

**Uchwała Nr III/14/14
Rady Gminy Biskupiec
z dnia 30 grudnia 2014 roku**

w sprawie: uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Biskupiec na lata 2014 – 2020.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.) Rada Gminy w Biskupcu uchwała co następuje:

§1

Uchwała się Strategię Rozwoju Gminy Biskupiec na lata 2014 – 2020 w brzmieniu określonym w załączniku nr 1 do niniejszej uchwały.

§2

Strategia Rozwoju Gminy Biskupiec na lata 2014 – 2020 jest dokumentem otwartym, który na miarę potrzeb wynikających ze zmiany warunków i możliwości działania samorządu będzie aktualizowany.

§3

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Biskupiec.

§4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy
Tępowo
Barbara Tęgowska

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr III/14/14
Rady Gminy Biskupiec
z dnia 30 grudnia 2014 roku

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BISKUPIEC NA LATA 2014 -2020

Biskupiec, grudzień 2014 r.

Spis treści

1. Wstęp.....	2
2. Położenie i opis ogólny gminy	5
3. Charakterystyka środowiska naturalnego gminy	11
3.1. Budowa geologiczna i surowce naturalne	11
3.2. Warunki klimatyczne	11
3.3. Gleby.....	12
3.4. Sieć hydrograficzna.....	13
3.5. Flora	18
3.6. Fauna	20
3.7. Ochrona przyrody	21
4. Dziedzictwo kulturowe i turystyka gminy	34
4.1. Zabytki i atrakcje	34
4.2. Turystyka	37
5. Otoczenie społeczno - gospodarcze	47
5.1. Demografia.....	47
5.2. Rynek pracy	51
5.3. Oświata i wychowanie	57
5.4. Opieka społeczna i ochrona zdrowia.....	68
5.5. Infrastruktura kulturalna	71
5.6. Infrastruktura sportowa	73
5.7. Zasoby mieszkaniowe	73
5.8. Podmioty gospodarcze	75
5.9. Rolnictwo i leśnictwo	80
5.10. Bezpieczeństwo publiczne	86
6. Infrastruktura techniczna	88
6.1. Infrastruktura drogową.....	88
6.2. Infrastruktura kolejową	88
6.3. Gospodarka wodna	88
6.4. Gospodarka ściekowa	89
6.5. Gospodarka gazowa	90
6.6. Gospodarka ciepła	90
6.7. Gospodarka odpadami	90
6.8. Finanse.....	90
7. Obszary strategiczne gminy.....	95
7.1. Infrastruktura techniczna.....	95
7.2. Przedsiębiorczość.....	96
7.3. Rolnictwo	97
7.4. Turystyka	98
7.5. Oświata i kultura	100
8. Analiza SWOT gminy Biskupiec	103
9. Cele rozwoju gminy Biskupiec – kierunki i możliwości	106
9.1. Formułowanie celów rozwoju	106
9.2. Cele strategiczne i operacyjne.....	107
10. Finansowanie strategii.....	118
11. Monitoring i aktualizacja strategii	119

1. Wstęp

Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem szeregu działań i decyzji ważnych dla społeczności lokalnej. Można rozróżnić 3 poziomy zarządzania przyszłością, z których każdy ma swoje ramy czasowe oraz zespół środków za pomocą, których oddziałują na zachodzące i przewidywane zdarzenia. Można je ująć następująco:

- poziom strategiczny – długi horyzont czasowy – zarządzanie po-przez wartości, cele nadrzędne oraz wyznaczanie kierunków (strategia rozwoju).
- poziom programowy – średnioterminowy horyzont czasowy – zarządzanie poprzez wyznaczone cele (np. lokalny program rewitalizacji),
- poziom zadaniowy – krótki horyzont czasowy – zarządzanie za po-mocą procedur (np. procedura realizacji inwestycji w ramach wdrożonego systemu zarządzania jakością ISO 9001:2000),

Z powyższego rozróżnienia wynika, że zapisy strategii powinny wskazywać nadrzędne cele, do których należy dążyć w założonej perspektywie czasowej i w ramach określonych środków. Współczesna Strategia definiuje jedynie kierunki rozwoju, natomiast ustalenia, co, jak, kiedy i za ile dokonuje się na poziomie programowym i zadaniowym. W strategii określa się kierunki działań, problemy i cele rozwoju społeczno - gospodarczego, wskazuje możliwe drogi realizacji wyznaczonych celów oraz zasady kontroli i oceny podjętych działań.

Rola władzy lokalnej we współczesnym świecie polega nie tylko na sprawczym podejmowaniu doraźnych decyzji i bezpośrednim sterowaniu, ale przede wszystkim na tworzeniu odpowiednich warunków dla rozwoju i po prawy poziomu życia społeczności lokalnej. Jednym z narzędzi w tym procesie jest strategia rozwoju danego systemu. Tak więc potrzeba posiadania strategii wynika nie tylko z uwarunkowań zewnętrznych i standardów europejskich, ale także ze względów pragmatycznych. Strategia wskazuje możliwe kierunki rozwoju oraz pozwala na określenie niezbędnych dokumentów programowych i ich wzajemnych po-wiązań. Dzięki wyznaczeniu kierunków i w dalszej perspektywie powiązaniu wyznaczonych celów z programami rozwoju, zapewniona zostaje kompleksowość podejmowanych działań oraz efektywniejsze wykorzystanie posiadanych zasobów.

Przy realizacji Strategii Rozwoju Gminy Biskupiec na lata 2014 – 2020 obrano Metodę Ekspercko - Partnerską, która pozwoliła połączyć wiedzę i doświadczenie ekspertów i samorządu oraz uczestnictwo społeczne, zarówno instytucji, podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych, jak i mieszkańców gminy.

Proces zapoznawania się z atutami i wadami gminy Biskupiec obejmował badanie opinii liderów publicznych, mieszkańców i przedsiębiorców działających na terenie gminy w zakresie postrzegania przez nich zagadnień społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Wyniki badań ankietowych stały się podstawą do wnioskowania o społecznym odbiorze rzeczywistej sytuacji w mieście i gminie, wykrycia różnic pomiędzy społecznymi ocenami faktów, a ich rzeczywistym stanem, a także problemów najbardziej dotykających mieszkańców i przedsiębiorców.

Na podstawie wypracowanej analizy SWOT: silne strony (wewnętrzne) gminy, słabe strony (wewnętrzne), szanse (zewnętrzne) i zagrożenia (zewnętrzne) zespół ekspercki postawił pytanie: *Co należy zrobić, albo jakie podjąć działania lub spowodować efekty tych działań, żeby zlikwidować słabe strony i zniwelować zagrożenia?* Następnie opracowano cele operacyjne opierając się na wcześniej wybranych słabych stronach i zagrożeniach. W podobny sposób zespół pracował przy budowaniu celów określonych na podstawie mocnych stron i szans.

Kolejnym etapem prac zespołu ekspertów było zidentyfikowanie priorytetów działania do wypracowanych wcześniej celów.

W trakcie opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Biskupiec na lata 2014 – 2020 wyróżnić można następujące etapy budowy tego dokumentu:

1. diagnoza stanu wyjściowego - społeczna ocena stanu wyjściowego,
2. analiza SWOT,
3. określenie wizji rozwoju
4. określenie celów strategii,

1. Diagnoza stanu wyjściowego - społeczna ocena sytuacji wyjściowej

Diagnoza jest pierwszą częścią strategii. Polega na identyfikacji, gromadzeniu i analizie danych na temat obszaru i podmiotów objętych planowaniem. Wykonanie diagnozy umożliwi nie tylko całościową ocenę stanu oraz dotychczasowych tendencji rozwojowych, lecz także wskaże główne trendy i kierunki rozwoju w przyszłości. Kluczową kwestią jest również opisanie i rozwinięcie tych wątków, które podkreślają specyficzne zasoby i okazje do rozwoju analizowanego terenu.

Oprócz potencjału wewnętrznego trzeba uwzględnić aktualne i przewidywane na przyszłość warunki zewnętrzne tworzone przez otoczenie. Przygotowując diagnozę służącą opracowaniu strategii pod uwagę należy wziąć wszystkie możliwe uwarunkowania rozwoju:

- makroekonomiczne, związane z trendami o charakterze ogólnym na poziomie państwa lub nawet międzynarodowym – globalnym,
- regionalne, wynikające z polityki społeczno-gospodarczej województwa,
- subregionalne i lokalne, związane ze społecznym i gospodarczym potencjałem gminy.

Diagnoza stanu wyjściowego obszaru opracowywana jest między innymi na podstawie dokumentów i danych statystycznych, będących w posiadaniu różnych urzędów i instytucji. Jednakże uzyskanie wiarygodnego obrazu obszaru zgodnego z postrzeganiem go przez mieszkańców jest uwarunkowane dokonaniem diagnozy społecznej przez nich samych.

Uspołecznienie procesu tworzenia strategii oznacza głównie odwoływanie się do wiedzy mieszkańców o swoim terenie oraz do ich sposobu widzenia problemów. Poprzez zadawanie kolejnych pytań oraz stawianie kwestii do dyskusji dochodzi się do wypracowania wspólnie akceptowanych rozwiązań. Społeczna diagnoza to pozyskiwanie wiedzy od samych mieszkańców o sytuacji na danym terenie, problemach i cechach go wyróżniających, dlatego ten etap budowy strategii wbrew pozorom jest bardzo istotny.

Podczas tworzenia strategii zastosowano metodę badań ankietowych, w której dzięki dotarciu do wybranej reprezentatywnej grupy respondentów (radnych, sołtysów, dyrektorów szkół i jednostek organizacyjnych samorządów, lokalnych liderów i autorytetów, organizacji pozarządowych, większych firm) dowiedzieliśmy się, jakie są opinie mieszkańców na temat poszczególnych obszarów ważnych w budowaniu strategii. Respondenci wyrażali swoje opinie dotyczące: problemów występujących na obszarze, najistotniejszych walorów obszaru, podawali również swoje pomysły na projekty, które mają być realizowane w ramach strategii.

2. Analiza SWOT

Analiza SWOT zostaje przeprowadzona po zapoznaniu się z diagnozą. Dzięki tej metodzie zostaje dokonana ocena własnej sytuacji strategicznej w dążeniu do osiągnięcia misji. W celu przeprowadzenia efektywnej analizy SWOT zostaje ona zrealizowana w dwóch etapach.

Pierwszym etapem jest wypełnienie poszczególnych pól przygotowanych formularzy zawierających cechy wewnętrzne/zewnętrzne oraz korzystne/niekorzystne. Następnie dokonywana jest selekcja i ocena poszczególnych cech biorąc pod uwagę ich wpływ na osiągnięcie stanu docelowego (misji).

Cechy wewnętrzne zostają uporządkowane przez ustalenie, które zależne od nas silne i słabe strony mają największy wpływ na osiągnięcie stanu docelowego i czy jest to wpływ pozytywny czy negatywny. W przypadku czynników zewnętrznych (niezależnych - okazji i zagrożeń) ustalone zostaje prawdopodobieństwo ich wystąpienia oraz ich wpływ - pozytywny i negatywny na osiągnięcie stanu docelowego. W ten sposób zostają zidentyfikowane silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które mają największe znaczenie dla osiągnięcia założonych celów

3. Określenie misji rozwoju

Formułując misję gminy należy określić ideę i ogólny kierunek jej rozwoju. Istotne jest wskazanie tych dziedzin wiodących w gospodarce gminy, stanowiących jej bazę ekonomiczną i podstawę egzystencji. Misja gminy to uzasadnienie sensu jej istnienia.

4. Określenie celów strategicznych i operacyjnych

Określanie celów to kolejny etap budowania strategii. Cele są rozszerzeniem misji - pokazują, w jaki sposób chcemy ją osiągnąć.

W niniejszej strategii sformułowane zostaną dwa rodzaje celów:

- cele ogólne,
- cele szczegółowe.

Cele ogólne określają, jak zrealizować misję, a cele szczegółowe, w jaki sposób zrealizować cele ogólne.

2. Położenie i opis ogólny gminy

Gmina Biskupiec położona jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko – mazurskiego, które pod względem powierzchni zajmuje czwarte miejsce w kraju (24,2 tys. km², co stanowi około 7,7 % powierzchni kraju).

W granicach województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonuje 116 jednostek samorządu gminnego, w tym 16 miejskich, 33 miejsko-wiejskich, 67 wiejskich. Województwo to podzielone jest na 17 powiatów ziemskich oraz 2 powiaty grodzkie, tj. miasta: Olsztyn i Elbląg. Stolicą województwa i siedzibą władz samorządowych jest centralnie położony Olsztyn.

Rysunek. Podział administracyjny województwa warmińsko – mazurskiego

Region Warmii i Mazur obejmuje obszary o wybitnych walorach przyrodniczych, unikatowych w skali europejskiej, na które składają się: urozmaicona rzeźba terenu, liczne jeziora, duże kompleksy leśne o charakterze puszczańskim oraz bogata flora i fauna. Obszary prawnie chronione (8 parków krajobrazowych, obszary chronionego krajobrazu, 96 rezerwatów przyrody) stanowią 53 % powierzchni województwa (średnio w kraju – 31 %), ponadto znajduje się tu 20 % krajowej powierzchni rezerwatów przyrody.

Między innymi z tego powodu jest to obszar bardzo atrakcyjny turystycznie. Na tym terenie znajdują się cenne obszary takie jak: pojezierza (iławskie, olsztyńskie, elckie) kraina Wielkich Jezior Mazurskich, Zalew Wiślany oraz duże kompleksy leśne (rezerваты i parki krajobrazowe), wzbogacone licznymi zabytkami architektury i techniki (np. Kanał Ostródzko – Elbląski), bogatymi zbiorami muzealnymi, stanowiskami archeologicznymi i zabytkowymi parkami i wiele innych miejsc wartych zobaczenia.

Województwo warmińsko – mazurskie zajmuje 7,7% ogólnej powierzchni kraju. Użytki rolne stanowią 54% powierzchni, 29% zajmują lasy, 6% wody, a 8% drogi i tereny zabudowane. Województwo ma mniej niż średnio w Polsce ziemi użytkowanej rolniczo, a znacznie więcej wód i nieużytków.

Pod względem liczby ludności Warmia i Mazury zajmuje 12 miejsce w kraju (1.463,5 tys. mieszkańców, tj. 3,8% ludności Polski). Średni wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi 60 osób/ km² i jest najniższy w kraju. Jeszcze rzadziej zaludnione są obszary wiejskie – średnio 25 osób/km².

Stopień zamożności mieszkańców województwa odbiega niekorzystnie od średniej krajowej. Jest to spowodowane m.in. niskim poziomem przeciętnych wynagrodzeń, wysoką stopą bezrobocia i znaczną liczbą osób pobierających świadczenia społeczne.

Województwo warmińsko - mazurskie charakteryzuje się stosunkowo niskim poziomem uprzemysłowienia, co spowodowało uznanie go za Zielone Płuca Polski. Jego udział w krajowej produkcji sprzedanej wynosi 2,5%, w zatrudnieniu 2,9%. Znajduje się na 14 pozycji w kraju pod względem liczby zatrudnionych w przemyśle na 1000 mieszkańców.

Gmina Biskupiec administracyjnie przynależy do powiatu nowomiejskiego.

Rysunek. Podział administracyjny powiatu nowomiejskiego

Źródło: Opracowanie własne

Powiat nowomiejski usytuowany jest w południowo - zachodniej części województwa warmińsko - mazurskiego, na osi drogi krajowej Nr 15 Inowrocław - Toruń – Ostróda. Powiat nowomiejski obejmuje swoim zasięgiem jedną gminę miejską – Nowe Miasto Lubawskie oraz cztery gminy wiejskie: Biskupiec, Grodziczno, Kurzętnik i Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie (razem 77 sołectw). Zajmuje obszar 692,10 km².

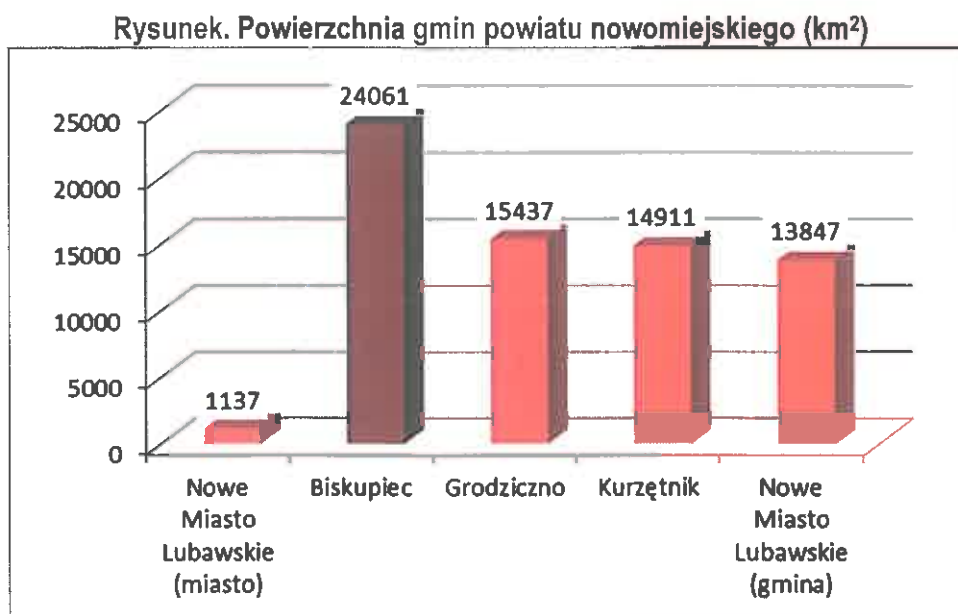
Na terenie powiatu występują utwory polodowcowe, eoliczne i rzeczne, głównie piaski i gliny. Z zestawienia struktury powierzchni użytków wynika, że ma on charakter typowo rolniczy.

Rzeźba terenu jest zróżnicowana, dominuje krajobraz pagórkowaty. Urozmaicona jest także sieć hydrograficzna. Drwęca, nad którą leży Nowe Miasto Lubawskie, jest najdłuższym prawym dopływem Wisły w północnej Polsce, a największym z kolei dopływem w dorzeczu Drwęcy jest Wel. Na terenie powiatu płyną także: Osa, Młynówka, Groblica, Skarlanka i kilka mniejszych rzek. Obok sieci rzecznej ważnym elementem hydrograficznym okolic Nowego Miasta Lubawskiego są jeziora. Najbliżej - ok. 4 km od miasta położone jest jezioro Skarlin, (powierzchnia 294 ha) oraz ok. 12 km położone jest jezioro Wielkie Partęczyny (powierzchnia 323,9 ha).

Na terenie powiatu znajdują się częściowo 2 parki krajobrazowe: Brodnicki Park Krajobrazowy i Welski Park Krajobrazowy oraz obszary chronionego krajobrazu: doliny rzeki Drwęcy i rzeki Wel, Skarliński i Buchnowski, a także liczne rezerваты przyrody.

Gmina Biskupiec położona jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Zajmuje ona obszar o powierzchni 24061 km² i graniczy z czterema gminami województwa Warmińsko-Mazurskiego: Kisielicami, Ilawą, Nowym Miastem Lubawskim i Kurzętnikiem, oraz z następującymi gminami województwa Kujawsko-Pomorskiego: Łasin, Świecie nad Osą, Jabłonowo Pomorskie i Zbiczno..

Gmina Biskupiec jest największą z jednostek samorządu terytorialnego powiatu nowomiejskiego pod względem terytorialnym, co można zaobserwować na poniższym wykresie. Gmina zalicza się jednak do przeciętnych jednostek samorządu terytorialnego pod względem powierzchni na tle województwa i kraju (według danych GUS za 2013 r. Gmina zajmuje 197 miejsce w kraju).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Biskupiec jest gminą typowo wiejską o charakterze rolniczo - przemysłowym o czym świadczy rozległy obszar zajmowany przez użytki rolne wynoszący 15048,80 ha. Miejscowe rolnictwo nastawione jest na uprawę zbóż i roślin okopowych. Na terenie gminy funkcjonuje ponad 390 podmiotów gospodarczych działających głównie w sferze handlu, transportu, przetwórstwa rolno - spożywczego, budownictwa i przemysłu drzewnego. Liczba podmiotów gospodarczych systematycznie wzrasta. Funkcjonują tu także trzy stacje paliwowe w tym także całodobowe, co stanowi duże udogodnienie zarówno dla społeczeństwa miejscowego jak i turystów. Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka łącząca Grudziądz z Nowym Miastem Lubawskim, oraz trasa kolejowa z stacjami PKP w Biskupcu Pomorskim, Lipinkach i Ostrowitem.

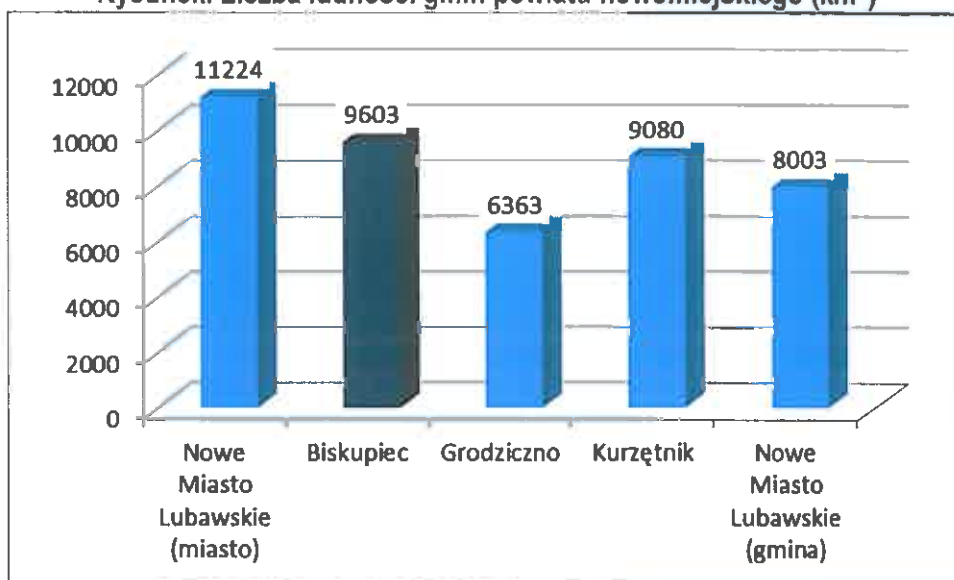
Krajobraz gminy Biskupiec tworzą przede wszystkim lasy i jeziora. Lasy zajmują 6311 ha powierzchni gminy, w tym 5776 ha to lasy państwowe, 528 ha prywatne a 7 ha komunalne. W całości lasy stanowią 26 % powierzchni gminy. Jeziora tj. m.in. Głowińskie, Osetno, Trupel, Płociczno, Płocizenko, Wielkie Partęczyny oraz Łakotek stanowią podstawową formę wypoczynku zarówno dla tutejszej społeczności jak i przybyłych turystów. Przez teren gminy przepływają rzeki: Gać, Osa, Młynówka i Struga Laki.

Atutem gminy są rezerваты przyrody, pomniki przyrody, parki podworskie i krajobrazowe. Stan środowiska jest bardzo dobry o czym świadczy fakt, iż cały obszar gminy został włączony w granice „Zielonych Płuc Polskich”. W skład wymienionych rezerwatów wchodzi: rezerwat ornitofaunistyczny

„Jezioro Karaś”, który obejmuje jezioro z przyległymi terenami bagiennymi (należy tu wspomnieć iż jest to bardzo atrakcyjne miejsce do obserwacji licznych gatunków ptaków wodno-błotnych), rezerwat torfowiskowy „Kociołek”, rezerwat „Łabędź” oraz rezerwat „Uroczysko Piotrowice”. Część terenu gminy obejmuje także utworzony w 1985 roku Brodnicki Park Krajobrazowy, którego osobliwością są pagórki i wzgórza kremowe. Do bardzo atrakcyjnych należy szlak turystyczny i kajakowy rzeką Skarlanką. Wysokie walory krajobrazowe stwarzają dogodne warunki do rozwoju rekreacji. Na terenie gminy znajdują się liczne parki wiejskie w miejscowościach: Babalice, Bielice, Biskupiec, Czachówki, Wielka Wólka, Łakotek, Łąkarz, Osówko, Ostrowite, Podlasek Mały, Sędziwe, Słupnica, Wielka Tymawa, Wardęgowo, Wonna. W Ostrowitem i Sędzicach są to parki zabytkowe

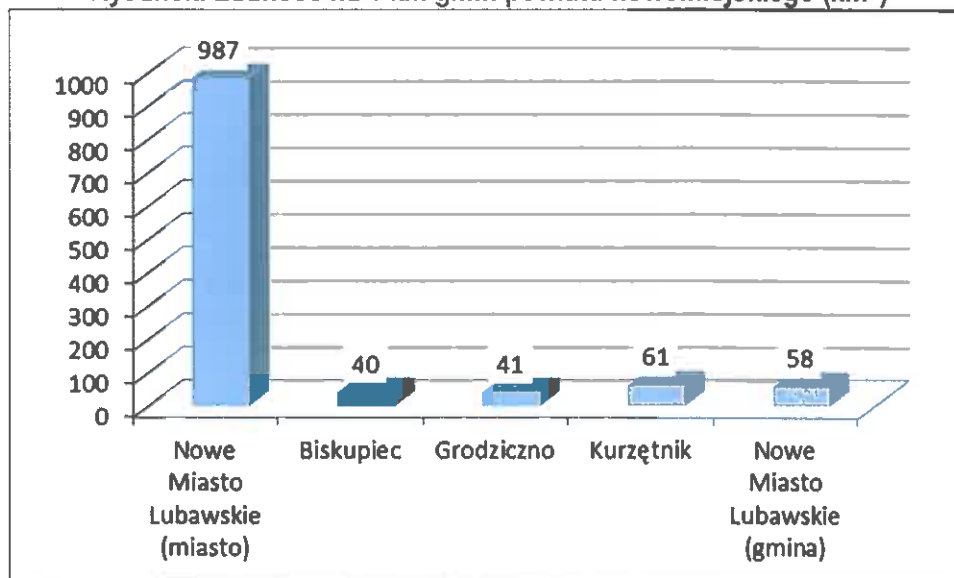
Gminę Biskupiec zamieszkuje 9603 mieszkańców. Na 1 km² powierzchni przypada 40 osób.

Rysunek. Liczba ludności gmin powiatu nowomiejskiego (km²)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Rysunek. Ludność na 1 km gmin powiatu nowomiejskiego (km²)

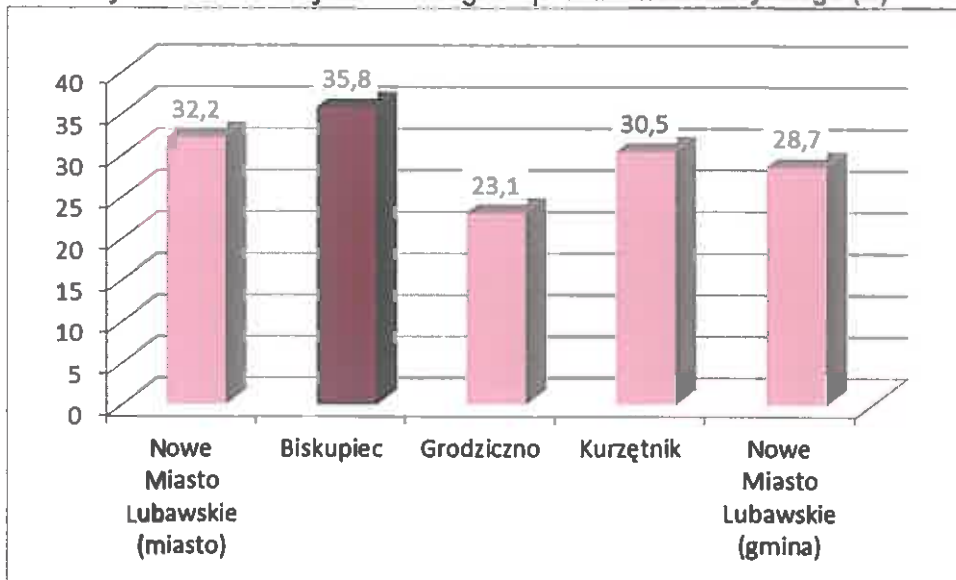

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Gęstość zaludnienia nie odbiega od średniej dla województwa (60 osób/1 km²) i stanowi jedynie 33% średniej dla naszego kraju (123 osób/1 km²).

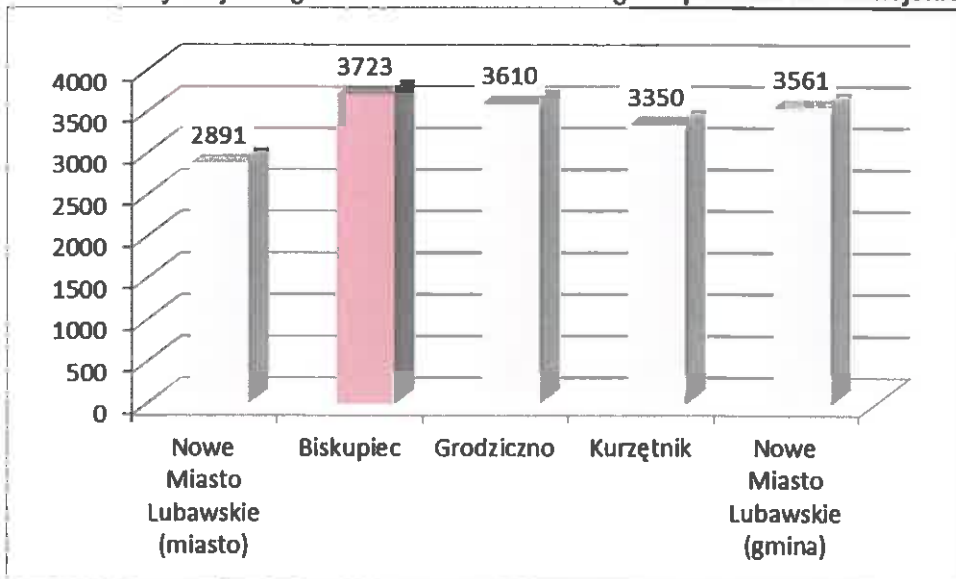
Pod względem wielkości dochodów budżetu gmin powiatu nowomiejskiego Gmina Biskupiec znajduje się na pierwszym miejscu z kwotą 35,8 mln zł i również, jeżeli chodzi o dochody liczone na 1 mieszkańca gmina zajmuje pierwsze miejsce w powiecie.

Rysunek. Dochody budżetów gmin powiatu nowomiejskiego (zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Rysunek. Dochody na jednego mieszkańca budżetów gmin powiatu nowomiejskiego (zł)

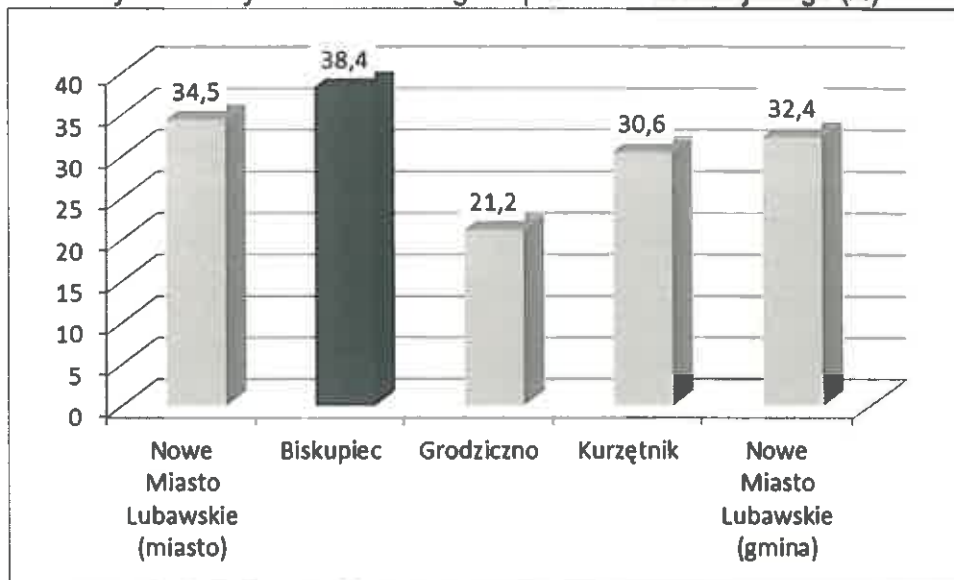

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Dochód Gminy Biskupiec liczony na 1 mieszkańca przewyższa średnią wojewódzką (stanowi 117,59%) oraz średnią krajową (stanowi 123,19%).

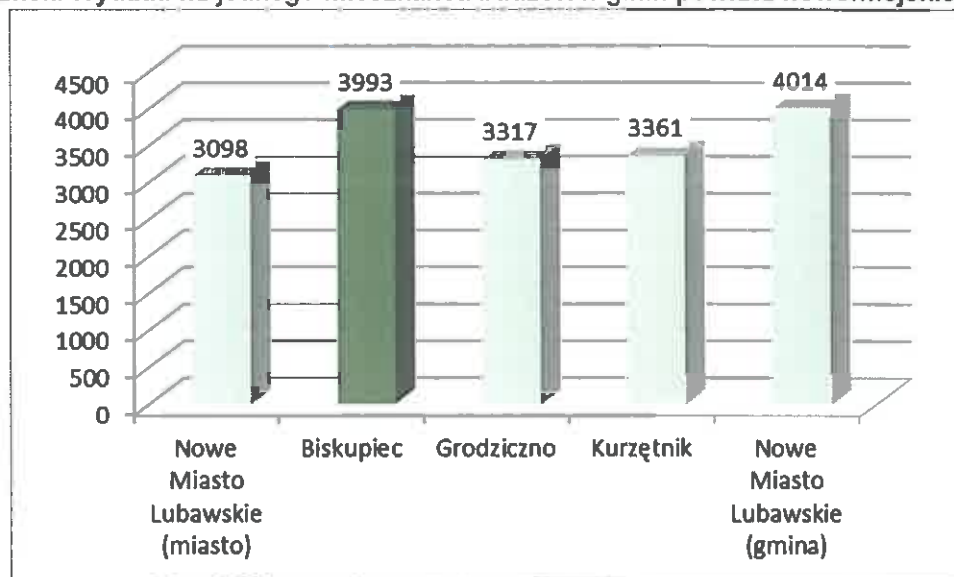
Podobnie wygląda sytuacja, jeżeli chodzi o wydatki. Pod względem wielkości wydatków budżetu gmin powiatu nowomiejskiego Gmina Biskupiec znajduje się na pierwszym miejscu z kwotą 38,4 mln zł, jeżeli chodzi o wydatki liczone na 1 mieszkańca gmina zajmuje drugie miejsce w powiecie.

Rysunek. Wydatki budżetów gmin powiatu nowomiejskiego (zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Rysunek. Wydatki na jednego mieszkańca budżetów gmin powiatu nowomiejskiego (zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wydatki Gminy Biskupiec liczone na 1 mieszkańca przewyższa średnią wojewódzką (stanowią 124,58%) oraz średnią krajową (stanowią 132%).

3. Charakterystyka środowiska naturalnego gminy

3.1. Budowa geologiczna i surowce naturalne

Geologicznie obszar gminy leży w obrębie Niecki Brzeźnej, stanowiącej region przejściowy między prekambryjską Platformą Wschodnioeuropejską a paleozoiczną Platformą Zachodnioeuropejską.

Krystaliczne podłoże prekambru znajduje się na głębokości rzędu 4 km, stromo zapadając w kierunku zachodnim. Prekambryjski krystalinik nadbudowany jest kompleksem skał osadowych, wśród których można wyróżnić utwory paleozoiczne o miąższości ok. 1,5 km, pokrywę permo-mezozoiczne o miąższości ok. 2-2,5 km oraz osady kenozoiczne o miąższości ok. 300 m (w tym utwory czwartorzędowe – głównie plejstoceny – ok. 100-150 m miąższości).

Występujące zasoby kopalin na terenie gminy nie są wciąż wystarczająco udokumentowane. Największe bezsprzecznie są zasoby kruszywa naturalnego oraz kopaliny rolnicze (kreda jeziorna).

Złóża kruszywa naturalnego, stwierdzone w Bilansie Zasobów Kopalin i Wód Podziemnych w Polsce wg stanu na 31 grudnia 2012 r. to:

1. Osetno - zasoby geologiczne bilansowe 291 tys. ton,
2. Osetno dz. 55 - zasoby geologiczne bilansowe 179 tys. ton,
3. Ostrowite I - zasoby geologiczne bilansowe 88 tys. ton (przemysłowe 87 tys. ton),
4. Tymawa Wielka - zasoby geologiczne bilansowe 3 220 tys. ton,
5. Tymawa Wielka II - zasoby geologiczne bilansowe 1 344 tys. ton (przemysłowe 1 103 tys. ton),
6. Tymawa Wielka III - zasoby geologiczne bilansowe 326 tys. ton (przemysłowe 85 tys. ton),
7. Wichertowo - zasoby geologiczne bilansowe 2419 tys. ton.

Krajobraz terenu gminy został w głównej mierze ukształtowany przez lodowiec podczas ostatniego zlodowacenia. Jest on mocno zróżnicowany dzięki występowaniu kilku rodzajów form. Najszerzej występuje tzw. wysoczyzna morenowa typu falistego – w północnej i środkowej części gminy (szeroki pas od jeziora Karaś do jeziora Prątnia). Kolejne formy, wzgórza i pagórki morenowe, występują w ciągach m. in. między Wonną i Szwarcenowem, Słupnicą i Tymawą, Lipinkami i Rywaldzikiem. Wysokości względne wzgórz wynoszą na ogół do 10m, maksymalnie do 20m (w okolicach Lipinek). Na terenie gminy występują również tzw. ozy i kemy – pierwsze w okolicach Mierzyna, na zachód od Sumina oraz na północ od Tymawy Wielkiej, drugie w rejonie Sumina, Łąkorka, Wonnej i Szwarcenowa. Południową i południowo-wschodnią część gminy zajmuje tzw. równina sandrowa. Licznie reprezentowane są w krajobrazie rynny, ułożone w większości południkowo (wiele rynien jezior). Równoleżnikowo natomiast ułożone są rynny rzek: Gać, Osa, Młynówka i Struga Łaki.

Najwyższy punkt na terenie gminy, Góra Szwedzka, ma wysokość 121,3m n.p.m. (położona jest pomiędzy Szwarcenowem a Wonną). Najniżej położony punkt – o wysokości ok. 62 m n.p.m. znajduje się w dolinie Osy u jej ujścia do jeziora Płowęż.

3.2. Warunki klimatyczne

Położenie gminy ma zasadniczy wpływ na kształtowanie się warunków klimatycznych tego obszaru. Warunki klimatyczne panujące na terenie gminy należą do umiarkowanych i w dużej mierze uwarunkowane są wpływami mas powietrza polarno – morskiego.

Ogólne parametry charakteryzujące klimat gminy to:

- Średnia roczna temperatura powietrza 7-7,5°C (przy czym najcieplejszym miesiącem jest lipiec, ze średnią temperaturą oscylującą w okolicy 17,5 °C, a najzimniejszym luty -4,1 °C),

- Średni roczny opad 598 mm (liczba dni z opadem zamyka się w granicach 150 do 160 w roku, miesiącem najbardziej deszczowym według statystyki okazuje się lipiec),
- Średnia roczna prędkość wiatru 0-5 m/s to 80% sumy wiatrów (przewaga wiatrów zachodnich 19,5%, najmniejszy jest udział wiatrów południowych i północnych).

Ze względu na małą zróżnicowaną rzeźbę terenu, rejon Biskupca nie posiada dużego zróżnicowania w warunkach klimatu lokalnego. Zasadnicze różnice zaznaczają się pomiędzy doliną rzeki i zagłębieniami o charakterze bezodpływowym, a terenem wysoczyzny.

Na obniżonych względem wysoczyzny terenach dolin i zagłębień, występują tendencje do stagnacji chłodnego powietrza. Zjawisko to nasila się szczególnie przy bezwietrznej pogodzie.

Długość okresu wegetacyjnego to około 165 dni.

Głębokość przemarzania gruntu w tym rejonie wynosi ok. 1 m.

3.3. Gleby

Gleby są ważnym składnikiem środowiska naturalnego. W gminie Biskupiec największe powierzchnie zajmują gleby kompleksu żytniego dobrego. Wykształcone są one głównie z pisków gliniastych lekkich, wykształconych na glinie. Według klasyfikacji bonitacyjnej należą one głównie do IV klasy. Również na terenie gminy występują gleby związane kompleksu pszennego wadliwego a także kompleksu pszennego dobrego. Wśród gleb urodzajnych występuje też kompleks pszenno-żytni. Ponadto na mniejszych powierzchniach zalegają związane gleby kompleksu pastewnego mocnego.

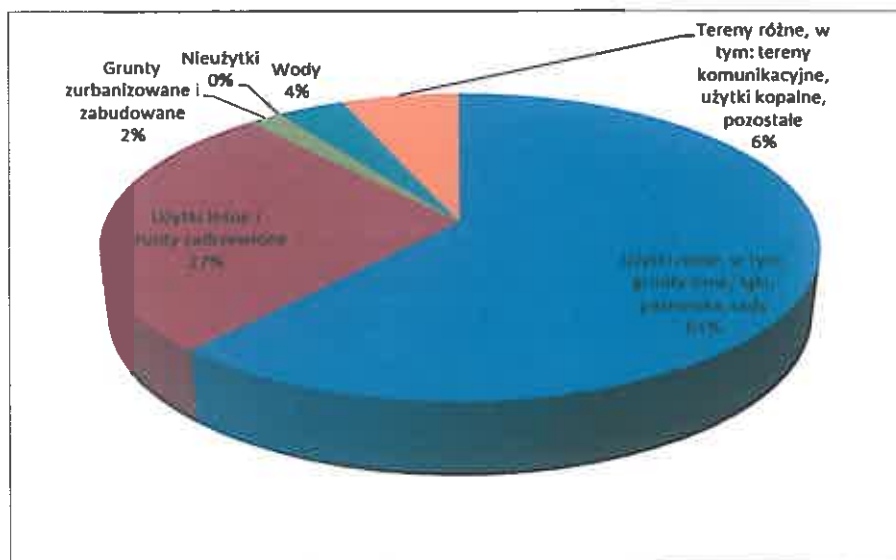
Ogółem gleby średniurodzajne i urodzajne zajmują około ¾ powierzchni gruntów ornych. Wśród pozostałej części dominuje kompleks żytni słaby, wykształcony z pisaków średnich. Czasami towarzyszą mu gleby kompleksu żytnio-lubinowego (na ogół VI klasy bonitacyjnej).

Część gleb pochodzenia mineralnego, wytworzona z piasków, posiada niższe klasy bonitacyjne i ze względu na słabą przydatność rolniczą jest zalesiana.

Ze względu na duże nachylenie terenu, znaczne obszary gruntu nie nadają się do uprawy rolnej.

Gleby gminy posiadają wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb do 49,7. Jest on nieznacznie niższy od średniego dla województwa, który wynosi 50,1. Wartość punktowa przestrzeni produkcyjnej kształtuje się na poziomie 60-65, przy średniej wojewódzkiej 65,5 punktu.

Zróżnicowanie przestrzenne gminy Biskupiec

3.4. Sieć hydrograficzna

WODY PODZIEMNE

Wody podziemne mają bardzo ważne zastosowanie dla człowieka. W zależności bowiem od tego jak głęboko pod powierzchnią Ziemi znajdują się jej zasoby możemy wyróżnić wody zaskórne i gruntowe. W przypadku gdy warstwa wodonośna dochodzi do samej powierzchni Ziemi, tworzą się obszary bagienne, które są dla ludzi praktycznie bezużyteczne – jest to przykład wód zaskórnych w ekosystemie. Obszary te praktycznie bezużyteczne dla człowieka, są miejscem występowania rzadkich gatunków roślin i zwierząt, a ich niedostępność powoduje brak zewnętrznej ingerencji człowieka w naturalny charakter tych terenów co pośrednio przyczynia się do zachowania żyjącej tam fauny i flory w warunkach naturalnych. W krajach, gdzie nie uprawia się zbóż, takie podmokłe tereny wykorzystywane są pod uprawy ryżu, który doskonale udaje się w takich warunkach i jest podstawowym składnikiem pożywienia żyjących tam ludzi.

Urbanizacja i postęp technologii w przemyśle, a także gnicie ciał organicznych powoduje, że wody podziemne znajdujące się płytko pod powierzchnią Ziemi, ulegają łatwo zanieczyszczeniu i dlatego często nie nadają się do picia. Natomiast wody znajdujące się głęboko pod Ziemią, nazywane gruntowymi, są zabezpieczone przed zanieczyszczeniami grubą warstwą filtrującą w postaci skał przepuszczalnych lub nieprzepuszczalnych, wobec czego doprowadzane są do jej warstw studnie, które są źródłem wody pitnej dla ludzi.

Kolejnym przykładem wykorzystania wód podziemnych przez człowieka są źródła, czyli naturalny wypływ wody podziemnej na powierzchnię Ziemi, która nigdy nie jest chemicznie czysta, gdyż zawiera pewną ilość rozpuszczonych składników mineralnych. Takie wody powszechnie w obrocie gospodarczym nazywamy mineralnymi i ze względu na ich walory smakowe oraz zdrowotne spożywanie ich jest dzisiaj codziennością dla wielu ludzi. Ponadto mają one duże zastosowanie w lecznictwie, wobec tego w wielu miejscach ich występowania powstały miejscowości kuracyjne.

Znaczenie wód podziemnych jest równie doniosłe co znaczenie wód powierzchniowych. Są one dla wielu ludzi niezbędne dla prawidłowej egzystencji i zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych. W wielu zakątkach Ziemi nie mogłoby istnieć bez nich życie.

Warunki zaopatrzenia w wodę podziemną na terenie gminy są dość korzystne. Najważniejszym zasobem wód podziemnych na terenie gminy jest Główny Zbiornik Wód Podziemnych GPWZ 210 – llawski. Obejmuje on swym zasięgiem północno-wschodnią część gminy (obszar miejscowości Szwarcenowo, Piotrowice Duże i Piotrowice Małe). Wodonoścem jest pierwszy międzymorenowy poziom wodonośny zlodowacenia bałtyckiego, stadiału pomorsko-leszczyńskiego. Są to wody infiltracyjne, których wiek nie przekracza 36 lat. Średni wiek określono na 15 lat. Na obszarze GPWZ potencjalne wydajności pojedynczych studni przekraczają 70 m³/godz. Spodziewane mniejsze wydajności (10-30 m³/godz.) dotyczą wschodniej części gminy, porośniętej kompleksem leśnym.

WODY POWIERZCHNIOWE

Zależność człowieka od wody jest tak wielka, że na obszarach pozbawionych wód człowiek żyć nie może. Zależność tę widzimy przede wszystkim w rozmieszczeniu osiedli ludzkich. Wielkie miasta powstają w pobliżu większych zbiorników wód słodkich, gdyż wody źródlane nie wystarczają do zaspokojenia potrzeb znacznej liczby mieszkańców.

Rola słodkich wód lądowych rośnie w miarę wzrostu liczby mieszkańców kuli ziemskiej. Zużywa się jej coraz więcej i do produkcji żywności na obszarach sztucznie nawadnianych, i w przemyśle. Ponieważ zasoby wód słodkich są stałe, a zapotrzebowanie na nie stale rośnie, w wielu krajach odczuwa się już obecnie ostry deficyt wody. Sytuację pogarsza często zła gospodarka, w wyniku której wiele wód powierzchniowych ulega stopniowemu zanieczyszczeniu lub zatruciu. Problem braku wody

słodkiej staje się coraz bardziej zauważalny i niektóre kraje czynią duże wysiłki dla opracowania opłacalnych metod odsalania wody morskiej – przykładowo Malta i Arabia Saudyjska obecnie korzystają z takich technologii.

Wody powierzchniowe są ważnym elementem różnorodności krajobrazowej terenu, decydują o funkcjonowaniu i bogactwie ekosystemów, mają znaczenie społeczne i zdrowotne.

Wody powierzchniowe, w formie jezior, rzek lub zbiorników małej retencji wodnej, w istotny sposób wpływają na atrakcyjność turystyczną przestrzeni geograficznej. Duże znaczenie dla ewentualnego rozwoju turystyki wypoczynkowej, aktywnej czy kwalifikowanej (żeglarstwo, kajakarstwo, typ kąpielowo-plażowy) ma powierzchnia akwenów oraz stan czystości ich wód.

SIEĆ RZECZNA

Przez teren gminy przepływa kilka rzek. Największą z nich jest Osa, której dorzecze obejmuje zdecydowaną większość obszaru gminy. Przepływa ona przez graniczące z gminą jezioro Trupel - i już na terenie gminy, wypływa z południowej odnogi jeziora, zmierzając następnie w kierunku południowo-zachodnim, aby z kolei wpłynąć do jeziora Płowęż - położonego na terenie gmin Jabłonowo Pomorskie i Świecie nad Osą.

Łączna długość Osy wynosi 103 km - z czego 22 km jest na terenie gminy Biskupiec.

Osa jest rzeką II rzędu, prawobrzeżnym dopływem Wisły. Źródła rzeki znajdują się na Pojezierzu Iławskim w dużym kompleksie leśnym. W swoim biegu Osa przepływa przez dwa województwa warmińsko-mazurskie i kujawsko-pomorskie. Średni przepływ na granicy województwa warmińsko-mazurskiego wynosi 2,5 m³/s. W górnym biegu Osa przepływa przez wiele jezior, które odgrywają istotną rolę w hydrologii rzeki. Najważniejsze z nich to: Gardzień, Szymbarskie, Ząbrowo, Popówko i Trupel.

Zlewnia rzeki Osy jest obszarem o zróżnicowanej rzeźbie od płasko-równinnej i falistej do pagórkowatej. Obszar ten charakteryzuje się gęstą siecią hydrograficzną i występowaniem znacznej ilości jezior. Górna część dorzecza Osy położona jest w obrębie Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego. Zlewnia zbudowana jest głównie z glin zwałowych i piasków sandrowych. W podmokłych obniżeniach terenu występują torfy. Na obszarze zlewni dominują gleby brunatne wylugowane. Poza tym występują w niewielkich płatach gleby brunatne właściwe, bielcowe, a w obniżeniach terenowych gleby hydrogeniczne (torfowe, murszowe, glejowe). W strukturze użytkowania gruntów, około 50% powierzchni zlewni stanowią lasy. Pozostała część to głównie tereny użytkowane rolniczo.

Mniejsze ciek, będące dopływami Osy, to:

- Młynówka (Struga Piotrowicka) - wypływająca również z jeziora Trupel i wpadająca do Osy w okolicy Babalic Małych - jej długość wynosi ok. 8,4 km,
- Babka - o długości 3,5 km, stanowiąca w części biegu zachodnią granicę gminy,
- Gać - wypływająca z jez. Karaś - o długości 7,5 km,
- Struga Laki - wypływająca z jez. Lekarty, na swoim 11,5 km biegu przepływająca m. in. przez jeziora: Kakaj, Dębno, Wielki Staw.

Rzeka Skarlanka, przepływająca w południowo-wschodniej części gminy i stanowiąca granicę z gminą Kurzętnik, stanowi dopływ Drwęcy. Wypływa ona z jeziora Skarlińskiego, a następnie wpada do jeziora Wielkie Partęczyny.

ZBIORNIKI WODNE

Zbiorniki wodne odgrywają one bardzo dużą rolę w przyrodzie i życiu gospodarczym. Są ważnymi zbiornikami retencyjnymi oddziaływującymi na lokalny klimat, stanowią środowisko życia roślin i zwierząt, dostarczają wody dla celów komunalnych i przemysłowych oraz mają duże walory rekreacyjne.

Na skutek działalności człowieka, w wyniku splotu nadmiaru substancji organicznej do jezior, możliwości ich samooczyszczenia się zostały przekroczone i obecnie materia organiczna zalega na dnie zbiorników w formie osadów. Początkowo zachodzą procesy tlenowego jej rozkładu, a po wyczerpaniu tlenu w strefie przydennej tworzą się tzw. strefy beztlenowe, gdzie jednym z produktów rozkładu materii organicznej jest toksyczny siarkowodor. Jest to bezpośrednią przyczyną zamierania życia organizmów tlenowych – roślin naczyniowych, ryb i glonów.

Przyrodnicza i gospodarcza rola jezior:

- duże znaczenie klimatyczne wpływające łagodząco na otoczenie,
- główny dostawca pary wodnej nad lądami,
- naturalne zbiorniki retencyjne,
- jeziora przepływowe regulują odpływ wód, pomagają przeciwdziałać powodziom i nadmiernym obniżaniu stanu wód podczas suszy,
- ekosystem w klimatach lokalnych,
- od czasów prehistorycznych ośrodki skupiska ludności,
- wykorzystywane jako drogi komunikacyjne,
- bogate życie organiczne jako źródło żywności,
- powstają ośrodki wypoczynkowe oraz ośrodki sportów wodnych,
- zasoby wód dla przemysłu i gospodarki komunalnej.

Jeziora

Na terenie gminy znajduje się wiele jezior. Są to na ogół tzw. oczka o powierzchni poniżej 1 ha i często występują w skupiskach.

Jezior o powierzchni powyżej 1 ha naliczono 31, z czego największe przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela. Wykaz jezior na terenie gminy

LP.	NAZWA JEZIORA	OBRĘB	POWIERZCHNIA JEZIORA [ha]	WŁAŚCICIEL
1	Białe (pl.)	Łąkorz	6,61	Nadleśnictwo Brodnica
2	Dębno Małe (pl.)	Łąkorz	19,59	Skarb Państwa
3	Głowin (Głowińskie) (pl.) - fr.	Ostrowite	40,18	Skarb Państwa
4	Jezioro (pl.)	Krotoszyny	1,59	Skarb Państwa
5	Kakaj (pl.)	Łąkorz	43,64	Skarb Państwa
6	Kamienny Most (Prątnia) (pl.)	Ostrowite	19,33	Skarb Państwa
7	Karaś (pl.)	Wonna	141,81	Skarb Państwa
8	Kociołek I (s.)	Łąkorz	7,24	Skarb Państwa
9	Kociołek II (s.)	Łąkorz	1,00	Skarb Państwa
10	Księżę (pl.)	Krotoszyny	5,29	Gmina Biskupiec
11	Lekarty (pl.)	Krotoszyny	48,7	Skarb Państwa
12	Lubek (pl.)	Krotoszyny	1,06	Skarb Państwa
13	Łąkorek (Łąkorz) (pl.)	Łąkorz	168,00	Skarb Państwa
14	Mierzyn (pl.)	Mierzyn	9,58	Skarb Państwa
15	Mierzyńskie (pl.)	Mierzyn	10,18	Skarb Państwa
16	Moszyska (pl.)	Krotoszyny	3,1	Skarb Państwa
17	Mozedel (Modzel) (pl.)	Krotoszyny	2,86	Skarb Państwa
18	Okonek (s.)	Łąkorz	3,75	Skarb Państwa
19	Osetno (pl.)	Łąkorz, Osetno	39,29	Skarb Państwa
20	Ostrowite (pl.)	Ostrowite	30,05	Skarb Państwa
21	Pawłówko (pl.)	Łąkorz	9,40	Skarb Państwa
22	Piotrowickie (pl.)	Piotrowice	10,74	Skarb Państwa
23	Płociczenko (s.)	Piotrowice	4,53	Skarb Państwa
24	Płociczno (pl.)	Ostrowite	11,00	Skarb Państwa

25	Przedsięń (pl.)	Krotoszyny	8,19	Skarb Państwa
26	Trupel (pl.) fr	Szwarcenowo	57,70 (278,40)	Skarb Państwa
27	Wardęgowo (s.)	Osetno	2,75	Skarb Państwa
28	Wielki Staw (pl.)	Łąkorz	28,8	Skarb Państwa
29	Wonna (s.)	Wonna	3,72	Skarb Państwa
30	Żaleń (pl.) - fr.	Ostrowite	3,23	Skarb Państwa

Źródło: Powiatowy Program Ochrony Środowiska
 pl. - woda płynąca (jezioro przepływowe)
 s. - woda stojąca (jezioro bezdopływowe i bezdopływowe)
 (-) - brak wykazanej wody
 fr. - częściowo w granicach powiatu

Kilka z większych jezior tylko częściowo leży w granicach gminy - pozostała część przynależy do gmin sąsiednich.

Kolejne jeziora: Dłużek i Wielkie Partęczyny przylegają do granic gminy, jednak w całości leżą na terenie sąsiednich gmin.

Zdecydowana większość jezior to zbiorniki eutroficzne. Pod względem typu rybackiego większość można zaliczyć do linowo-szczupakowych (np. Kakaj, Lekarty), mniej jest jezior leszczowych (Wielkie Partęczyny), jest też kilka zbiorników typu sielawowego, najatrakcyjniejszych z rybackiego punktu widzenia (np. Łąkorz).

Jakość wód powierzchniowych

Do czynników wpływających na jakość wód powierzchniowych należą uwarunkowania naturalne, takie jak warunki klimatyczne i hydrologiczne, czy zdolność samooczyszczania oraz zanieczyszczenia antropogeniczne. Znaczną część zanieczyszczeń trafiających do wód powierzchniowych stanowią zanieczyszczenia obszarowe. Źródłem tych zanieczyszczeń jest przede wszystkim:

- rolnictwo, co wynika głównie z faktu stosowania nawozów sztucznych i naturalnych (np. gnojowica), a także środków ochrony roślin (obecnie w ilościach malejących),
- hodowla zwierząt poprzez niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy oraz ich niewłaściwe, zbyt duże lub zbyt częste stosowanie na polach,
- niedostateczna infrastruktura odprowadzająca ścieki bytowo – gospodarcze, zwłaszcza w miejscowościach korzystających z wodociągów oraz na obszarach rekreacji, zarówno zbiorowej jak i indywidualnej, usytuowanych w sąsiedztwie jezior.

Do zanieczyszczeń punktowych, stwarzających bardzo poważne zagrożenie dla czystości wód powierzchniowych należą przede wszystkim:

- bezpośrednie zrzuty surowych ścieków bytowo – gospodarczych do cieków wodnych (na nieskanalizowanych obszarach);
- zrzuty niedostatecznie oczyszczonych ścieków (nieodpowiadających warunkom pozwolenia wodnoprawnego);

Monitoring wód powierzchniowych

Podstawowym celem monitoringu wód powierzchniowych, stosownie do zapisów art. 155a ustawy Prawo wodne, jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczach dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągnięcia celów środowiskowych. Badania prowadzone były w nowym systemie dostosowanym do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 roku, ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej), nakładającym obowiązek osiągnięcia dobrego stanu wód do 2015 roku.

Wszystkie badane jednolite części wód były oceniane pod kątem spełnienia wymagań dla obszarów chronionych. Badania jednolitych części wód, objętych programem badań dla obszaru chronionego wyznaczonego ze względu na potrzebę oceny rzek przeznaczonych do bytowania ryb,

wykonywano co miesiąc zgodnie z zakresem określonym w rozporządzeniu z dnia 4 października 2002 roku w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych.

Poniżej przedstawiono jednolite części wód badane w 2012 r. w ramach monitoringu diagnostycznego dotyczące PLRW20002529639 OSA DO WYPŁYWU Z JEZIORA TRUPEL BEZ OSÓWKI:

Zlewnia rzeki Osy jest obszarem o zróżnicowanej rzeźbie od płasko-równinnej i falistej do pagórkowatej. Obszar ten charakteryzuje się gęstą siecią hydrograficzną i występowaniem znacznej ilości jezior. Górna część dorzecza Osy położona jest w obrębie Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego. Zlewnia zbudowana jest głównie z glin zwałowych i piasków sandrowych. W podmokłych obniżeniach terenu występują torfy. Na obszarze zlewni dominują gleby brunatne wylugowane. Poza tym występują w niewielkich płatach gleby brunatne właściwe, bielcowe, a w obniżeniach terenowych gleby hydrogeniczne (torfowe, murszowe, glejowe). W strukturze użytkowania gruntów, około 50% powierzchni zlewni stanowią lasy. Pozostała część to głównie tereny użytkowane rolniczo. Bezpośrednio do rzeki odprowadzane są ścieki z mechaniczno-biologicznej oczyszczalni w Biskupcu Pomorskim w ilości około 680 m³/d (dane z 2012 r.).

Badania jakości wody przeprowadzono w zakresie monitoringu diagnostycznego w przekroju pomiarowo-kontrolnym Osa – Piotrowice, zlokalizowanym w starym korycie rzeki prowadzącym obecnie <5% masy wody. W okresach suszy ilość ta ulega jeszcze zmniejszeniu, a sporadycznie dochodzi do całkowitego wyschnięcia koryta. Przekrój jest pod wpływem płytkiej i zarastającej części jeziora Trupel, do której dopływa rzeka Gać.

Klasyfikacja stanu ekologicznego

Klasyfikacja jednolitej części wód

Klasyfikacja jednolitej części wód „Osa do wypływu z jeziora Trupel bez Osówki” wskazuje na stan zły.

W 2012 r., ocenę stanu ekologicznego i stanu chemicznego wód jeziora Wielkie Partęczyny przeprowadzono w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. 2011.257.1545), przy czym, zgodnie z projektem nowelizacji rozporządzenia, w ocenie biologicznej chlorofil został zastąpiony przez multimetriks fitoplanktonowy PMPL oraz zweryfikowano granice klas wskaźnika makrofitowego i fitobentosowego. Ocena stanu ekologicznego oparta jest przede wszystkim na elementach biologicznych (fitoplankton, fitobentos i makrofity), którym nadaje się jedną z pięciu klas jakości wód:

- klasę I, oznaczającą bardzo dobry stan ekologiczny,
- klasę II, oznaczającą dobry stan ekologiczny,
- klasę III, oznaczającą umiarkowany stan ekologiczny,
- klasę IV, oznaczającą słaby stan ekologiczny,
- klasę V, oznaczającą zły stan ekologiczny.

Ocena stanu ekologicznego

Do oceny stanu ekologicznego w oparciu o elementy biologiczne przyjęto fitoplankton. Wiosenna mikrobiocenoza składała się głównie z okrzemek, z wyraźną dominacją okrzemek centrycznych z gatunku *Cyclotella* sp. Ich ogólny udział w biomacie fitoplanktonu wyniósł ponad 50%. Biomasa w tym okresie była dość niska i wyniosła tylko 2,3 mg/l. Wczesnym latem odnotowano jej wyraźny wzrost do wartości 7,4 mg/l. Podobnie jak wiosną, dominowały okrzemki, a towarzyszyły im bruzdnice. W okresie stagnacji letniej, produkcja pierwotna także była dość wysoka, biomasa fitoplanktonu wynosiła około 9 mg/l i tworzyły ją bruzdnice, z typowym dla nasilającej się trofii gatunkiem *Ceratium furcoides*. Jesienią liczebność fitoplanktonu wyraźnie spadła, co znalazło odzwierciedlenie w

znacznie niższej wartości biomasy – 1,8 mg/l. Nie odnotowano natomiast istotnych zmian strukturalnych, w dalszym ciągu dominowały okrzemki. Na podstawie wartości multimetriksa fitoplanktonowego (PMPL), wynoszącego 2,18, stan ekologiczny jeziora Wielkie Partęczyny określono jako umiarkowany.

Spśród badanych wskaźników fizykochemicznych wartości przezroczystości, przewodności elektrolitycznej w 20°C, azotu i fosforu ogólnego nie przekraczały wartości granicznych określonych w rozporządzeniu. W okresie stagnacji letniej na obydwu stanowiskach obserwowano w zbiorniku całkowite odtlnienie rozpoczynające się już od 8 m. Z uwagi na warunki tlenowe, elementy fizykochemiczne oceniono jako poniżej stanu dobrego.

Na podstawie elementów biologicznych i fizykochemicznych stan ekologiczny jeziora Wielkie Partęczyny oceniono jako umiarkowany.

Fotografia. Jezioro Wielkie Partęczyny na terenie Brodnickiego Parku Krajobrazowego

3.5. Flora

Szata roślinna gminy Biskupiec jest urozmaicona. Pod względem geobotanicznym okolice Nowego Miasta mają charakter przejściowy. Świadczą o tym m.in. przebiegające w jego bliskości granice trzech krain geobotanicznych: Pojezierza Pomorskiego, Zachodniopomorskiego Pasa Przejściowego i Pojezierza Mazurskiego. W obrębie powiatu biegną też granice zasięgów takich drzew, jak: buk, jawor, brekinia, cis i paklon.

Najcenniejszą szatą roślinną dysponują obszary chronione w sposób prawny, które zachowały walory zbiorowisk naturalnych. Występują w nich unikatowe fitocenozy: fragmenty łąk z bukiem, brzeziny bagienne, łąki źródliskowe, mszyste zbiorowiska nisko- i przejściowotorfowiskowe.

Pośród roślin występuje wiele gatunków chronionych, w tym: pomocnik baldaszkowaty, turówka niska, bażyna czarna, widłak jałowcowaty, goździsty i spłaszczony, skrzyp olbrzymi, pluskwica europejska. Licznie występują gatunki z rodziny storczykowatych – będące pod ścisłą ochroną – jak lipiennik Loesela, kruszczyk błotny i szerokolistny, gnieźnik leśny, storczyk szerokolistny, krwisty i Fuchsa, listera jajowata i sercowata, wyblin jednolistny.

Na terenie gminy występuje łącznie kilkadziesiąt gatunków roślin chronionych, z czego większość to rośliny zielne. Duży udział chronionych gatunków roślin związany jest z torfowiskami i obszarami podmokłymi, dlatego szczególnie ważna jest potrzeba zachowania tych siedlisk. Cenne są też zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarowej, a także leśnej. Dobrze zachowane siedliska torfowiskowe znajdują się w dolinie rzeki Skarlanki i bezodpływowych leśnych zagłębieniach.

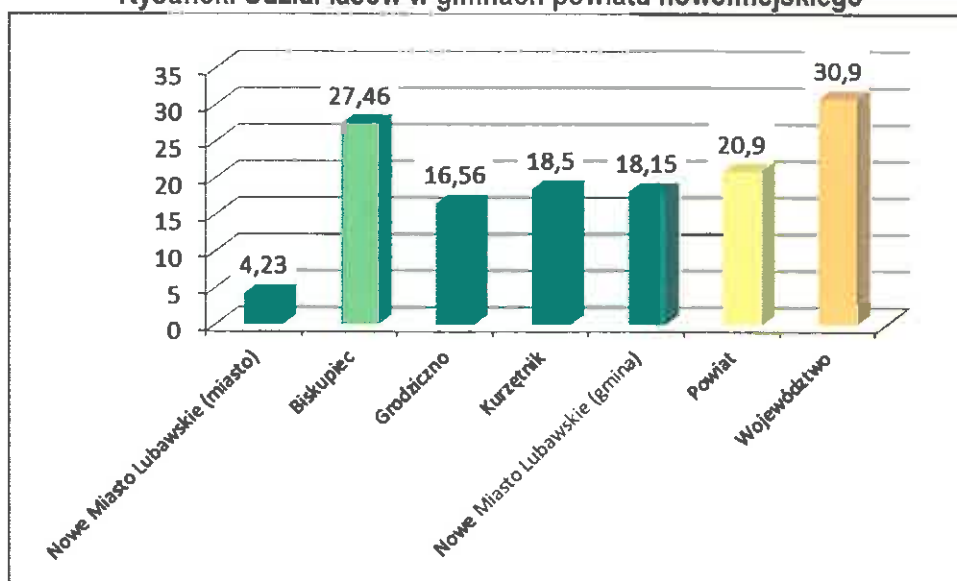
Lasy

Lasy zajmujące 6311 ha, w czym 5776 ha to lasy państwowe, 528 ha -prywatne, a 7 ha – komunalne. W całości stanowią około 26% powierzchni gminy (dla porównania, średnia dla województwa warmińsko-mazurskiego wynosi 29%). Większość z nich skupiona jest we wschodniej części gminy.

Dominującym gatunkiem drzewostanu jest sosna, pozostałe gatunki o następnej w kolejności częstotliwości występowania to brzoza i olsza. Średni wiek drzewostanu wynosi: dla lasów państwowych 60 lat, lasów prywatnych 30 lat, lasów komunalnych 50 lat (na podstawie danych z Urzędu Gminy). Ilość pozyskanego drewna szacuje się na około 20 tyś. m³ rocznie. Roczna produkcja tarcicy wynosi około 25 tyś. m rocznie - dane dotyczą tartaku w miejscowości Krotoszyny (jedyne tartak na terenie gminy - dane za rok 1999).

Cały obszar gminy włączony został w granice "Zielonych Płuc Polski".

Rysunek. Udział lasów w gminach powiatu nowomiejskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Do podstawowych zagrożeń oddziałujących na lasy na terenie gminy należą:

- zanieczyszczenia powietrza;
- zagrożenia pożarowe;
- obniżanie poziomu wód gruntowych;
- presja turystyczna.

Jako potencjalne zagrożenia należy również wymienić:

- szkody powodowane przez owady;
- szkody powodowane przez patogeniczne grzyby;
- szkody powodowane przez zwierzęta łowne;

Potencjalne zagrożenia flory

Obszary chronione, jak również uprawy rolne na terenie gminy są poddawane następującym zagrożeniom i degradacji:

- wypalanie traw i osuszanie terenów;
- zmiana łąk kośnych i pól na monokultury roślin pastewnych i zbożowych;
- zanieczyszczenia powiązane z ruchem komunikacyjnym;
- zanieczyszczenia pyłowe ze źródeł niskiej emisji i emiterów przemysłowych
- zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych w następstwie eutrofizacji cieków wodnych i jezior;
- niezrekultywowane wyrobiska poeksploatacyjne kruszywa naturalnego;
- zanieczyszczenia punktowe z dzikich wysypisk śmieci, które powodują zmianę siedlisk a w następstwie przekształcenie roślinności;
- niszczenie siedlisk przez ich zamianę na tereny zamieszkałe, drogi itp.

3.6. Fauna

Okolice gminy Biskupiec należą do zoogeograficznej krainy południowo-bałtyckiej. Otwarte przestrzenie, brak zasadniczych przeszkód terenowych sprawiają, że obszar ten posiada dogodne warunki do swobodnego przenikania różnych elementów faunistycznych, co tym samym nie sprzyja wyodrębnianiu się lokalnej, specyficznej fauny. Można stwierdzić, że jest to typowa fauna Niżu Polskiego. Większość zwierząt pospolitych występujących w Polsce, reprezentowanych jest również na tym terenie.

Z większych zwierząt występują tu m.in.: łoś, jeleń szlachetny, jeleń sika, daniel, sarna i dzik; z drapieżników: lis, tchórz, jenot, kuna domowa (kamionka) i leśna, gronostaj, łasica oraz borsuk. Pospolite są zając i królik.

Ostatnio wykazano dość liczną obecność bobra. W ciągu ostatnich lat znacznie zwiększyła się też liczebność wydry, mogącej przy tej wielkości populacji powodować znaczne straty w rybostanie. Niepożądana jest również nadmierna liczebność bardzo ekspansywnej norki amerykańskiej, również wyrządzającej szkody w rybostanie oraz wśród ptactwa wodno-błotnego.

Drobne gryzonie reprezentują m. in. mysz polna, nornica ruda i polnik zwyczajny, z większych wymienić można wiewiórkę, piżmaka, i karczownika.

Spośród nietoperzy występuje około połowa gatunków notowanych w kraju. Spotykane ssaki owadożerne to: jeż europejski, ryjówka aksamitna i malutka, kret, rzęsorek rzeczek.

Urozmaicony jest świat ptaków, występują: kaczki: krzyżówka, cyranka, cyraneczka, podgorzalka, tracz nurogęs, płaskonos, czernica, czy rzadziej spotykane: świstun, lodówka, gagoł; gęsi: gęgawa, białoczelna i zbożowa (na przelotach); kormoran i mewy: śmieszka, pospolita i żółtonoga.

Ponadto można spotkać: perkozy, sieweczką rzeczną, czajkę, brodzieca krwawodziobego, rybitwę czarną, żurawia, zimorodka, łabędzia niemego, bociana białego i czaplę siwą.

Na polach i łąkach występują m.in. kuropatwy, bażanty i przepiórki.

Z ptaków drapieżnych występują: jastrząb, myszolów, krogulec, pustułka, rybołów, kania ruda i czarna, błotniak stawowy. Zimuje myszolów włochaty. Z sów spotkać można: sowę uszată, płomykówkę, puszczyka, pójdzkę. Od kilku lat na terenie Brodnickiego Parku Krajobrazowego prowadzi się reintrodukcję sokoła wędrownego.

Spośród ptaków leśnych licznie reprezentowane są: dzięcioły: czarny, duży, zielony i dzięciołek, a poza tym gil i dziwonia.

Największymi osobliwościami ornitofauny są: bocian czarny, nur czarnoszyji, pluszcz, orlik krzykliwy i bielik (dolina Skarlanki). W dolinach rzecznych występuje zimorodek.

Wśród występujących tu gadów najliczniejsze są jaszczurki: zwinka, żyworódka i padalec. Z węży obecne są: zaskroniec (dość liczny) i żmija zygzakowata.

Przedstawicielami płazów są: kumak nizinny, rzekotka drzewna, grzebiuszka ziemna, ropucha zielona i paskówka, traszka zwyczajna, i mniej liczna grzebieniasta. Występują również pospolite na Niżu Polskim gatunki żab i ropuch (żaba jeziorkowa, trawna, śmieszka, ropucha szara).

W wodach powierzchniowych gminy Biskupiec powszechnie występują znane ryby: szczupak, okoń, sandacz, jazgarz, płoć, wzdręga, leszcz, krap, karp, lin, karaś, węgorz, kleń, jaź, miętus, ukleja, słonecznica, ciernik, ciemniczek itd.

W większych i głębszych jeziorach, np. Skarlińskim i Łąorku występują głabielowate: sieja i sielawa. Spotykana jest też rzadka, chroniona ściśle, różanka (*Rhodeus sericeus*).

Do spotykanych gatunków, należy też doliczyć, wprowadzone sztucznie do niektórych zbiorników w latach 60., karpia oraz azjatyckie ryby roślinożerne: tołpygę i amura. Ich liczebność w wodach otwartych jest śladowa, co nie jest jednak niepokojące, bo gatunki te obecnie, jako obce polskiej ichtiofaunie, uważa się za niepożądane.

Fauna bezkręgowców jest bogata i stosunkowo dobrze poznana. Stwierdzono m.in. 1800 gatunków motyli, tj. ok. 60% gat. Polski. Spotykanymi przedstawicielami rzadkiej entomofauny są również chrząszcze: jelonek rogacz, rohatyniec nosorożec, obydwa występujące w dąbrowach, i kozioróg dębosz.

Mięczaki reprezentują, pomijając gatunki znane, zatoczek gładki i przytulik strumieniowy. Stosunkowo często można spotkać ślimaki bezmuszlowe – pomrowy.

Dla świata zwierzęcego występującego na terenie gminy, zwłaszcza zwierząt dziko żyjących największym zagrożeniem ich egzystencji i dalszego rozwoju są:

- klusownictwo – mogące przyczynić się do niekontrolowanego (gwałtownego) zmniejszenia się populacji poszczególnych gatunków;
- nadmierna populacja lisów;
- pożary lasów;
- wypalanie traw;
- rozwój przemysłu – powodującego pogorszenie się ogólnego stanu środowiska;
- rosnąca liczba inwestycji w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo, szczególnie w sąsiedztwie jezior;

Dla zwierząt wodnych, ryb oraz urozmaiconej i licznie reprezentowanej grupy ptaków, żerujących i gniazdujących głównie w dolinach rzek oraz w rejonie jezior, a także dla gatunków gadów, występujących na omawianym obszarze poważnym zagrożeniem są:

- zanieczyszczenia wód powierzchniowych (ściekami bytowymi i gnojowicą);
- nieprawidłowe stosowanie środków ochrony roślin i nawozów (szczególnie w rejonie jezior oraz rzek).
- zmienności i niedobory stanu wód.

3.7. Ochrona przyrody

Zgodnie z obowiązującą aktualnie Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody celem ochrony przyrody w Polsce jest:

- utrzymanie stabilności ekosystemów i trwałości procesów ekologicznych;
- zachowanie różnorodności biologicznej, w tym zapewnienie ciągłości istnienia wszystkich gatunków roślin, zwierząt i grzybów wraz z ich siedliskami;
- ochrona walorów krajobrazowych, zadrzewień oraz zieleni w miastach i wsiach;
- utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody;
- zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego;
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody poprzez działalność edukacyjną, informacyjną i promocyjną.

W obowiązującym w Polsce prawie ochrona przyrody regulowana jest przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. W jej rozumieniu ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody tj.:

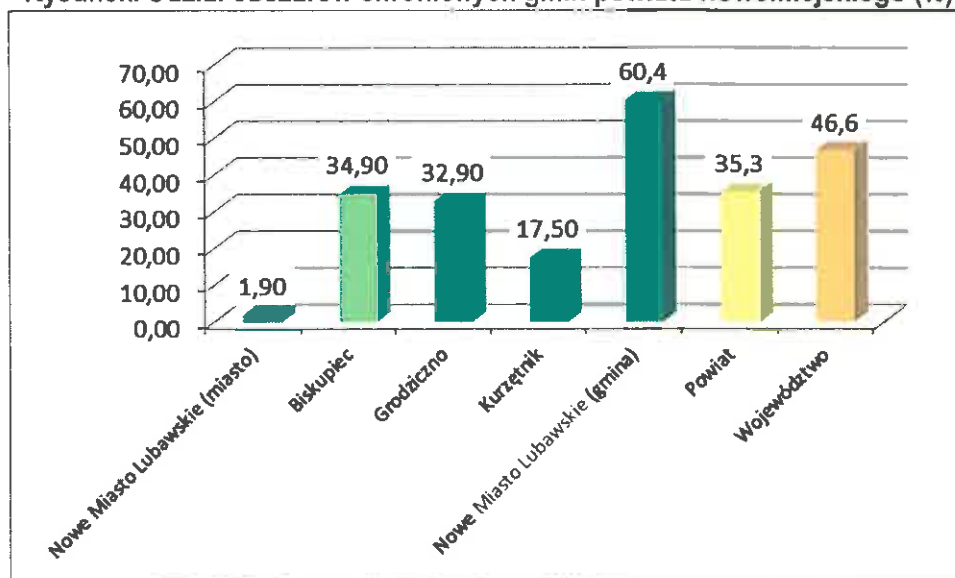
- dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów;
- roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia;
- siedlisk przyrodniczych;
- siedlisk roślin, zwierząt i grzybów zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych;
- tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt;
- krajobrazu;
- zieleni w miastach i na wsiach;
- zadrzewień.

W Polsce wyróżniamy następujące formy ochrony: parki narodowe, rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, użytki ekologiczne, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Środowisko przyrodnicze gminy, a zwłaszcza dziko żyjące zwierzęta i rośliny są pod nieustannym wpływem czynników, które przyczyniają się do zagrożenia, zubożenia i w konsekwencji do ograniczenia występowania oraz zaniku licznych gatunków roślin i zwierząt na obszarach swojego naturalnego zasięgu. Te niekorzystne zjawiska trzeba w miarę możliwości ograniczać, a nawet likwidować. Działania przyczyniające się do ochrony i zachowania środowiska przyrodniczego muszą odbywać się na wielu płaszczyznach, także w postaci działań ochronnych o charakterze konserwatorskim, znajdujących swój wyraz w tworzeniu w skali poszczególnych gmin, regionów i całego kraju racjonalnej sieci obszarów chronionych.

Występujące formy ochrony stosowanej w gminie to: parki krajobrazowe, rezerwy przyrody, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody i obszary Natura 2000.

Rysunek. Udział obszarów chronionych gmin powiatu nowomiejskiego (%)

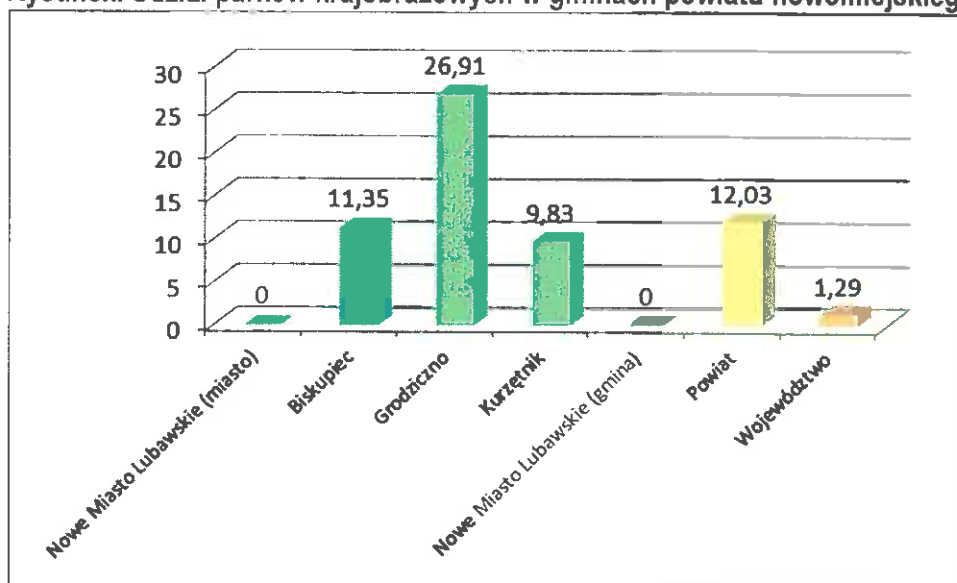
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Parki krajobrazowe

Część gminy Biskupiec znajduje się na terenie **Brodnickiego Parku Krajobrazowego**. Park ten został utworzony w 1985 roku. Osobliwością obszaru są pagórki i wzgórza kemowe oraz liczne,

duże rynnowe jeziora m.in. sąsiadujące z gminą Wielkie Partęczyny (324 ha – największe w obrębie Parku jezioro, jak również największe jezioro Pojezierza Brodnickiego), Łąkorek (162 ha) i Głowińskie (131 ha) – również jedno z największych jezior Parku. Znamionną cechą BPK jest występowanie naturalnych zbiorowisk torfowiskowych, szuwarowych i wodnych. Atrakcją jest szlak turystyczny i kajakowy rzeką Skarlanką. Na terenie parku znajduje się również wiele zabytków kultury materialnej, jak np. tradycyjne obiekty budownictwa wiejskiego (Łąkorz) czy budynki sakralne. Siedziba Parku mieści się w miejscowości Grzmięca (pow. Brodnicki, woj. kujawsko-pomorskie). Powierzchnia terenów wchodzących w skład Brodnickiego Parku Krajobrazowego na terenie gminy wynosi 2 846 ha, co stanowi prawie 21 % całej powierzchni Parku (13 674 ha). Największy udział mają grunty sołectwa Łąkorz (1 282 ha), następnie Ostrowite (1 067 ha), w dalszej kolejności Łąkorek (366 ha) i Osetno (131 ha).

Rysunek. Udział parków krajobrazowych w gminach powiatu nowomiejskiego

Rezerwaty

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Przedmiotem ochrony może być całość przyrody na terenie rezerwatu lub poszczególne jej składniki:

- fauna
- flora
- twory przyrody nieożywionej

Cały rezerwat albo jego części mogą podlegać ochronie ścisłej, ochronie czynnej lub ochronie krajobrazowej. Ochrona ścisła polega na nieingerencji w naturalne procesy, ochrona czynna dopuszcza wykonywanie zabiegów ochronnych (np. usunięcie drzew zacinających stanowisko cennego gatunku rośliny), a ochrona krajobrazowa polega na prowadzeniu gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej w sposób uwzględniający potrzeby przedmiotu ochrony. Rezerwaty zalicza się do rezerwatowych (obszarowych) form ochrony przyrody.

Rezerwat ustanawiany jest na mocy zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, które określa jego nazwę, położenie, przebieg granicy, otulinę (jeżeli została wyznaczona), cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem. Likwidacja

lub zmniejszenie rezerwatu jest możliwe wyłącznie w przypadku bezpowrotnej utraty jego wartości przyrodniczych. W Polsce jest 1441 rezerwatów, zajmujących powierzchnię 173 594 ha (stan na dzień 31 grudnia 2008 r.).

Dla rezerwatów przyrody określone są praktycznie te same zakazy co dla parków narodowych. W parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody zabrania się:

1. budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
2. chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
3. polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
4. pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin oraz grzybów;
5. użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
6. zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
7. pozyskiwania skal, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
8. niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
9. palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
10. prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
11. stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
12. zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
13. połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
14. ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
15. wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony oraz psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas;
16. wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
17. ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach będących w trwałym zarządzie parku narodowego, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
18. umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
19. zakłócania ciszy;
20. używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez

dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

21. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
22. biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
23. prowadzenia badań naukowych – w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody – bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
24. wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
25. wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
26. organizacji imprez rekreacyjno-sportowych – w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Na terenie gminy znajdują się 4 rezerwaty przyrody:

- **Rezerwat „Jezioro Karaś”** utworzono zarządzeniem MLiPD w 1958r. (MP Nr 212, poz.243). Obejmuje on jezioro Karaś z przyległymi terenami bagiennymi. Wody stanowią 47% powierzchni rezerwatu, lasy – 29%, zaś bagna – 24%. Łączna powierzchnia rezerwatu wynosi 815,48 ha., z tego część położona na terenie gminy Biskupiec wynosi 235 ha. Pozostała część rezerwatu leży na terenie gminy Iława.

Rezerwat utworzono w celu ochrony miejsc lęgowych awifauny. Na terenie rezerwatu zarejestrowano występowanie 156 gatunków ptaków, w tym 83 gatunki lęgowe, 7 – regularnie żerujących w rezerwacie, reszta to ptaki przebywające na przelotach. Występują tam m.in.

- największa w Europie populacja podróżniczka (rezerwat jest miejscem gniazdowania około 170 par tego gatunku)
- gęś gęgawa – stwierdzono populację w liczbie 17-20 par lęgowych i około 18 ptaków niełgowych, w okresie przelotów stada gęgaw sięgają 660 osobników
- z innych rzadkich gatunków stwierdzono lęgi: samotnik, kszyc, drożdżik, struminiówka, świerszczak, brzęczka, rokitniczka, lozówka, potrzos, dziwonia, remiz, wąsałka, helmiatka czy świstuń
- na żer przylatują licznie m.in. bieliki i rybolowy, orlik krzykliwy, kania ruda, zaobserwowano również czapłę białą, orła przedniego czy też orzełka (włochatego).

Rezerwat ten został wpisany na listę obiektów o międzynarodowym znaczeniu dla ptactwa wodno-błotnego, chronionych w ramach Konwencji RAMSAR.

- **Rezerwat „Kociołek”** utworzono w 1958 roku (Zarządzenie MLiPD z 04.02.1958r. (MP Nr 16 z 1958, poz. 102). Powierzchnia wynosi 7,02 ha w tym jest 0,9 ha wód i 6,12 ha torfowiska.

Jest to rezerwat ścisły, powołany dla ochrony naturalnego torfowiska wysokiego i przejściowego. Położony na terenie Nadleśnictwa Jamy w północnej części Pojezierza Brodnickiego, na styku strefy morenowej i obszarów sandrowych. W centrum rezerwatu znajduje się niewielki zbiornik wodny, będący pozostałością większego niegdyś jeziora dystroficznego. Na terenie rezerwatu występują rzadkie gatunki roślin, m.in. rosiczka okrągłolistna, widłak jałowcowaty.

- **Rezerwat „Łabędź”** utworzono również w 1958 roku Zarządzeniem MLiPD z 04.02.1958r. (MP Nr 16 z 1958, poz. 107.). Powierzchnia wynosi 13,18 ha.

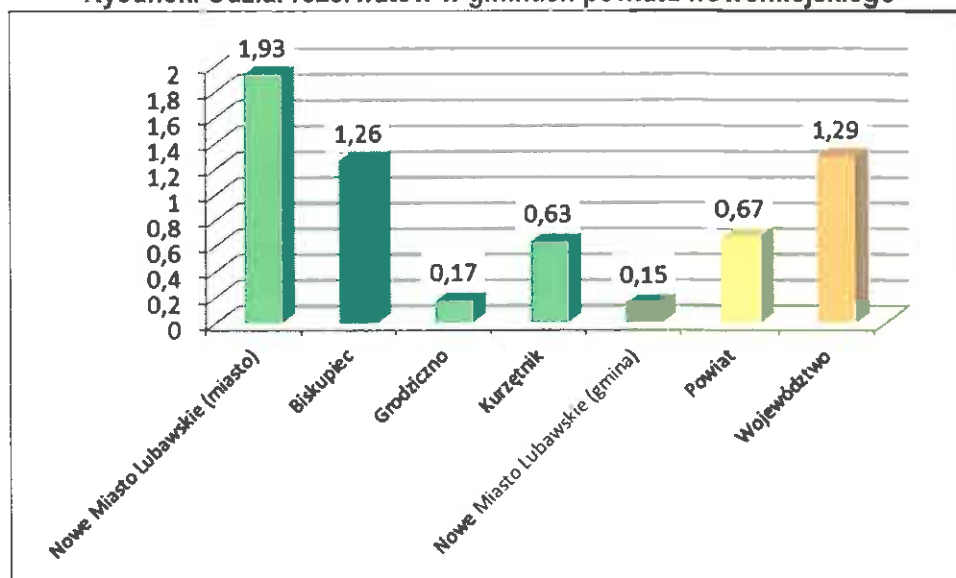
Jest to rezerwat ścisły, powołany dla ochrony torfowiska, położonego w Nadleśnictwie Łąkorz. Torfowisko to zajmuje śródleśne obniżenie terenu. Centralną część dawnego jeziora o wysokim poziomie wodnym, zajmuje torfowisko niskie. Idąc dalej ku obwodowi, występują zespoły, charakterystyczne dla torfowiska przejściowego, zaś obrzeża zajmuje bór mieszany.

Szacę roślinną cechuje duża różnorodność oraz bogaty skład gatunkowy – zanotowano tu łącznie 246 gatunków roślin.

- Rezerwat „Uroczysko Piotrowice” został utworzony w 1998 roku Rozporządzeniem MOŚZNIŁ z 21.12.1998 r. (MP Nr 161, poz. 1102). Powierzchnia rezerwatu wynosi 49,07 ha.

Jest to rezerwat powołany do ochrony – ze względów naukowych i dydaktycznych, dobrze zachowanych, naturalnych ekosystemów torfowiskowych wraz z przyległymi do nich powierzchniami leśnymi. Na jego terenie przeważają zbiorowiska niskotorfowiskowe, duży jest udział torfowisk przejściowych. Wśród wielu gatunków roślin, na szczególną uwagę zasługują m.in. bażyna czarna, rosiczka okrągłolistna, storczyk krwisty i szerokolistny, widłak jałowcowaty.

Rysunek. Udział rezerwatów w gminach powiatu nowomiejskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Obszary Chronionego Krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu to jedna z najmniej restrykcyjnych form ochrony przyrody. Obszary takie zajmują różnej wielkości tereny, zwykle rozległe, obejmujące pełne jednostki środowiska naturalnego takie jak doliny rzeczne, kompleksy leśne, ciągi wzgórz, pola wydmore, torfowiska. Obszary te uznawane są za cenne ze względu na wyróżniający się krajobraz, zróżnicowanie ekosystemów lub pełnią często funkcję korytarzy ekologicznych między ważniejszymi obszarami chronionymi, np. parkami narodowymi, krajobrazowymi i rezerwatami. Tereny te są również istotne ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem.

W Polsce podstawą prawną dla ich wyznaczania jest Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku. Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze rozporządzenia wojewody w uzgodnieniu z właściwą miejscowo radą gminy. Obszary chronionego krajobrazu są jak wspomniano wyżej słabą formą ochrony przyrody, o niewielkich rygorach ochronności. W Polsce istnieje 419 obszarów chronionego krajobrazu, które zajmują 7 058 000 ha, czyli ponad 23% powierzchni kraju (stan na 31.12.2008 r.).

Obszary chronionego krajobrazu są przeznaczone głównie na rekreację, a działalność gospodarcza podlega tylko niewielkim ograniczeniom (zakaz budowania zakładów przemysłowych i obiektów uciążliwych dla środowiska, niszczenia środowiska naturalnego).

Na terenie gminy Biskupiec na mocy Rozporządzenia Nr 21 Wojewody Warmińsko – Mazurskiego z dnia 14 kwietnia 2003r. w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu na

terenie województwa warmińsko – mazurskiego, został utworzony „Skarliński Obszar Chronionego Krajobrazu” o całkowitej powierzchni 6 349,0 ha, położony również w gminie Nowe Miasto Lubawskie

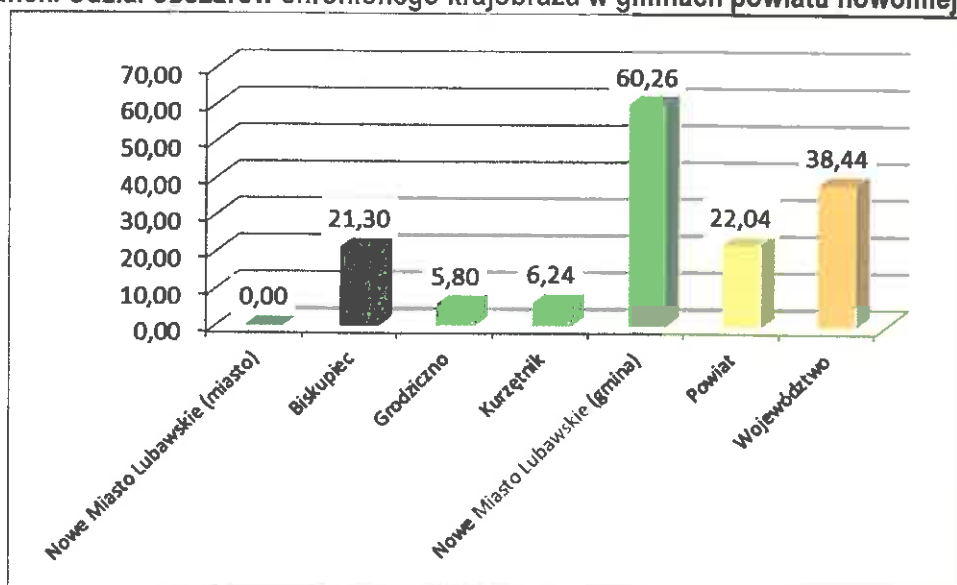
Na obszarze chronionego krajobrazu mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska,
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także mineralów i bursztynu,
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych,
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,
- 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych,
- 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej,
- 9) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od linii brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego.

Powyższe zakazy nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa,
- 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym, realizacji inwestycji celu publicznego.

Rysunek. Udział obszarów chronionego krajobrazu w gminach powiatu nowomiejskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze oraz grupowe twory przyrody żywej i nieożywionej o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej. Wyróżniają się one indywidualnymi cechami, odznaczającymi je wśród innych tworów, np. wiek lub wielkie rozmiary dla drzew i krzewów czy niezwykłość formy lub pochodzenia dla pomników przyrody nieożywionej. Pomnik przyrody jako termin został wprowadzony przez Humboldta na przełomie XVIII i XIX wieku, co dało początek kierunkowi konserwatorskiemu w ochronie przyrody.

Do pomników przyrody ożywionej należą: pojedyncze krzewy, drzewa i grupy drzew odznaczające się sędziwym wiekiem, wielkością, niezwykłymi kształtami lub innymi cechami, a także zabytkowe aleje drzew. Natomiast do pomników przyrody nieożywionej należą: największe głazy narzutowe, tzw. eratyki oraz interesujące formy powierzchni ziemi np. – źródła, wodospady, jary, skałki, wywierzyska, przełomy rzeczne, jaskinie, odkrywki itp.

Pomniki przyrody należą do obiektowych, czyli indywidualnych form ochrony przyrody.

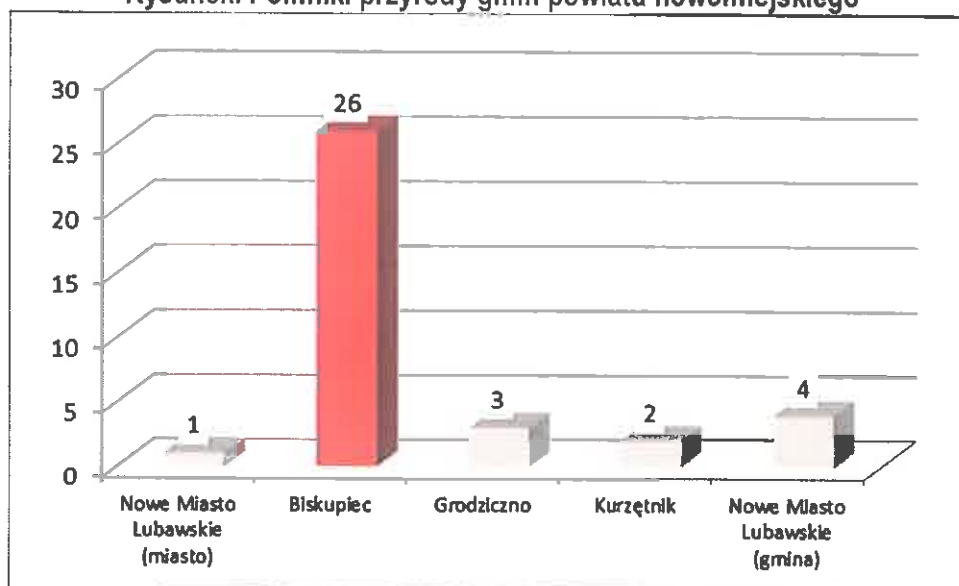
Ustanowienie pomnika przyrody następuje w drodze rozporządzenia wojewody lub uchwały rady gminy, po uzgodnieniu z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

Tabela. Pomniki przyrody na terenie gminy

LP.	RODZAJ POMNIKA (obwód; wysokość drzewa w m)	OKREŚLENIE POŁOŻENIA	ROK UZNANIA
1	dąb „Kubus” (4,44; 16)	park Wielka Tymawa	1954
2	lipa drobnolistna (3,4; 22)	park Babalice	1985
3	dąb szypulkowy (3,9; 23)	park Sędzice	1985
4	skupienie 2 drzew: lipa drobnolistna (7,7; 32), kasztanowiec (3,7; 30)	park Łąkorek	1986
5	skupienie 2 drzew: sosna pospolita (2,62; 22), buk pospolity (2,31; 24)	Leśnictwo Grabiny	1988
6	skupienie 3 dębów (3,8 - 4,2; 23 - 25)	Biskupiec (kościół ewangelicki)	1993
7	buk pospolity (4,36; 25)	park Wielka Tymawa	1993
8	jawor (3,25; 24)	park Wonna	1993
9	6 żywotników zachodnich (1,52 - 2,30; 20 - 24)	oddz. leśny 41m Krotoszyny	1994
10	skupienie 2 drzew: lipa drobnolistna (4,75; 23), brzoza brodawkowata (2,75; 23)	oddział leśny 1h Krotoszyny, nad jez. Trupel	1994
11	dąb (3,2; 33)	nad jez. Trupel oddz. 3b	1994
12	skupienie 12 drzew: 2 wiązy szypulkowe (2,58 - 4,12; 22-24), dąb szypulkowy (3,29; 22), 4 klony zwyczajne (2,58 - 3,15; 20 - 28), lipa drobnolistna (3,95; 24), 2 graby pospolite (2,01 - 2,9; 19 - 20), jawor (2,72; 24), topola biała (4,83; 32)	park w Łąkorku	1994
13	modrzew (2,64; 30)	oddz. 197t Leśnictwo Lipowa Góra	1994
14	aleja 780 drzew: 731 dębów, 45 lip, 3 jesiony, klon (0,74 - 3,81; 8 - 35)	przy drodze Biskupiec - Piotrowice - granica powiatu	1996
15	klon srebrzysty (3,05; 18)	przy drodze Sędzice - Mierzyn	1996
16	skupienie 66 dągli, (1,51 - 2,30; 20-35)	oddz. 161a Leśnictwo Lipowa Góra	1996
17	skupienie 6 modrzewi, (2,15 - 2,87; 35 - 36)	oddz. 138a i 138c Leśnictwo Wąkop	1996
18	dąb szypulkowy (3,30; 18)	przy Szkole Podstawowej w Biskupcu	1998
19	Skupienie 9 drzew: 2 dęby szypulkowe (3,62; 20) (3,88; 22) 3 buki pospolite (3,0 - 3,2; 20) 3 lipy drobnolistne (3,11 - 5,04; 19 - 25) 1 buk pospolity odm. czerwolistna (2,94; 20)	park w Czachówkach	1998
20	skupienie 4 dębów szypulkowych (3,32 - 4,28; 18 - 22)	Czachówki, przy drodze polnej w strefie ochronnej parku zabytkowego	1998
21	skupienie 3 drzew: 2 buki pospolite (3,5; 22) (3,97; 16), jawor (3,76; 18)	Czachówki	1998

21	żywnotnik zachodni (2,30 ; 18)	Ostrowite dz. 96/1	2000
22	jabłoń płonka (1,12; 13,5)	Krotoszyny dz. 39 LP	2002
23	jabłoń płonka (1,12; 18)	Krotoszyny dz. 40 LP	2002
24	modrzew (2,6; 32)	Krotoszyny dz. 39 LP	2002

Rysunek. Pomniki przyrody gmin powiatu nowomiejskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Natura 2000

Natura 2000 – program utworzenia w krajach Unii Europejskiej wspólnego systemu (sieci) obszarów objętych ochroną przyrody. Celem programu jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Wspólne działanie na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy ma na celu optymalizację kosztów i spotęgowanie korzystnych dla środowiska efektów. Jednolite prawo powinno ułatwić współdziałanie wielu instytucji zajmujących się ochroną przyrody. W myśl zasad zrównoważonego rozwoju, na obszarach Natura 2000, tam gdzie to tylko możliwe, zakłada się łączenie funkcji ochronnych z gospodarowaniem człowiekiem. Na zbliżonej zasadzie funkcjonują polskie parki krajobrazowe.

Obszary podlegające ochronie w ramach programu

W ramach programu wyznaczone zostają tzw. Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków - OSO (Special Protection Areas – SPA) oraz Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk - SOO (Special Areas of Conservation – SAC), na których obowiązują ochronne regulacje prawne. Każde państwo członkowskie opracowuje i przedstawia Komisji Europejskiej listę leżących na jego terytorium obszarów najcenniejszych pod względem przyrodniczym, odpowiadających gatunkowo i siedliskowo wymogom zawartym w Dyrektywach Ptasiej i Siedliskowej. Po przedłożeniu listy, następuje proces oceny i selekcji obszarów na poziomie europejskim, a następnie obszar może zostać oficjalnie zatwierdzony jako składnik sieci. Komisja Europejska zatwierdza go pod nazwą Obszar Mający Znaczenie dla Wspólnoty i od tej chwili obowiązują wszystkie przepisy ochronne.

Pewne siedliska przyrodnicze i gatunki mają szczególny status – uznane są za szczególnie ważne, czyli priorytetowe. Mowa tu o ekosystemach i gatunkach, których zasięg koncentruje się w granicach Unii Europejskiej, uznano więc że to Unia ponosi szczególną odpowiedzialność za ich zachowanie. Jeżeli nie ochroni się ich w Europie, to nie da się zachować ich w ogóle.

W całej Unii Europejskiej wyznaczono już 5210 obszarów „ptasich” (w tym 547 obszarów w pełni lub częściowo morskich), zajmujących ok. 13 % terytorium Unii oraz 21 695 obszarów

„siedliskowych” (w tym 1312 obszarów w pełni lub częściowo morskich) stanowiących prawie 16 % powierzchni Unii. Listy obszarów chronionych nigdy nie będą w pełni zamknięte i ostateczne. Zawsze będzie można dodać kolejne obszary, jeśli taka będzie potrzeba, przyjęto bowiem, że sieć ma mieć charakter otwarty.

Natura 2000 w Polsce

Polska zobowiązała się do wyznaczenia na swoim terytorium sieci Natura 2000 w Traktacie ateńskim z 16 kwietnia 2003 r., stanowiącym podstawę prawną przystąpienia Polski i dziewięciu innych krajów europejskich do Unii Europejskiej. Przepisy unijne stanowiące podstawę dla tworzenia sieci Natura 2000, czyli Dyrektywa Siedliskowa i Dyrektywa Ptasia zostały przełożone na polskie prawo w ustawie o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r.

Dotychczas Polska zgłosiła do Komisji Europejskiej 142 obszary specjalnej ochrony ptaków, które zajmują 5 511 800 ha, czyli ponad 16 % powierzchni kraju oraz 364 specjalne obszary siedlisk zajmujących 2 888 400 ha, czyli ponad 9 % powierzchni kraju. Zajmują one łącznie ponad 19 % powierzchni Polski ponieważ część z obszarów „ptasich” i „siedliskowych” pokrywa się ze sobą. Docelowo powierzchnia obszarów Natura 2000 ma obejmować ok. 21-22% powierzchni naszego kraju.

- **Jezioro Karaś** (kod PLH280003) - rozległy kompleks torfowiskowo-bagienny-jeziorny znajdujący się w schyłkowej fazie ewolucji jeziora. Zachodzi tu intensywny proces osadzania się materii organicznej pochodzącej z podwodnych łąk ramienicowych i rdzanicowych oraz z roślinności szuwarowej. Jednocześnie, na długim odcinku linii brzegowej, następuje dośrodkowo odgórne narastanie rozwodnionego płta szuwaru nerecznicowo-trzcinowego ku środkowym partiom jeziora. W niektórych częściach zbiornika tworzą się liczne wyspy typu szuwarowego i zaroślowo-szuwarowego, przyczyniając się z kolei do odśrodkowego zarastania akwenu. W rezultacie dość szybkiego łądowacenia jeziora, na stosunkowo niedużym obszarze występuje szeroka gama zbiorowisk będących stadiami pierwotnej sukcesji. Na omawianym terenie są to np. specyficzne minerotroficzne mszary, szuwały łądowe, zarośla łozowe, brzeziny i różne postaci olsów. Cechą szczególną roślinności torfowiskowej części rezerwatu jest jej w pełni naturalny charakter. Na terenie obszaru stwierdzono występowanie 3 rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. W jeziorze Karaś doskonale zachowane są zespoły hydrofitów jeziornych, a wśród nich bardzo rzadkie zespoły ramienicowe. Spośród budujących je gatunków ramienic, 7 znajduje się w rejestrze czerwonej księgi glonów zagrożonych w Polsce. Na terenie rezerwatu proces łądowacenia przebiega stosunkowo szybko, a powstająca roślinność torfowiskowa obejmuje szeroką gamę typów fitocenoz zróżnicowanych w płaszczyźnie troficznej i dynamiczno-rozwojowej. Są one stadiami rozwojowymi kilku serii sukcesyjnych. W rezerwacie możemy obserwować powstawanie różnych typów lasu - od stadiów inicjalnych do postaci dojrzewających. Zbiorowiska wykazują bardzo wysoki stopień naturalności, a nawet szereg cech pierwotnych. Licznie reprezentowana jest tu grupa roślin ginących i zagrożonych lokalnie. Występują tu 3 gatunki z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków.

Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Biskupiec występuje 130 miejsc, zakwalifikowanych do ochrony jako użytki ekologiczne, czyli pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych typów środowisk i zasobów genowych. Są to głównie tereny leśne i torfowiskowe o niewielkiej powierzchni.

Inne formy ochrony przyrody

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe na terenie gminy to obszary lasu „**Oz Tymawski**” o powierzchni 13,75 ha oraz „**Las Słupnicki**” o powierzchni 1,37 ha. Są one chronione od 1998 r. ze względu na wyjątkowo cenne fragmenty krajobrazu oraz dla zachowania ich wartości estetycznych.

Cały teren gminy Biskupiec znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski. Celem istnienia ZPP jest promowanie rozwoju proekologicznego, utrzymanie zrównoważonych struktur przestrzennych dla zapewnienia wysokiego standardu środowiska przyrodniczego.

ALTERNATYWNE ŹRÓDŁA ENERGII

Gmina Biskupiec położona jest w III strefie energetycznej wiatru, którą określa się jako korzystną do wykorzystania siły wiatru jako alternatywnego źródła energii.

Elektrownie wiatrowe są uważane za bardziej przyjazne dla środowiska w porównaniu z konwencjonalnymi technologiami, jednak ich budowa i eksploatacja pociągają za sobą negatywne skutki dla człowieka i środowiska.

Na przykład są to emisje związane z wytwarzaniem konstrukcji wieżowych i innych elementów elektrowni wiatrowych, ponieważ produkcja infrastruktury wiatrowej wymaga energii i materiałów.

Wiatr jest prawdopodobnie naszą najlepszą alternatywą, z najmniejszą relatywnie ilością przeszkód (technicznych, ekologicznych i ekonomicznych), jednak przy decyzji o lokalizacji elektrowni wiatrowych powinny być brane pod uwagę:

Aspekty ekologiczne

Głównymi negatywnymi oddziaływaniami elektrowni wiatrowych w sferze ekologicznej jest ich wpływ na zasoby faunistyczne (w tym szczególnie na awifaunę) oraz na występujące cenne obszary flory (np. rezerваты).

Obszary objęte prawną ochroną przyrody, ze względu na swoją wartość dla bioróżnorodności regionu jak i kraju powinny być wyłączone z lokalizacji energetyki wiatrowej. Wskazuje na to logika polityki zrównoważonego rozwoju takich terenów.

Aspekty krajobrazowo – kulturowe

Realizacja tak agresywnych w przestrzeni obiektów technicznych, jakimi są elektrownie wiatrowe w sąsiedztwie zabytków architektonicznych i miejsc o wyjątkowej wartości krajobrazowej może naruszać harmonię i niepowtarzalność przyrodniczo – kulturową takich terenów. Dziedzictwo przyrodniczo - kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, jak również dorobek naszych czasów. Mieszkańcy każdej polskiej wsi, gminy czy miasteczka są spadkobiercami dorobku przyrodniczo - kulturowego poprzednich pokoleń. Poza tym dziedzictwo to jest częścią polskiego, europejskiego i światowego dziedzictwa. Stanowi nasze korzenie, dlatego warto je chronić.

Aspekty dostępności do sieci elektroenergetycznej

Dostępność do sieci elektroenergetycznych jest, obok zasobów energii wiatru i infrastruktury drogowej, jednym z podstawowych uwarunkowań przestrzenno – infrastrukturalnych rozwoju energetyki wiatrowej. Ten aspekt lokalizacji elektrowni wiatrowych nie stanowi jednak przeszkody w rozwoju omawianej infrastruktury na terenie naszego województwa, ponieważ na jego obszarze istnieją rezerwy mocy przesyłowych, umożliwiające przyłączanie siłowni wiatrowych.

Aspekty dostępności komunikacyjnej terenów lokalizacji energetyki wiatrowej

Niezwykle istotnym uwarunkowaniem przestrzennym dla rozwoju energetyki wiatrowej jest odpowiedni system infrastruktury drogowej, a szczególnie takie jego cechy jak:

- gęstość dróg;

- parametry techniczne dróg – szerokość, dopuszczalne obciążenia na osie;
- geometria dróg – ich krętość, wzniesienia i spadki (o krótkim promieniu), krótkopłomienny ruch okrężny;
- występowanie przeszkód inżynierskich – wiaduktów, zwężeń na mostach, linii energetycznych i telekomunikacyjnych;
- przebieg dróg przez tereny zabudowane;
- stan zabudowy pobocza – znaki drogowe, słupy, płoty, ściany, reklamy i in.;
- stan techniczny nawierzchni – nierówności, dziury, koleiny.

Znaczenie powyższych elementów stanie się jasne jeżeli powiemy, że płaty wirnika elektrowni Enercon E-112 mają długość 66 m, średnice wież mogą wynosić od 3 do 8 m, a szerokość transformatora od 6 do 10 m. Tak duże elementy są transportowane na specjalnie przygotowanych do tych celów lawetach.

Energetyka wiatrowa a ekologia człowieka

Do potencjalnych negatywnych oddziaływań elektrowni wiatrowych na człowieka należą:

- możliwość występowania chorób lub pogorszenia się stanu zdrowia;
- wpływ na komfort zamieszkania;
- oddziaływanie akustyczne;
- emisja infradźwięków;
- efekty optyczne;
- oddziaływanie na krajobraz.

Identyfikacja obszarów, na których lokalizacja obiektów technicznych energetyki wiatrowej jest niewskazana lub wykluczona.

W dokumencie „Przyrodniczo – przestrzenne aspekty lokalizacji energetyki wiatrowej w województwie warmińsko – mazurskim” opracowanym przez Warmińsko – Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie, filia w Elblągu przedstawione zostały obszary, na których lokalizacja obiektów energetyki wiatrowej jest niewskazana lub wykluczona:

- a obszary objęte ochroną prawną, o których mowa w art. 6 cyt. ustawy o ochronie przyrody, ze względu na ich wartość i znaczenie ekologiczne, z następującymi wyjątkami:
 - na terenach o niższym reżimie ochronnym – tj. na obszarach chronionego krajobrazu – możliwe jest dopuszczenie lokalizacji pojedynczych turbin, w przypadku stwierdzenia braku negatywnego oddziaływania na awifaunę i krajobraz;
 - możliwe jest dopuszczenie lokalizacji pojedynczych, małych (o mocy od 0,1 kW do 100 kW) turbin wiatrowych, o konstrukcji z pionową osią obrotu, lokalizowanych w gospodarstwach domowych i wykorzystywanych na użytek własny wnioskodawcy, w przypadku stwierdzenia braku negatywnego oddziaływania na awifaunę i krajobraz;
- b obszary znajdujące się na tzw. Shadow List (potencjalne obszary Natura 2000) – do czasu zatwierdzenia tych obszarów;
- c strefy otaczające obszary Natura 2000 w pasie szerokości min. 500 m – zgodnie z art. 33 ust. 1 ww. ustawy o ochronie przyrody *zabrania się podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 – wprowadzone ograniczenie nie dotyczy jedynie lokalizacji przedsięwzięć na obszarze Natura 2000*

lecz także oddziaływania na obszar Natura 2000 przedsięwzięć położonych w jego sąsiedztwie;

- d trasy migracyjne ptaków, w tym:
 - 20-kilometrowy pas wybrzeża Zalewu Wiślanego,
 - tereny w promieniu 5 kilometrów od najcenniejszych miejsc koncentracji wędrujących ptaków objętych ochroną międzynarodową (Jezioro Drużno, Jezioro Łuknajno, Jezioro Siedmiu Wysp),
 - tereny w promieniu 5 kilometrów od rezerwatów faunistycznych utworzonych z uwagi na ochronę awifauny,
 - rozległe tereny łąkowo - bagienne stanowiące miejsca odpoczynkowe na trasach wędrówki;
- e tereny w promieniu do 3 km od zwartych kompleksów leśnych oraz innych rejonów występowania cennych gatunków ptaków, w szczególności ptaków drapieżnych, objętych ochroną w ramach Dyrektywy Ptasiej;
- f obszary tworzące osnowę ekologiczną województwa, wymagającą zachowania, tj.:
 - tereny podmokłe ze zbiorowiskami roślinności torfowiskowej i łąkowej na glebach torfowych i mułowo-torfowych, charakteryzujące się przy tym niekorzystnymi warunkami geotechnicznymi dla posadowienia obiektów (zwłaszcza torfowiska pojezierne, doliny rzeczne);
 - kompleksy leśne,
 - cenne zbiorowiska roślinne poza lasami i bagnami, w tym murawy kserotermiczne, wrzosowiska,
 - akweny wodne,
 - miejsca ważne dla ptaków – atrakcyjne żerowiska, trasy regularnych przelotów wędrówkowych,
 - trasy regularnych dołotów na żerowiska i noclegowiska;
- g obszary o wysokich walorach krajobrazowych, tj.:
 - krawędzie wysoczyznowe,
 - zespoły wewnątrz krajobrazowych – zarówno zamkniętych, wydzielonych różnymi formami terenowymi, jak i otwartych z widokami poza obręb wnętrza,
 - przedpola panoram, strefy osi widokowych i ciągów widokowych,
 - tereny projektowanych parków kulturowych;
- h strefy ekspozycji krajobrazowej o szerokości do 3 km od głównych ciągów komunikacyjnych (drogi krajowe, wojewódzkie, główne linie kolejowe) oraz szlaków i akwenów turystyki wodnej (zwłaszcza na Żuławach oraz w kompleksie Wielkich Jezior Mazurskich);

a także:

- i tereny korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Natura 2000;
- j tereny występowania udokumentowanych złóż kopalin;
- k tereny stanowisk archeologicznych;
- l tereny w granicach administracyjnych miast, inne tereny zabudowane;
- m tereny przeznaczone do użytkowania na cele inne niż energetyka wiatrowa.
- n tereny o wysokiej wartości historycznej i kulturowej, w tym miejsca wielkich bitew historycznych;
- o tereny wyznaczone przez powierzchnie ograniczające lotnisk;
- p tereny ochrony uzdrowiskowej;
- q tereny kluczowe dla rekreacji i wypoczynku;
- r tereny użytkowane na cele obronności;
- s tereny planowanych inwestycji w rozwój turystyki.

4. Dziedzictwo kulturowe i turystyka gminy

Gmina Biskupiec to kulturowe pogranicze, gdzie tak dawniej, jak i dzisiaj w promieniu kilkudziesięciu kilometrów znaleźć można obok kościołów katolickich i zborów protestanckich także greckokatolickie cerkwie, ślady pobytu na tych terenach arian i hugenotów francuskich, a także inne zabytkowe obiekty. Atrakcyjność tego terenu jest wyjątkowa z uwagi na odwołania do dziedzictwa najdawniejszych gospodarzy tych ziem – Prusów, a przede wszystkim do tradycji Zakonu Krzyżackiego, jako twórcy jednego z najoryginalniejszych w historii cywilizacji średniowiecznej tworów państwowego.

Na terenie gminy spotykają się tradycje, dziedzictwo kulturowe i sentymenty kilku europejskich narodów: Niemców, Polaków, Litwinów, Rosjan. Wprawdzie pozostało już niewiele potomków dawnych mieszkańców, lecz pojawili się nowi „kresowi” ich przedstawiciele. Skomplikowana i nieraz bolesna historia tego terenu przyczyniła się do powstania wyjątkowego konglomeratu kulturowego, który może stanowić pomost między Wschodem i Zachodem Europy i jako obszar udanego przewyciężenia tragicznego dziedzictwa konfliktów, które zaważyły na historii Europy w XX wieku i dają o sobie znać do dzisiaj.

4.1. Zabytki i atrakcje

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, jak również dorobek naszych czasów. Najczęściej utożsamiamy dziedzictwo kulturowe z architekturą i sztuką. Jednak formy gospodarowania (np. sposoby uprawy roli) i wiele innych przejawów życia i rozwoju społeczności stanowią też elementy kultury. Mieszkańcy każdej polskiej wsi, gminy czy miasteczka są spadkobiercami dorobku kulturowego poprzednich pokoleń. Bogactwo to, szczególnie w wymiarze materialnym, było niszczone w trakcie licznych wojen, z powodu zaniedbań mieszkańców czy też braku działań konserwatorskich. Wszystko to spowodowało, że niewiele przejawów kultury naszych przodków dotrwało do współczesności. Kultura ta jest częścią polskiego, europejskiego i światowego dziedzictwa. Stanowi nasze korzenie. Warto ją chronić. Kultura stanowi też „kapitał”, który można wykorzystać do rozwoju gospodarczego wsi lub gminy. W Polsce „kapitał” ten jest często nadal niezauważany lub niszczone.

Obszar Gminy Biskupiec jest bogaty w dziedzictwo kulturowe i historyczne. Do walorów historycznych zaliczane są m.in. szlaki bitewne, cmentarze, kurhany, wykopaliska, wały obronne, zabytkowe kościoły, pałace, dworki wraz z folwarkami, parki, charakterystyczna zabudowa późnopruska i mazurska.

Obiekty zabytkowe w gminie zwiększają atrakcyjność obszaru i stanowią potencjał do rozwoju różnych form rekreacji, w tym turystyki krajoznawczej. Zasoby dorobku kulturowego stanowią podstawę do tworzenia współczesnych wartości kulturowych, ale wymagają znacznych nakładów na utrzymanie obiektów zabytkowych w odpowiednim stanie technicznym.

Kultura pełni bardzo istotną funkcję w życiu społecznym, integrując i budując poczucie tożsamości regionalnej i narodowej. Jest także uniwersalnym instrumentem rozwijania współpracy międzynarodowej i kształtowania wspólnej, europejskiej tożsamości kulturowej i społecznej. Jednocześnie, podnosząc atrakcyjność regionów z punktu widzenia mieszkańców, turystów oraz inwestorów, kultura jest znaczącym czynnikiem wpływającym na ekonomiczny rozwój kraju poprzez udział w wytwarzaniu PKB, tworzenie nowych miejsc pracy i podnoszenie jakości życia mieszkańców”.

Posiadanie na swoim terenie obiektów dziedzictwa kulturowego z jednej strony stwarza ogromne perspektywy rozwoju, jednak z drugiej strony ze względu na wielkie potrzeby inwestycyjne stanowi ogromne wyzwanie dla władz i społeczności lokalnej.

Z obiektów składających się na krajobraz kulturowy gminy przeważają budowle sakralne, zespoły pałacowo - parkowe oraz dworsko - parkowe, zabudowa mieszkalna wsi oraz związana z nią zabudowa gospodarcza w różnym stopniu zachowania oraz dzieła hydrotechniczne jak młyny, kanały i

mosty. Obiekty zgrupowane w terenie wiejskim to krajobraz otwarty w typie luźnej zabudowy z pewnymi elementami dominującymi jak kościoły czy inne obiekty użyteczności publicznej. Wśród obiektów sakralnych dominują świątynie katolickie a także cmentarze. Odrębną grupę zabytków stanowią obiekty archeologiczne posiadające własną formę krajobrazową, są to grodziska i kurhany. Istotną rolę pełnią, także obiekty tzw. małej architektury czyli kapliczki, przydrożne krzyże, pomniki i obeliski.

Wykaz nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków

miejsowość	ulica	nr	obiekt	nr rejestru	data wpisu
BABALICE			PARK KRAJOBRAZOWY	A-441/T	1 lipca 1984
BIELICE			PARK DWORSKI WRAZ Z CZĘŚCIĄ DAWNEGO PODJAZDU DO DWORU	A-400/T	8 kwietnia 1997
BISKUPIEC POMORSKI	KWIATOWA		KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. JANA NEPOMUCENA I MATKI BOSKIEJ RÓŻAŃCOWEJ WRAZ Z TERENEM PRZYKOŚCIELNYM OTOCZONYM MUREM	A-647/T	31 grudnia 1993
BISKUPIEC POMORSKI	RYNEK	008	RATUSZ	A-603/T	25 maja 1990
BISKUPIEC POMORSKI			POZOSTAŁOŚCI GOTYCKICH, OBRONNYCH MURÓW MIEJSKICH	A-576/T	22 sierpnia 1960
BISKUPIEC POMORSKI			UKŁAD URBANISTYCZNY Z POZOSTAŁOŚCIAMI DAWNEJ ZABUDOWY Z 1-POL. XVIII W., KOŚCIOŁEM EWANG. I MURAMI	A-131/T	20 kwietnia 1950
BISKUPIEC POMORSKI	PIEKARSKA	003	DOM	A-739/T	19 listopada 1967
BISKUPIEC POMORSKI	SZPITALNA	003	DOM	A-738/T	19 listopada 1967
BISKUPIEC POMORSKI			KOŚCIÓŁ	A-130/T	20 kwietnia 1950
CZACHÓWKI			ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY (Z ZABUDOWĄ FOLWARCZNA)	A-700/1-7/T	21 listopada 1997
CZACHÓWKI			DWOREK	A-596/T	14 grudnia 1989
CZACHÓWKI			PAŁAC	A-568/T	29 września 1987
LIPINKI			KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. PIOTRA I PAWŁA WRAZ Z CMNTARZEM PRZYKOŚCIELNYM	A-957/T	29 lipca 1968
LIPINKI			PAŁAC I OTACZAJĄCY PARK	A-136/T	13 lipca 1949
ŁĄKOREK			PAŁAC	A-512/T	20 grudnia 1986
ŁĄKOREK			ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY (10 OBIEKTÓW)	A-672/1-10/T	30 grudnia 1995
ŁĄKORZ			WIATRAK HOLENDERSKI	A-352/T	11 lipca 1980
ŁĄKORZ			KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. MIKOŁAJA WRAZ Z CMNTARZEM PRZYKOŚCIELNYM	A-958/T	29 lipca 1968
OSÓWKO			PARK KRAJOBRAZOWY	A-494/T	9 września 1985
OSTROWITE			KOŚCIOŁM PARAFIALNY P.W. ŚW. JAKUBA APOSTOŁA	A-529/T	20 grudnia 1964
OSTROWITE			PARK KRAJOBRAZOWY	A-498/T	1 października 1985
OSTROWITE			ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY (9 OBIEKTÓW)	A-682/1-9/T	28 listopada 1996
PIOTROWICE			DWÓR Z PARKIEM	A-	15 listopada 1967
SĘDZICE			PARK KRAJOBRAZOWY	A-440/T	1 lipca 1984
SZWARCENOWO			KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. MIKOŁAJA WRAZ Z CMNTARZEM PRZYKOŚCIELNYM	A-923/T	2 sierpnia 1968

WARDEGOWO			DWÓR WRAZ Z NAJBLIŻSZYM OTOCZENIEM W PROMIENIU 100 M.	A-1202/T	7 czerwca 1968
WARDEGOWO			KAPLICA P.W. NIEPOKALANEGO SERCA MP - SANKTUARIUM MB WARDEGOWSKIEJ Z NAJBLIŻSZYM OTOCZENIEM W PROMIENIU 50 - 100M.	A-1201/T	7 czerwca 1968
WARDEGOWO			PARK KRAJOBRAZOWY	A-495/T	9 września 1985

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Olsztynie, stan na 15.11.2006r.

Wykaz obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków

miejsowość	obiekt	nr rejestru	data wpisu
SLUPNICA	GRODZISKO WYŻYNNE	C-045	20 listopada 1968

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Olsztynie, stan na 15.11.2006r.

Ponadto oprócz obiektów objętych ochroną prawną istnieje wiele innych przedstawiających wartości historyczne, artystyczne i kulturowe. Są to:

Krotoszyn

- kościół pod wezwaniem Trójcy Świętej ufundowany w XIV wieku spłonął w 1410 roku podczas wojny polsko - krzyżackiej i nie został odbudowany. Obecny kościół powstał w 1922 z przebudowy domu mieszkalnego. Kościół murowany z cegły, kryty dachem dwuspadowym
- dwie drewniane chaty wzniesione w poł. XIX wieku w konstrukcji zrębowej

Lipinki

- drewniane chaty z początku XIX wieku (konstrukcja zrębowa)

Łakorz

- drewniane chaty wzniesione na początku XIX wieku (konstrukcja zrębowa)

Szwarcenowo

- drewniane chaty z połowy XIX wieku (konstrukcja zrębowa)
- neogotycka kaplica na cmentarzu parafialnym w Wonnej

Łakorek

- osada nawodna, przy wschodnim brzegu jeziora Łakorz. Wyjątkowo duża osada o kształcie czworoboku. Badania w 1927 r. stwierdziły jeszcze 25 rzędów pali po ok. 40 w rzędzie. Wieść ludowa głosi, że w pobliżu osady nawodnej na pagórku znajdowało się ongiś wiele grobów, gdzie mieszkańcy osady grzebali zmarłych. Miejsce to nazwano Wielogrobem. Nazwa ta przetrwała do dziś, figuruje na mapie topograficznej (Wielogrób).

Ostrowite

- cmentarz parafialny, rzymskokatolicki, przykościelny, z II. poł. XIX wieku
- cmentarz rodowy, dawny ewangelicki, z I. ćw. XX wieku, nieczynny
- miejsce po dawnym szpitalu wojskowym z zachowaną figurą św. Józefa
- budynki XIX w. dworca
- budynki dawnej mleczarni

Rywałdzik

- budynki dwóch szkół podstawowych z czerwonej cegły
- część budynku starej karczmy

- kilka domów z początku XIX w.

Sumin

- szkoła podstawowa zbudowana z czerwonej cegły
- kilka obiektów z końca XIX w. o specyficznej architekturze
- XX wieczna kapliczka.

Ponadto w Łąkorzu, w starej, dwustuletniej chacie funkcjonuje Muzeum Lokalne, gdzie gromadzone są eksponaty obrazujące kulturę materialną wsi.

4.2. Turystyka

Turystyka kojarzy się nierozdzielnie z podróżami, sportem, rekreacją, poznawaniem czegoś nowego. To, co dla jednych jest formą wypoczynku dla innych stanowi źródło pracy. Te wzajemne relacje zapoczątkowały powstanie odrębnego działu gospodarki obejmującego obsługę turystów, a w szczególności zapewnienie im noclegów, środków lokomocji, wyżywienia, przewodników, pamiątek z wycieczek, przygotowania szlaków turystycznych, sprzętu sportowego, programu kulturalnego, udostępnienie obiektów do zwiedzania i inne. Turystyka podlega ciągłej ewolucji, głównym motorem tych zmian są wymagania turystów. Ze względu na swoją złożoność i zasięg nie sposób nie zauważyć, że oddziałuje ona na środowisko tak społeczne jak i przyrodnicze. Turystyka jest niezbędną częścią składową rynku światowego. Zajmuje drugie miejsce w ekonomice światowej po przemyśle elektronicznym i komputerowym, wyprzedzając takie dziedziny jak przemysł petrochemiczny i przemysł samochodowy. Przemysł turystyczny zajmuje ważne miejsce w gospodarce większości krajów. Według oceny specjalistów w rekreacyjne rozwiniętych krajach działalność turystyczno-rekreacyjna dostarcza do 50% wszystkich wpływów do budżetu.

Na rozwój współczesnej turystyki największy wpływ mają następujące aspekty:

1. Wałory turystyczne – wiadomo że jakiś kraj, region, czy miejscowość ma być atrakcyjna turystycznie musi posiadać element, który przyciąga turystów, np. góry, czyste, powietrze, mikro-klimat, malownicze rzeki, lasy, rwące potoki, dziewiczą florę i faunę, piękne krajobrazy, jeziora, zagadkowe ruiny, morza, wyspy, zabytki, oraz różne nie spotykane gdzie indziej atrakcje.
2. Dobra turystyczne – czyli cała infrastruktura związana z obsługą ruchu turystycznego i to w zależności od wymagań klienta. Możemy tu wyliczyć: pola biwakowe, campingi, hotele, domy wczasowe, zakłady uzdrowiskowo rehabilitacyjne, pensjonaty, punkty informacji turystycznej, oznakowane szlaki piesze, ścieżki rowerowe, przystanie, restauracje, bary, sklepy, wypożyczalnie sprzętu turystycznego oraz wyspecjalizowane usługi w czasie wypoczynku np. nauka pływania, wspinaczki skałkowej, nurkowania, żeglowania, szkoła przetrwania itp.
3. Rozwój nowych kierunków w turystyce – w trosce o klienta i z chęci większej rentowności firm turystycznych wytyczane są nowe formy turystyki i atrakcji turystycznych. Do takich form należy zaliczyć:
 - a) Turystykę biznesową – są to wyjazdy o charakterze zawodowym, w czasie których osoby wyjeżdżające korzystają z podstawowych usług turystycznych, a w czasie wolnym zaspakajają potrzeby wypoczynku, poznania, rozrywki itp. korzystając z bazy turystycznej. Koszty takich wyjazdów biznesowych w większości wypadków są pokrywane przez instytucje delegujące.
 - b) Turystyka konferencyjna – to krajowy i międzynarodowy ruch osób podejmujących podróż w celu uczestnictwa w konferencjach, zjazdach, kongresach, seminariach, itp. Uczestnikami turystyki konferencyjnej są najczęściej naukowcy, politycy, członkowie różnych organizacji społecznych, kulturalnych, sportowych itp. Wyjazdy mają na ogół

charakter elitarny i krótkoterminowy co określa model organizacji i obsługi. Ten rodzaj turystyki wymaga odpowiedniej infrastruktury. Miejscem odbywania kongresów mogą być duże miasta, często stolice, zwłaszcza jeżeli posiadają zabytki lub inne atrakcje turystyczne.

- c) Agroturystyka (turystyka wiejska) – bardzo obecnie modna turystyka wiejska. Gdzie spędzanie wolnego czasu odbywa się w gospodarstwach wiejskich, które w czasie wypoczynku turystów funkcjonują jak normalne gospodarstwa. Istnieje w nich podział na usługi turystyczne i rolnicze. Działalność rolnicza jest wręcz atrakcją dla turysty a wypoczynek niejednokrotnie idzie w parze z poznawaniem codziennej pracy człowieka wsi. Gospodarstwa agroturystyczne dostarczają wielu atrakcji które w miastach są nieosiągalne.
- d) Turystyka pielgrzymkowa i religijna – celem tej turystyki są miejsca kultu religijnego oraz uczestnictwo w obrzędach religijnych a ponadto obcowanie z zabytkami sztuki sakralnej. Forma tej turystyki jest różna, realizowana jest w obrębie jednego kraju, kontynentu, lub świata. Miejscami takiej turystyki są np.; Rzym Mekka, Lourdes, Częstochowa, Licheń, Fatima. Przeważnie są to wyjazdy grupowe organizowane przez grupy wyznaniowe i biura podróży.

Zróznicowane warunki przyrodnicze i mało jeszcze wykorzystane walory klimatyczne Gminy Biskupiec, dają szerokie możliwości rozwoju wiejskiej bazy turystyki pro zdrowotnej. Obszar ten posiada wszelkie predyspozycje do rozwoju turystyki wiejskiej. Jej obiekty położone są we wszystkich rejonach o niewątpliwych walorach krajoznawczych i kulturowych.

BAZA NOCLEGOWA

Grażyna i Tadeusz Czarnogłowscy Lipinki 156 13-334 Łąkorz tel. 056 474 56 11	Ilość miejsc noclegowych: 4 Gospodarstwo położone jest z dala od zabudowań, 1 km do lasu, 2 km od jeziora. Dwa pokoje 2 - osobowe, łazienka. Wyżywienie pełne, lub we własnym zakresie (swojski chleb). Możliwość grzybobrania, wycieczek rowerowych, w pobliżu jazda konna, kuce, bryczki. Oferta: czerwiec - wrzesień.
Krystyna i Stefan Gajewscy Lipinki 105 13-334 Łąkorz tel. 056 474 56 15	Ilość miejsc noclegowych: 6 Oddzielny dom - trzy pokoje z 6 miejscami noclegowymi /1+2+3/, łazienka, pokój gościnny i oddzielna kuchnia, dodatkowy pokój wypoczynkowy. Wokół ogród z altanką, miejsce na ognisko, piaskownica dla dzieci, boisko do gry w siatkówkę, rowery, staw - możliwość wędkowania. W okolicy lasy i jeziora (4 km). Wypoczynek z wyżywieniem własnym lub bez. Produkty własne: chleb, miód, masło, ser. Możliwość korzystania z łódki. Oferta: kwiecień - październik.
Irena Kraskowska Sumin 5 13-334 Łąkorz tel. 056 474 56 36	Ilość miejsc noclegowych: 6 Trzy pokoje 2 - osobowe, z kuchnią i łazienką w oddzielny domu. Duży ogród, możliwość pełnego wyżywienia (potrawy regionalne, ciasta). Owoce i warzywa z własnego ogródka. W gospodarstwie jest staw rybny - można wędkować i korzystać z rowerów. W okolicy czyste jeziora (1,5 km), rzeka Osa i lasy. Oferta: maj - wrzesień
Wiesława i Mirosław Kusz Gaj 32 13-334 Łąkorz Ilość noclegów: 8 tel. 056 474 72 11 tel. 0603260581	Gospodarstwo położone wśród lasów. Dla turystów samodzielne mieszkanie - 2 pokoje 2 - osobowe i pokój 4 osobowy z łazienką Całodzienne wyżywienie lub we własny zakresie. Jezioro - 150 metrów. Na terenie gospodarstwa staw rybny, altanki wypoczynkowe, rower wodny, "raj dla dzieci" Oferta maj - wrzesień
Halina Turulska 13-334 Łąkorz 163 tel. 056 474 62 74 http://turulska.webpark.pl/turulska@wp.pl	Ilość noclegów: 5 Gospodarstwo oferuje oddzielny dom: 1 pokój 3 - osobowy i 1 pokój 2 - osobowy, łazienka dla gości. Całodzienne wyżywienie: produkty z własnego gospodarstwa. 2 km do jeziora. w sąsiedztwie zarybiony staw dla wędkarzy. Grzybobranie, wycieczki rowerowe, w pobliżu jazda konna i kuce.

	Działalność całoroczna
Wiesława i Eugeniusz Radaccy 13-334 Łąkorz 34 tel. 056 474 62 29 Ilość noclegów: 4	Gospodarstwo blisko jeziora i lasów. Wygodne 2 pokoje 2-osobowe z łazienką i kuchnią. Możliwość całodziennego wyżywienia opartego na produktach własnych. Duży teren rekreacyjny. Plac zabaw dla dzieci, grill, ognisko, altana w ogrodzie. Działalność całoroczna
Genowefa i Tadeusz Susek Łąkorz-Wąkop 173 13-334 Łąkorz tel. 0564746268 Ilość noclegów: 4	Dom w lesie, dwa pokoje 2- osobowe z możliwością dostawki, z łazienką dla gości. Możliwość całodziennego wyżywienia. Ogród, altana, miejsce zabaw dla dzieci, rowery. Wokół lasy, możliwość wędkowania. Dobre dla poszukujących ciszy i spokoju. Oferta: maj-wrzesień
Elżbieta Smiley Ostrowite 62 13-334 Łąkorz tel. 056 474 69 19 www.agroturystyka-wronka.eu	Ilość noclegów: 9 Gospodarstwo położone w Brodnickim Parku Krajobrazowym nad jeziorem, własny pomost. Oferuje trzy pokoje 2 - osobowe i jeden 3 - osobowy, dwa pokoje mają własne wc, do dyspozycji dwie łazienki, oraz aneks kuchenny. Wyżywienie całodziennie. Zagwarantowana cisza i spokój. Rowery, kajak, łódka do wypożyczenia. Oferta całoroczna
Anna i Jan Truszkowscy Mierzyn 10 13-334 Łąkorz woj. warmińsko-mazurskie tel. 609 107 028 http://www.haiku.com.pl/web/agroturystyka/ www.agro-raj.com.pl Kontakt w Warszawie mgr Agnieszka Truszkowska 603 981 209, 022 83 95 659 agnest7@wp.pl	b.d.

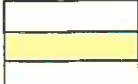
Szlaki turystyczne

Za walory wypoczynkowe przyjmuje się takie uwarunkowania środowiska naturalnego, które umożliwiają powrót do zdrowia oraz regenerację sił fizycznych i psychicznych. Z uwagi na to, gmina Biskupiec spełnia te funkcje, dzięki swoim walorom turystycznym, sprzyjającym klimatem jak również znajdującymi się na terenie gminy atrakcjami. Sprzyjają one wypoczynkowi, pieszym wędrówkom, rowerowym wycieczkom oraz uprawianiu sportów wodnych. Przez teren gminy prowadzi ciekawe i szlaki turystyczne z licznymi pomnikami przyrody i historii oraz rzadkimi okazami flory i fauny.

Jedną z form infrastruktury związanej z rekreacją są szlaki turystyczne. Do najpopularniejszych i najbardziej dostępnych dla przeciętnego turysty są szlaki piesze oraz różnego rodzaju ścieżki dydaktyczne, edukacyjne czy krajobrazowe. Zmieniające się formy uprawiania turystyki, w szczególności coraz większa popularność form aktywnych i tzw. turystyki kwalifikowanej, wpływają na konieczność ujmowania w ocenie atrakcyjności turystycznej przestrzeni geograficznej również tras konnych i ścieżek rowerowych. Powszechność dostępu do indywidualnych środków transportu, umożliwiających przewożenie rowerów, powoduje, że szczególnego znaczenia nabiera możliwość uprawiania turystyki rowerowej na obszarach urozmaiconych pod względem krajobrazowych i bogatych w unikalne formy środowiska przyrodniczo-kulturowego.

SZLAKI PIESZE

oznaczenie szlaku	przebieg szlaku	długość szlaku
	Brodnica (Dworzec PKP) - jez. Niskie Brodno - Anielewo - jez. Łąki - jez. Sosno - jez. Mieliwo - Ieśniczówka Rosochy - jez. Głowińskie - Ostrowite (stacja PKP)	29 km

	Górzno - Grażawy - Tama Brodzka (stacja PKP) - jez. Bachotek - jez. Strażym - Grzmięca - jez. Kurzyny - jez. Robotno - rezerwat "Okonek" - jez. Wielkie Partęczyny - jez. Małe Partęczyny - Łąkorz (przystanek PKS)	56 km
	Ostrowite (stacja PKP) - Rywaldzik - Płowęż - ... - Radzyń Chelmiński (przystanek PKS)	32 km
	prowadzi z Torunia doliną Drwęcy do Brodnicy i dalej: Tama Brodzka - jez. Bachotek (słanica wodna PTTK) - jez. Strażym - jez. Kochanka - jez. Zbiczno - leśniczówka Rytebłota - jez. Ciche - przesmyk pomiędzy jeziorami Sosno i Mieliwo - Górale - Ostrowite - Oselno - Łąkorek - jez. Skarlińskie - ... - Radomno - (przystanek PKS)	160 km

SZLAKI ROWEROWE

oznaczenie szlaku	przebieg szlaku	długość szlaku
	Łlawa - Katarzynki - Radomno - Lekarty - Skarlin - Biedaszek - Łąkorz - Granica z woj. kujawsko - pomorskim (45 km) - Brodnica - Golub Dobrzyń - Okonin - Toruń (162 km) - Łlawa - Katarzynki	45 km + 117 km

SZLAKI PRZYRODNICZE

oznaczenie szlaku	przebieg szlaku	długość szlaku
"Szlak Strugi Brodnickiej"	Brodnica, jezioro Niskie Brodno – osada Lisa Młyn, jeziora Wysokie Brodno, Łąki, Popek , Czortek , Sosno , Mieliwo , Głowińskie , Ostrowite	25 km
"Szlak Skarliński"	Tama Brodzka, jezioro Bachotek, Mostek Jadwigi, jeziora Skrzyńka, Strażym , Kurzyny, Robotno , Stręszek, Okonek, Dębno, Wielkie Partęczyny, Łąkorek i Łąkorz	29 km

SZLAKI WODNE

oznaczenie szlaku	przebieg szlaku	długość szlaku
"Szlak jezior Pojezierza Brodnickiego"	Główny szkielet szlaku stanowi rzeka Skarłanka, prawy dopływ Drwęcy, łącząca jeziora Bachotek, Strażym, Kurzyny, Robotno, Dębno i Partęczyny Wielkie. Możliwość szeregu przedłużeń: rzeką Cichówką na jeziora Zbiczno, Karaś i Ciche; do jeziora Partęczyny Małe, do jeziora Łąkorek.	50 km

WAŻNIEJSZE MIEJSCOWOŚCI TURYSTYCZNE I ATRAKCJE TURYSTYCZNE NA TERENIE GMINY:

BISKUPIEC

- Założył go biskup Rudolf w 1323 r. Prawa miejskie przyznano w 1331. Do 1527 był własnością biskupów chelmińskich, od których wziął swą nazwę i początek, następnie przeszedł na własność książąt pruskich. Po 1701 roku znalazł się w obrębie granic państwa pruskiego. W latach 1918 - 1945 Biskupiec należał do Prus Wschodnich i był oddzielony od Polski rzeką Oszą. W 1946 utracił prawa miejskie.

Zabytki

- Kościół pod wezwaniem św. Jana Nepomucena i Matki Boskiej Różańcowej zbudowany w latach 1331 - 1340. W 1527 przeszedł w posiadanie protestantów.

Kościół katolicki wybudowano w latach 1892 - 1894

Kościół filialny w Piotrowicach - pod wezwaniem św. Katarzyny wybudowano ok. 1860. Do użytku ludności katolickiej oddany 1965.

Parafia Biskupiec należy do dekanatu Iława - diecezja Elbląg.

- Pozostałości murów obronnych oraz domy murowane, konstrukcji szkieletowej z XVIII i XIX wieku.

Fotografia. Kościół w Biskupcu

KROTOSZYNY

Wieś rycerska, przed 1325 w komturstwie dzierzgońskim, od 1414 wójtostwo bratiańskie, od 1472 w starostwie bratiańskim - powiat chełmiński. Przywilej lokacyjny dla wsi został nadany w 1316 przez Krzyżaków. W 1472 folwark w Krotoszynach stał się własnością królewską.

Zabytki

- Kościół pod wezwaniem Trójcy Świętej ufundowany w XIV wieku spłonął w 1410 roku podczas wojny polsko - krzyżackiej i nie został odbudowany. Obecny kościół powstał w 1922 z przebudowy domu mieszkalnego. Kościół murowany z cegły, kryty dachem dwuspadowym.

- Dwie drewniane chaty w Krotoszynach, wzniesione w poł. XIX wieku w konstrukcji zrębowej.

LIPINKI

W średniowieczu wieś była własnością zakonu krzyżackiego i należała pod względem administracyjnym do komturstwa radzyńskiego, po 1466 w starostwie radzyńskim.

Zabytki

- Kościół pod wezwaniem Świętych Apostołów Piotra i Pawła powstał w 1339 roku. Po pożarze plebanii w pierwszej poł. XVII wieku, w latach 1688 - 1692 ks. A. Wronkowski odnowił i przerobił świątynię. Kościół gotycki z barokowymi przekształceniami - orientowany. Murowany z kamienia polnego w dolnej części oraz z cegły w górnej partii ścian w układzie gotyckim.

Jednonawowy korpus z wydzieloną częścią prezbiterialną. Wnętrze kościoła przekryte stropem belkowym, kruchta zasklepią kolebkowo. Przy zachodniej ścianie nawy drewniany neogotycki chór muzyczny.

Wyposażenie: późnobarokowy ołtarz główny z początku XVIII wieku z rokokowym tabernakulum szafkowym, regencyjna chrzcielnica, renesansowy dzwon z 1599 roku pochodzący z kościoła ewangelickiego w Łąkorzu.

- Inne zabytki: drewniane chaty w Lipinkach z początku XIX wieku (konstrukcja zrębowa).

ŁĄKORZ

miejsowość powstała prawdopodobnie w I połowie XIX wieku. W średniowieczu wieś była własnością zakonu krzyżackiego i należała pod względem administracyjnym do komturstwa radzyńskiego (od 1466 – własność Królestwa – należała do starostwa radzyńskiego).

Od 1899 Łąkorz został odrębnym obwodem duszpasterskim. - 7 lutego 1945 grupa Ukraińców – własowców z zemsty za wydanie Rosjanom rannego wymordowali 13 mieszkańców w osadzie Białe (4 km na wschód od Łąkorza). Pochowano ich we wspólnej mogile w Łąkorzu.

Zabytki

- Kościół gotycki p.w. św. Mikołaja wzniesiony w połowie XIV wieku. Wzniesiony na wysokim kamiennym cokole, ściany murowane w układzie gotyckim. Salowy, oskarpowany w narożach korpus z kwadratową czterokondygnacyjną wieżą od zachodu, również oskarpowaną w narożach. Kościół pokryty jest dachem dwuspadowym, wieża dachem namiotowym. Wnętrze kościoła jednoprzestrzenne, nakryte polichromowanym stropem z około 1910 r. Organy o zewnętrznej oprawie neoklasycystycznej i współczesnym jej wyposażeniu instrumentu.

Wyposażenie:

- manierystyczny ołtarz główny z XVII wieku,
- regencyjna ośmioboczna ambona,
- późnobarokowa empora chóru muzycznego.

Inne zabytki:

drewniane chaty w Łąkorzu, wzniesione na początku XIX wieku (konstrukcja zrębowa).

Fotografia. Wiatrak w Łąkorzu

OSTROWITE

- wieś na prawie magdeburskim wzmiankowana jest w źródłach średniowiecznych jako Schildern, Schilden.

Zabytki

- Kościół parafialny p.w. Świętego Jakuba Apostoła wybudowano około 1330.

SZWARCENOWO

przed 1325 znajdowała się osada w komturstwie dzierżgońskim, w 1437 – wójtostwie bratiańskim, od 1472 w starostwie bratiańskim w pow. michałowskim. Osada od 1437 była własnością Zakonu. W 1467 Szwarcenowo otrzymał Wilkanowski w zamian za zrzeczenie się dóbr niborskich. W 1472 król Kazimierz Jagiellończyk zapisał dobra Ludwikowi Mortęskiemu, a od 1557 Zygmunt August nadał Szwarcenowo – Janowi Działyńskiemu.

Zabytki

- Kościół p. w. św. Mikołaja – pierwszy drewniany kościół został spalony w 1414 r. Obecny kościół został zbudowany w 1721 r. Kościół orientowany. Wzniesiony z drewna w konstrukcji zrębowej, na kamiennej podmurówce – odeskowany. Trójnawowy korpus na rzucie prostokąta, z krótszym prezbiterium zamkniętym trójbocznie. Korpus kościoła nakryty wysokim dachem dwuspadowym. Wewnątrz kościoła, pod prezbiterium i pod wieżą znajdują się sklepienie kolebkowo krypty.

Wyposażenie:

- regencyjny ołtarz główny i dwa boczne ołtarze z XVIII wieku,
- późnobarokowa ambona.

Inne zabytki:

- drewniane chaty z połowy XIX wieku w Szwarcenowie (konstrukcja zrębowa)
- neogotycka kaplica na cmentarzu parafialnym w Wonnej.

GRODZISKA

Łąkorek.

Osada nawodna, przy wschodnim brzegu jeziora Łąkorz, przy wylocie strumienia łączącego jezioro Łąkorz z 750 m na pń. Wsch. Od Leśniczówki Grabiny, wyjątkowo duża osada o kształcie czworoboku, zakończonego od strony pń. I pód. Jakby wysuniętymi językami. Toeppen znalazł tam 30 rzędów pali sosnowych, czworokątnie ciosanych po 40 pali. W rzędzie odległość między palami wynosiła 1,9 m. Języki miały formę trójkątów z gęsto wbitych pali. Badania w 1927 r. stwierdziły jeszcze 25 rzędów pali po ok. 40 w rzędzie. Wieść ludowa głosi, że w pobliżu osady nawodnej na pagórku znajdowało się ongiś wiele grobów, gdzie mieszkańcy osady grzebali zmarłych. Miejsce to nazwano Wielogrobem. Nazwa ta przetrwała do dziś, figuruje na mapie topograficznej (Wielogrób).

Słupnica.

Gród wczesnośredniowieczny, strażnica pruska z XI / XIII w., usytuowany w dolinie rzeki Młynówki, obiekt mocno zarośnięty drzewami, waly dookoła dobrze czytelne. Podstawę grodu stanowił nieforemny czworobok z ostro zakończonymi rogami, użytkowany jeszcze w XIX / XV wieku.

Ważniejsze dane na temat obiektów turystycznych w gminie

TURYSTYCZNE OBIEKTY NOCLEGOWE	Jednostka miary	2011	2012	2013
Turystyczne obiekty noclegowe wg rodzajów				
ogółem				
obiekty ogółem VII	ob.	1	1	1
obiekty całoroczne VII	ob.	1	1	1
miejsca noclegowe ogółem VII	msc	49	49	49
miejsca noclegowe całoroczne VII	msc	49	49	49
korzystający z noclegów ogółem I-XII	osoba	1091	1194	761
korzystający z noclegów turyści zagraniczni I-XII	osoba	107	149	61
wynajęte pokoje ogółem I-XII w obiektach hotelowych	-	3093	2817	1043
wynajęte pokoje turystom zagranicznym I-XII w obiektach hotelowych	-	1264	1053	79
udzielone noclegi ogółem I-XII	-	3508	3195	1693
udzielone noclegi turystom zagranicznym I-XII	-	1320	1224	126
hotele				
obiekty ogółem VII	ob.	1	1	1
obiekty całoroczne VII	ob.	1	1	1
miejsca noclegowe ogółem VII	msc	49	49	49
miejsca noclegowe całoroczne VII	msc	49	49	49
korzystający z noclegów ogółem I-XII	osoba	1091	1194	761
korzystający z noclegów turyści zagraniczni I-XII	osoba	107	149	61
wynajęte pokoje ogółem I-XII w obiektach hotelowych	-	3093	2817	1043
wynajęte pokoje turystom zagranicznym I-XII w obiektach hotelowych	-	1264	1053	79
pokoje ogółem VII	-	23	23	23
pokoje z własną łazienką i WC VII	-	23	23	23
udzielone noclegi ogółem I-XII	-	3508	3195	1693
udzielone noclegi turystom zagranicznym I-XII	-	1320	1224	126
Turystyczne obiekty noclegowe				
obiekty ogółem				
obiekty hotelowe	ob.	1	1	1
pokoje				
obiekty hotelowe	-	23	23	23
miejsca noclegowe				
obiekty hotelowe	msc	49	49	49
korzystający rezydenci (Polacy)				

obiekty hotelowe	osoba	984	1045	700
udzielone noclegi rezydentom (Polakom)				
obiekty hotelowe	-	2188	1971	1567
turyści zagraniczni korzystający				
obiekty hotelowe	osoba	107	149	61
udzielone noclegi turystom zagranicznym				
obiekty hotelowe	-	1320	1224	126
Hotele, motele i pensjonaty wg kategorii				
hotele				
kategorii ***	ob.	1	1	1
Noclegi udzielone turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych według wybranych krajów				
turyści korzystający z noclegów				
ogółem	osoba	104	149	61
Austria	osoba	0	3	0
Czechy	osoba	3	4	0
Dania	osoba	0	3	1
Estonia	osoba	0	2	0
Finlandia	osoba	4	0	0
Francja	osoba	21	2	0
Hiszpania	osoba	4	1	0
Kanada	osoba	1	0	0
Litwa	osoba	0	0	1
Niderlandy (Holandia)	osoba	6	13	0
Niemcy	osoba	43	88	53
Norwegia	osoba	0	1	0
Portugalia	osoba	3	0	0
Rosja	osoba	1	4	3
Stany Zjednoczone Ameryki	osoba	1	1	0
Ukraina	osoba	9	13	1
Wielka Brytania	osoba	5	7	0
Włochy	osoba	0	5	0
pozostałe kraje	osoba	3	2	2
udzielone noclegi				
ogółem	-	1312	1224	126
Austria	-	92	57	0
Czechy	-	3	14	0
Dania	-	0	4	1
Estonia	-	0	2	0
Finlandia	-	4	0	0
Francja	-	61	5	0
Hiszpania	-	10	6	0
Kanada	-	25	0	0
Litwa	-	0	0	1
Niderlandy (Holandia)	-	7	45	0
Niemcy	-	146	537	116
Norwegia	-	0	8	0
Portugalia	-	19	0	0
Rosja	-	66	36	3
Stany Zjednoczone Ameryki	-	23	1	0
Ukraina	-	463	358	1
Wielka Brytania	-	103	101	0
Włochy	-	0	36	0
pozostałe kraje	-	290	14	4

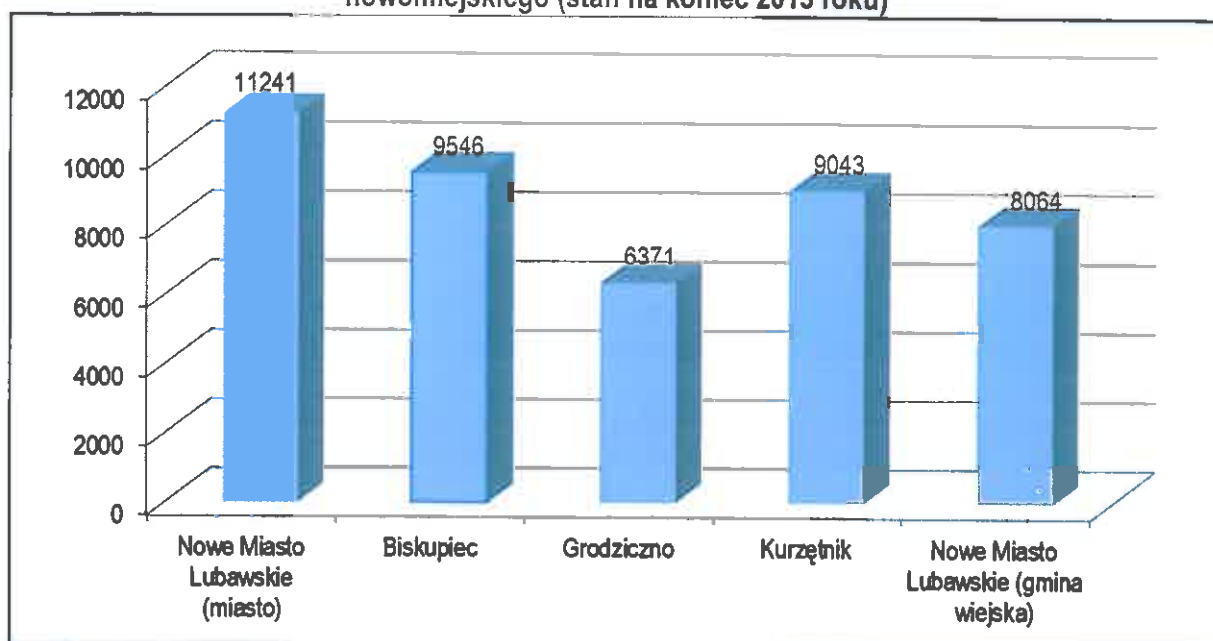
Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych (rok poprzedni = 100)				
ogółem	-	100,0	100,0	100,0
WYPOSAŻENIE TURYSTYCZNYCH OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH				
Obiekty posiadające zaplecze sportowo - rekreacyjne				
hipodrom/stadnina koni w obiekcie	ob.	-	-	1
Obiekty wyposażone w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo				
pochylnia wjazdowa	ob.	-	-	1
pokoje/lazienki przysposobione dla osób niepełnosprawnych ruchowo (w tym na wózkach inwalidzkich)	ob.	-	-	1
parking z wyznaczonymi miejscami dla osób niepełnosprawnych ruchowo	ob.	-	-	1
Obiekty z zapleczem konferencyjnym				
z salą konferencyjną	ob.	-	-	1
liczba sal konferencyjnych	szł.	-	-	1
liczba miejsc w salach konferencyjnych	msc	-	-	80
z obsługą techniczną	ob.	-	-	1
z ekranem	ob.	-	-	1
z flipchartem (tablica suchościeralna)	ob.	-	-	1
z siecią WiFi na terenie obiektu	ob.	-	-	1

5. Otoczenie społeczno - gospodarcze

5.1. Demografia

Gminę Biskupiec według stanu na koniec 2013 roku zamieszkiwało 9 546 osób, z czego 4699 (49,22%) stanowiły kobiety. Pod względem liczby ludności gmina Biskupiec sytuuje się na drugim miejscu w powiecie, dość wyraźnie ustępując pod tym względem gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie. Stanowi niecałe 22% łącznej liczby mieszkańców powiatu, zamieszkiwanego przez 44 265 osób. Na 1 km² powierzchni gminy przypada zaledwie 40 mieszkańców, co oznacza że gęstość zaludnienia w gminie wyraźnie odbiega od średniej wojewódzkiej wynoszącej 60 osób (średnia dla kraju to 123 osoby na 1 km kwadratowy). Jest to najniższa wartość dla całego powiatu nowomiejskiego, którego średnia gęstość zaludnienia wynosi 64 osoby na 1 km². Szczegółowe dane na temat ludności w rozbiciu na poszczególne gminy powiatu przedstawiono na poniższym rysunku.

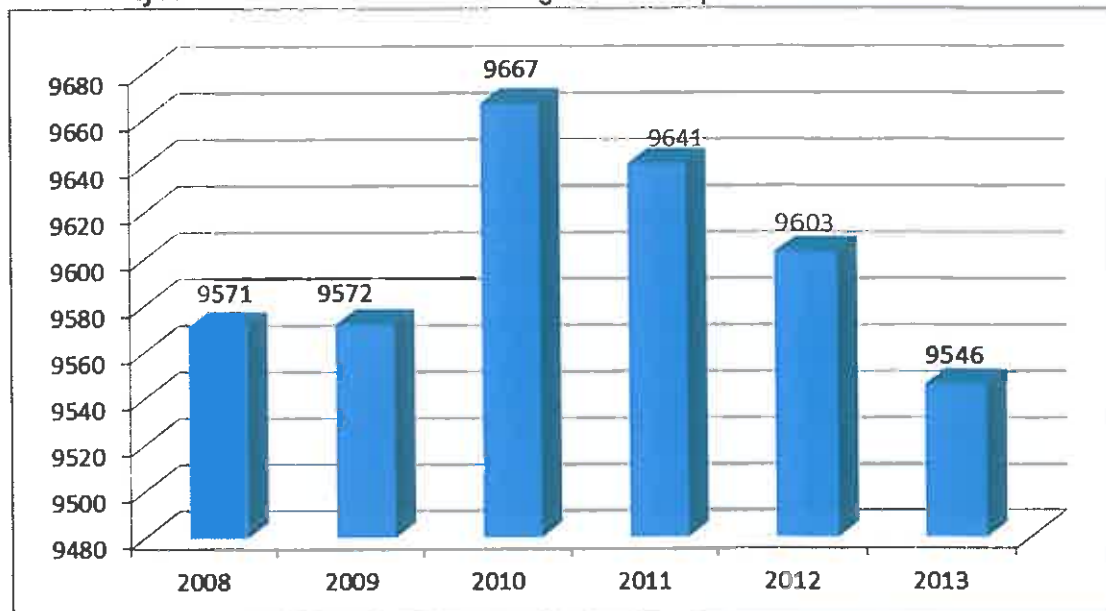
Rysunek. Zestawienie liczby mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu nowomiejskiego (stan na koniec 2013 roku)

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Począwszy od 2010 roku liczba ludności w gminie Biskupiec nieznacznie zmniejsza się (spadek od 2010 roku o 1,2%). Na zmniejszenie liczby mieszkańców wpływa bardzo wysokie ujemne saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności, które w gminie Biskupiec na koniec 2013 roku wyniosło -7,4 (w ostatnich 3 latach ten negatywny trend utrzymywał się, w roku 2010 saldo to wyniosło -0,8, w roku 2011 -5,2, a w roku 2012 -2,3) rekompensowany częściowo przez dodatni przyrost naturalny, który w gminie Biskupiec jest wyraźnie wyższy niż w województwie warmińsko-mazurskim. W pozostałych gminach powiatu nowomiejskiego sytuacja pod względem liczby ludności według miejsca zamieszkania jest zróżnicowana. W przypadku zarówno gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie jak i gminy wiejskiej oraz gminy Kurzętnik w porównaniu do roku 2010 liczba ludności praktycznie pozostaje na tym samym poziomie. Z kolei w przypadku gminy Grodziczno liczba ludności podobnie jak w gminie Biskupiec minimalnie zmniejszyła się. Tak jak w przypadku gminy Biskupiec na taką sytuację wpływ miało ujemne saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności, rekompensowane częściowo przez dodatni przyrost naturalny.

Rysunek. Liczba mieszkańców w gminie Biskupiec w latach 2008-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Analizując liczbę ludności pod kątem struktury wieku zaobserwowaną następujące tendencje:

- Lat 17 i mniej – 2107 mieszkańców (22,07%);
- kobiety (18 -60 lat) – 2699 mieszkańców (28,27%);
- mężczyźni (18 -65 lat) – 3302 mieszkańców (34,59%);
- kobiety powyżej 60 lat – 976 mieszkańców (10,22%);
- mężczyźni powyżej 65 lat – 462 mieszkańców (4,84%).

Przewaga liczebności mężczyzn stopniowo zanika wraz z postępującym starzeniem się społeczeństwa na korzyść udziału kobiet w populacji. Jest to szczególnie widoczne w populacji dorosłych w wieku powyżej 60 roku życia w gminie. Przyczyną zjawiska jest fakt, że kobiety dożywają zwykle późniejszego wieku niż mężczyźni. Tendencja ta jest charakterystyczna nie tylko dla diagnozowanej gminy, ale także dla powiatu nowomiejskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski.

Tabela. Zestawienie ekonomicznej struktury wieku ludności gminy w porównaniu do pozostałych gmin powiatu i województwa (według stanu na koniec 2013)

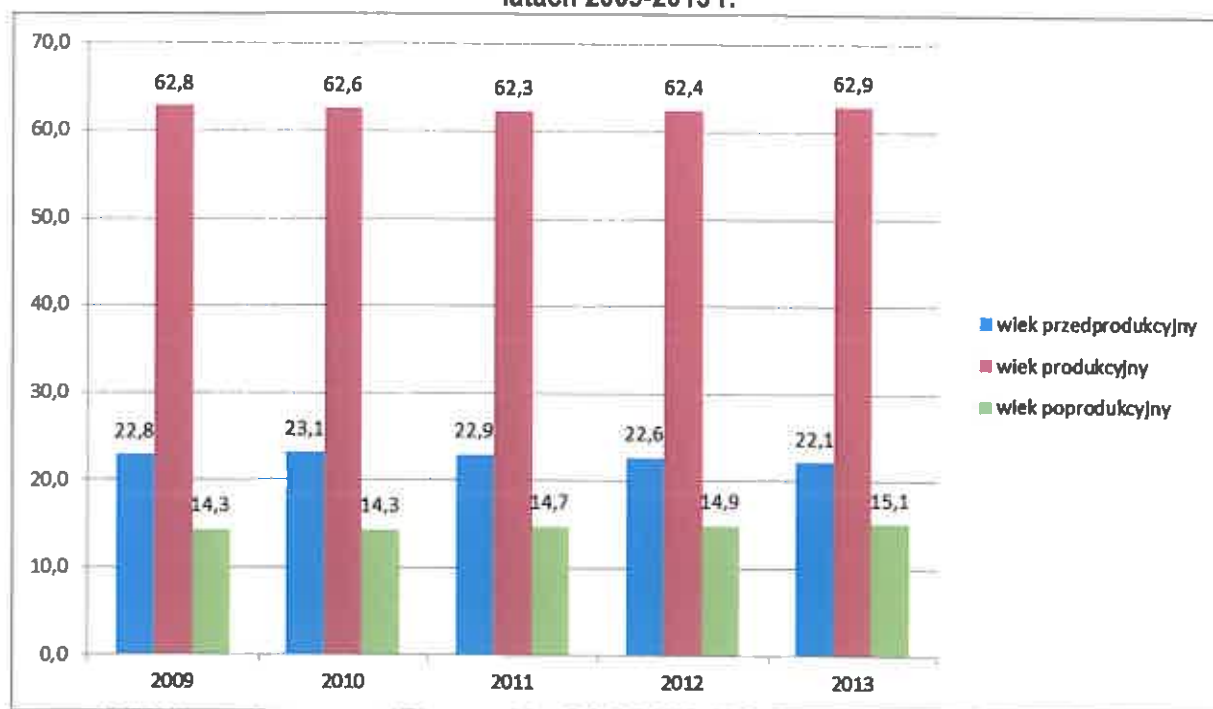
Wiek	NWM (miasto)	Gmina Biskupiec	Gmina Grodziczno	Gmina Kurzętnik	NWM (wieś)	Powiat nowomiejski	Województwo
	%						
Przedprodukcyjny	19,8	22,1	23,3	22,7	22,6	21,9	19,3
Produkcyjny	62,7	62,9	61,1	62,2	63,4	62,5	65,0
Poprodukcyjny	17,6	15,1	15,6	15,1	14,0	15,6	15,7

NWM – Nowe Miasto Lubawskie Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Liczba osób w wieku produkcyjnym plasuje gminę Biskupiec na drugim miejscu w powiecie, nieznacznie dystansując pod tym względem gminę miejską Nowe Miasto Lubawskie, Kurzętnik oraz Grodziczno i dość wyraźnie ustępując pierwszej w kolejności gminie wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie. Wszystkie gminy powiatu nowomiejskiego słabo pod tym względem wypadają na tle województwa, gdzie liczba osób w tej kategorii wyniosła na koniec 2013 roku 65%. Niekorzystną sytuacją, którą można zaobserwować w gminie Biskupiec jest powolny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym do poziomu 22,1% (w porównaniu do województwa struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym niemniej jednak jest w gminie wciąż bardzo korzystna), kiedy jeszcze w roku 2009 liczba ta wyniosła

prawie 23% (rysunek nr). Może to w przyszłości doprowadzić do osłabienia tempa rozwoju gminy. Jedną z przyczyn sukcesywnego zmniejszenia się populacji osób młodych są wyjazdy za granicę w celach zarobkowych. Nasila się także zjawisko wyjazdów zagranicę z zamiarem krótkotrwałego pobytu, który niejednokrotnie kończy się podjęciem decyzji o stałym zameldowaniu poza ojczystym krajem. Jednocześnie obserwuje się powolny wzrost populacji w wieku poprodukcyjnym – co sprawia, że społeczeństwo starzeje się. Wśród mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym widoczna jest znaczna przewaga kobiet nad mężczyznami, natomiast wśród ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym nieznaczną przewagę posiadają mężczyźni. W porównaniu do średnich wartości dla powiatu, stwierdzić można, że procentowy udział mieszkańców gminy w poszczególnych grupach aktywności ekonomicznej kształtował się na podobnym poziomie. Z kolei na tle województwa warmińsko-mazurskiego struktura wieku ludności gminy Biskupiec w każdej grupie wiekowej nieznacznie odbiega od średnich wartości, co w przypadku wieku przedprodukcyjnego i poprodukcyjnego należy oceniać pozytywnie, natomiast dla kategorii osób w wieku produkcyjnym negatywnie.

Rysunek. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Biskupiec w latach 2009-2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Przyrost naturalny na terenie gminy Biskupiec w roku 2013 był dodatni i wyniósł 3,8 na 1000 mieszkańców. W porównaniu do danych z całego województwa jest on wyraźnie wyższy (przyrost naturalny w gminie Biskupiec od roku 2009 był zawsze dodatni, w roku 2009 i 2010 wynosił odpowiednio 2,4 i 3,5 na 1000 mieszkańców, w roku 2011 wyniósł 2,5, a w roku 2012 - 1,2). Warto podkreślić, że we wszystkich gminach powiatu począwszy od roku 2009 przyrost naturalny nigdy nie przyjmował ujemnych wartości, i prawie zawsze przewyższał średnią wartość wojewódzką co należy oceniać bardzo pozytywnie. Dane na temat liczby małżeństw, urodzeń żywych i zgonów (najczęstsza przyczyna to choroby układu krążenia i nowotwory) w przeliczeniu na 1000 ludności przedstawiono w poniższej tabeli.

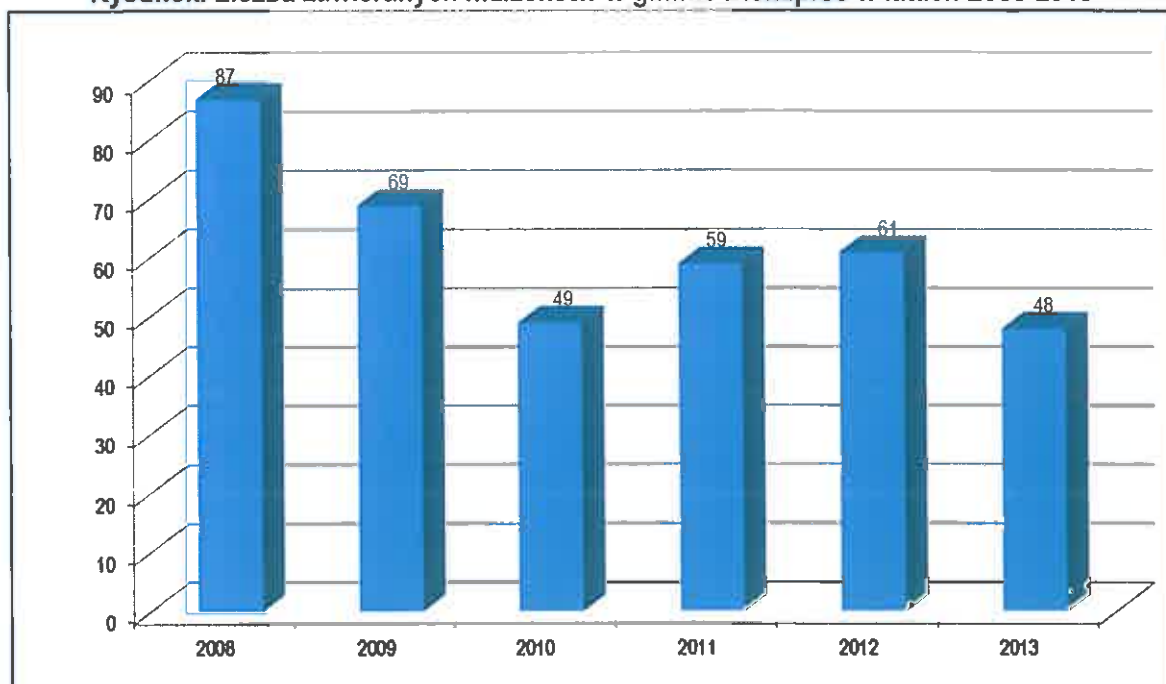
Tabela. Ruch naturalny ludności w gminach powiatu nowomiejskiego – stan na koniec 2013 r.

Gmina	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Saldo migracji	Przyrost naturalny
			Ogółem		
Na 1000 ludności					
NWM (miasto)	4,6	10,0	8,64	-3,4	1,3
Biskupiec	5,0	12,8	8,99	-7,4	3,8
Grodziczno	6,6	10,5	10,22	-1,3	0,3
Kurzętnik	5,3	10,6	9,92	-2,7	0,7
NWM (wieś)	5,9	12,6	8,37	-2,7	4,2
Województwo	5,18	9,87	9,24	-2,6	0,63

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Odnotać należy wyraźny spadek liczby zawieranych małżeństw, w porównaniu do roku 2012 ich liczba spadła o 27%. Wyraźny trend spadkowy zaobserwować można od roku 2011. Szczegółowe dane na ten temat przedstawiono na rysunku nr .

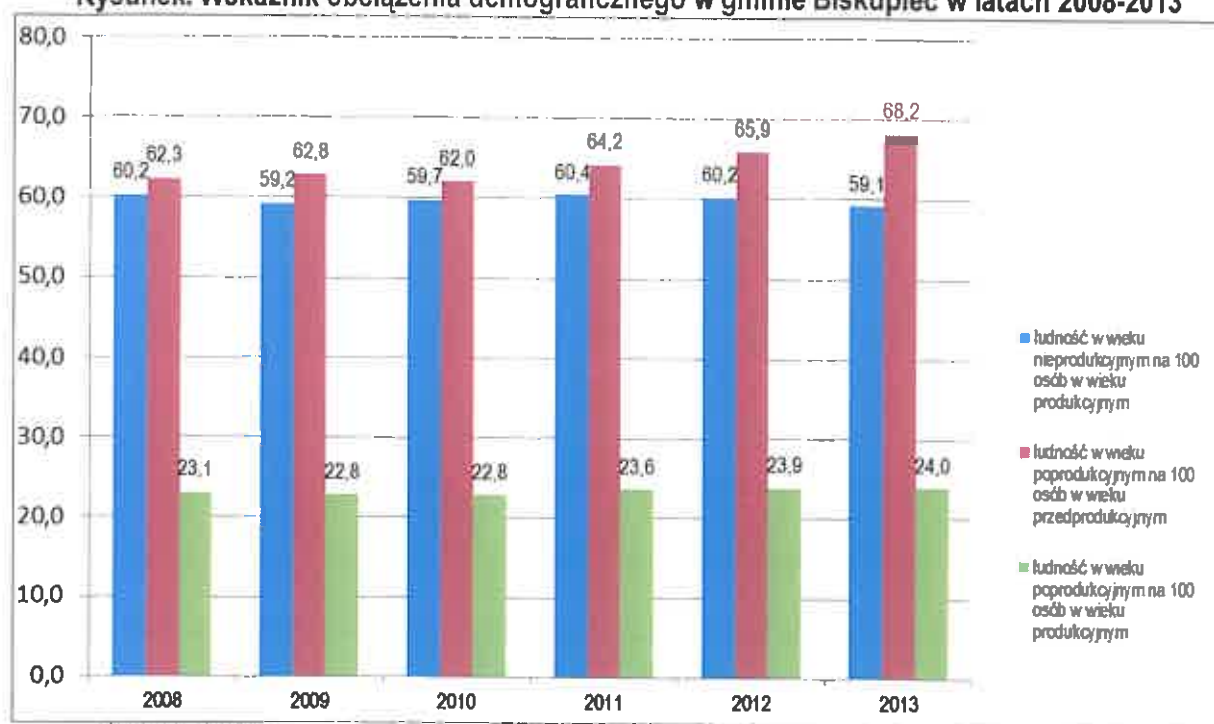
Rysunek. Liczba zawieranych małżeństw w gminie Biskupiec w latach 2008-2013

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Współczynnik obciążenia demograficznego dla gminy Biskupiec, który przedstawiono na rysunku nr obrazuje sytuację typową dla całego województwa i Polski. Prognozowane są zmiany w strukturze wieku ludności spowodowane malejącą dzietnością oraz wydłużającym się okresem życia, które stopniowo będą wpływać na obniżanie się udziału ludności w wieku produkcyjnym. W związku ze starzeniem się osób urodzonych w okresie wyżu demograficznego nastąpi wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym, co wpłynie na zwiększenie tzw. obciążenia demograficznego. Tendencję taką pokazuje bardzo mocno rosnący w gminie Biskupiec współczynnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, choć ten drugi w zdecydowanie mniejszym zakresie.

Rysunek. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Biskupiec w latach 2008-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

5.2. Rynek pracy

Istotnym problemem tak społecznym jak i ekonomicznym gminy Biskupiec, podobnie jak i całego regionu, jest bezrobocie. Zjawisko to, praktycznie nieznanne do 1989 r. pojawiło się w momencie rozpoczęcia transformacji ustrojowej i przechodzenia od gospodarki planowanej centralnie do wolnorynkowej. Lata 1990 - 1995 to okres szybkiego narastania bezrobocia, wywołanego na tym terenie przede wszystkim upadkiem wielu firm państwowych i spółdzielczych, a także likwidacją państwowych gospodarstw rolnych. Analizując pełne lata, na koniec 2013 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Mieście Lubawskim wyniosła 3 899 osób. W porównaniu do 2012 roku liczba ta wzrosła o 304 osoby, tj. o 8%. Na wynik ten wpłynął wzrost liczby osób bezrobotnych we wszystkich gminach powiatu, największy w gminie Kurzętnik i Biskupiec. W porównaniu do roku 2011 statystyki dotyczące bezrobocia w całym powiecie prezentują się pesymistycznie. Liczba osób bezrobotnych w roku 2013, była we wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego wyższa niż w roku 2011. Największe różnice obserwuje się w niestety w gminie Biskupiec, najmniejsze w Kurzętniku i mieście Nowe Miasto Lubawskie. Pocięszający jest fakt, że dysponując niepełnymi danymi na rok 2014 (stan na wrzesień), należy bardzo pozytywnie oceniać fakt bardzo wyraźnego spadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych we wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego, odpowiednio o 37% w gminie Kurzętnik, 30% w gminie Grodziczno, 29% w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie, 27% w gminie wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie i 26% w gminie Biskupiec. Łączna liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o prawie 30%. Jest to trend, którym znajduje swoje potwierdzenie również w skali całego kraju.

Tabela. Liczba bezrobotnych w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2011 – 2014

Lp.	Gmina	Zarejestrowani bezrobotni w latach:					
		2011	2012	2013	Wrzesień 2014		
		Liczba osób			W tym:		
			Liczba osób	Kobiety	Z prawem do zasiłku		
1	NWM (miasto)	809	853	882	680	409	135
2	Biskupiec	923	967	1086	857	518	110
3	Grodziczno	404	402	449	343	186	49
4	Kurzętnik	682	677	735	536	348	104
5	NWM (wieś)	676	696	747	586	345	114
Ogółem powiat		3494	3595	3899	3002	1806	512

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i PUP Nowe Miasto Lubawskie

Na koniec września 2014 roku kobiety stanowiły aż 60% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Największy udział procentowy tej kategorii zanotowano w gminie Kurzętnik (prawie 65%), nieco mniejszy w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie i Biskupiec (60%), zaś najmniejszy, choć wciąż bardzo duży w gminie wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie i Grodziczno (odpowiednio 59% i 54%).

Tabela. Wskaźnik stopy bezrobocia w latach 2010 – 2014 w powiecie nowomiejskim, województwie i kraju

Wyszczególnienie	Lata				
	2010	2011	2012	2013	Wrzesień 2014
Powiat nowomiejski	19,8	21,7	22,4	23,6	19,2
Województwo warmińsko-mazurskie	20,0	20,2	21,2	21,7	18,2
Polska	12,4	12,5	13,4	13,4	11,5

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Na koniec września 2014 roku wskaźnik natężenia bezrobocia w powiecie nowomiejskim był wyższy o 7,7 pkt. procentowych od wskaźnika krajowego (11,5%) oraz o 1 pkt. procentowy od wskaźnika wojewódzkiego (18,2%). W województwie powiat nowomiejski uplasował się na 7 miejscu za powiatami giżyckim (15%), m. Elbląg (15,5%), mrągowskim (16,9%), nidzickim (17,9%), oraz bardzo wyraźnie w tyle za m. Olsztyn (6,9%) i powiatem iławskim (8,4%). Wydaje się również, że poziom stopy bezrobocia w powiecie nowomiejskim wyraźnie zmniejszy się w roku 2014. Na koniec września 2014 roku stopa bezrobocia w powiecie wyraźnie spadła w porównaniu do analogicznego miesiąca w roku 2013 i wyniosła 19,2%. W porównaniu jednakże do całego kraju powiat wciąż charakteryzuje się wysoką stopą bezrobocia.

Tabela. Stopa bezrobocia w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego na koniec września 2014 roku

Lp.	Powiat	Stopa bezrobocia
1	Miasto Olsztyn	6,9
2	Ilawski	8,4
3	Giżycki	15
4	Miasto Elbląg	15,5
5	Mragowski	16,9
6	Nidzicki	17,9
7	Nowomiejski	19,2
8	Olsztyński	19,5
9	Ostródzki	19,9
10	Olecki	20,4
11	Goldapski	20,4
12	Elcki	21,8
13	Działdowski	23,1
14	Szczygieński	23,2
15	Lidzbarski	24,2
16	Elbląski	25,6
17	Węgorzewski	26,3
18	Bartoszycki	26,6
19	Kętrzyński	27
20	Braniewski	28
21	Piski	29,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Poczynając od roku 2011 udział kobiet wśród osób bezrobotnych w gminie Biskupiec powoli rośnie i jest on wyraźnie wyższy (we wrześniu 2014 roku 60,44%) w porównaniu do liczby bezrobotnych mężczyzn. Podobną sytuację zaobserwować można we wszystkich gminach powiatu, najgorsza sytuacja pod tym względem jest w gminie Kurzętnik. Na taką sytuację składać się może bardzo wiele czynników związanych m.in. ze zmniejszającą się liczbą zawodów wykonywanych przez kobiety, postrzeganiem ich przez pracodawców jako osoby mało dyspozycyjne, nie bez znaczenia są również czynniki kulturowe. Poza gminą wiejską Nowe Miasto Lubawskie, gdzie udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych minimalnie spadł od roku 2011, w analogicznym okresie obserwuje się bardzo wyraźny wzrost tej kategorii osób w łącznej liczbie bezrobotnych.

Tabela. Udział kobiet wśród osób bezrobotnych w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2011-2014

Wyszczególnienie	Lata			
	2011	2012	2013	wrzesień 2014
NWM (miasto)	57,60%	58,50%	57,94%	60,15%
Biskupiec	59,05%	55,74%	58,66%	60,44%
Grodziczno	54,21%	53,23%	54,12%	54,23%
Kurzętnik	58,21%	55,54%	57,82%	64,93%
NWM (wieś)	59,32%	60,06%	56,09%	58,87%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i sprawozdań PUP

We wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego zauważalny jest bardzo wyraźny spadek liczby bezrobotnych wśród osób w wieku 18-24. Największy zanotowano w gminie Kurzętnik, spadek o prawie 9% w porównaniu do 2011 roku, w gminie Grodziczno i Nowe Miasto Lubawskie (miasto) był on mniejszy i wyniósł odpowiednio 6 i 4,3%, a najmniejszy w gminie Nowe Miasto Lubawskie (wieś) i

Biskupiec. Sytuację taką należy oceniać bardzo pozytywnie, gdyż na rynku pracy często mamy do czynienia z trudną pozycją wyjściową dla ludzi młodych, przeważnie absolwentów, którzy z powodu braku doświadczenia zawodowego nie mogą znaleźć pracy. Ponadto nowomiejski rynek ma niewiele ofert pracy dla młodych, bez doświadczenia zawodowego, z wygórowanymi aspiracjami nie popartymi kwalifikacjami i umiejętnościami. Należy również zauważyć, że duży odsetek młodzieży rezygnuje z aktywności zawodowej z uwagi na kontynuowanie nauki lub podejmowanie okresowego zatrudnienia u pracodawców zagranicznych.

Tabela. Udział osób do 25 roku życia wśród osób bezrobotnych w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2011-2014

Wyszczególnienie	Lata			
	2011	2012	2013	wrzesień 2014
NWM (miasto)	26,95%	23,56%	21,88%	22,65%
Biskupiec	28,49%	26,68%	26,43%	25,67%
Grodziczno	39,60%	32,34%	31,40%	33,82%
Kurzętnik	30,94%	25,85%	25,03%	22,20%
NWM (wieś)	29,73%	25,72%	26,77%	26,11%

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i sprawozdań PUP

Udział osób bezrobotnych powyżej 50 lat w porównaniu do roku 2011 zwiększył się we wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego. Skala wzrostu była podobna we wszystkich gminach i w porównaniu do danych za roku 2011 liczba tej kategorii osób w strukturze osób bezrobotnych zwiększyła się o niecałe 3%. Jest to zjawisko niepokojące, z jednej strony przyczynami trudnej sytuacji tej grupy osób jest niski poziom wykształcenia, brak potrzebnych kwalifikacji zawodowych i dążenie do szybkiego uzyskania renty czy świadczenia przedemerytalnego. Z drugiej zaś strony prowadzona przez lata polityka państwa zachęcała do aktywizacji zawodowej głównie ludzi młodych, kosztem osób po 50 roku życia. W związku z tym pomoc tym osobom wymaga zastosowania szeregu działań, zmierzających do odbudowania ich wiary we własne możliwości oraz przełamania barier związanych z negatywnym nastawieniem do rynku pracy. To również praca z pracodawcami, którzy niejednokrotnie postrzegają osoby starsze jako mniej efektywne. Jednak z obserwacji ostatnich lat wynika, że w wielu przypadkach nastawienie przedsiębiorców do zatrudnienia osób po 50 roku życia zmienia się.

Trzeba jednakże podkreślić, że w powiecie nowomiejskim udział osób powyżej 50 lat w strukturze osób bezrobotnych, poza miastem Nowe Miasto Lubawskie nie przekracza 20%, a na obszarze wiejskim gminy Nowe Miasto Lubawskie nie osiąga nawet 15%. Skala tego negatywnego zjawiska nie jest więc duża.

Tabela. Udział osób powyżej 50 roku życia wśród osób bezrobotnych w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2011-2014

Wyszczególnienie	Lata			
	2011	2012	2013	wrzesień 2014
NWM (miasto)	18,29%	18,17%	20,86%	20,88%
Biskupiec	13,87%	13,96%	16,02%	16,45%
Grodziczno	12,87%	14,43%	18,04%	15,74%
Kurzętnik	12,76%	13,88%	14,29%	15,67%
NWM (wieś)	12,43%	14,08%	16,60%	14,68%

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i sprawozdań PUP

Niepokoici bardzo wyraźny wzrost osób trwale bezrobotnych w ogólnej ich strukturze. W porównaniu do 2011 roku w gminie Biskupiec udział ten wzrósł aż o 11%. Z podobną sytuacją mamy do czynienia w gminie Grodziczno, Nowe Miasto Lubawskie (wieś) i Kurzętnik, wzrost aż o 15,14 i 11%. Jedynie w przypadku gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie udział tej kategorii osób w strukturze osób bezrobotnych w porównaniu do poprzednich lat wzrósł w nieco mniejszym zakresie, choć i tak jest on bardzo wysoki. Przyczyn tego zjawiska można szukać w nieustannie zwiększających się wymaganiach pracodawców, co oznacza że potencjalni pracownicy muszą być elastyczni w dostosowywaniu się do nowych wymagań rynku. Ponadto zmianie ulegają stosowane metody, techniki jak również organizacja pracy. Szybkość zmian zachodzących w gospodarce pociąga za sobą konieczność nieustannego podwyższania kwalifikacji, w wielu wypadkach także wiąże się z koniecznością zmiany zawodu. Osoby długotrwale bezrobotne w miarę upływu czasu często tracą poczucie własnej wartości. Dezaktualizacji ulega wiedza, uprawnienia zawodowe i doświadczenie bezrobotnego, przez co staje się on mniej interesujący dla pracodawcy i tym samym jego powrót na rynek pracy nie jest łatwy.

Tabela. Udział osób długotrwale bezrobotnych w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2011-2014

Wyszczególnienie	Lata			
	2011	2012	2013	wrzesień 2014
NWM (miasto)	48,83%	49,12%	54,54%	55,15%
Biskupiec	54,06%	56,46%	59,48%	65,23%
Grodziczno	44,55%	46,02%	49,67%	59,48%
Kurzętnik	45,16%	47,71%	49,25%	56,53%
NWM (wieś)	45,86%	48,56%	56,09%	59,39%

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i sprawozdań PUP

W przypadku pozostałych osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy to należy podkreślić bardzo duży udział osób bez prawa do zasiłku. Według stanu na wrzesień 2014 roku w gminie Biskupiec z prawem do zasiłku średnio pozostaje jedynie około 17% bezrobotnych. Osoby niepełnosprawne w gminie stanowiły nieco ponad 4% ogółu bezrobotnych, w porównaniu do roku poprzedniego zmiany były minimalne. Choć w gminie liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych jest niewielka, to podkreślenia wymaga fakt, że zatrudnienie na otwartym rynku pracy osób z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności jest utrudnione. Pracodawcy przy przyjmowaniu nowych pracowników biorą pod uwagę przede wszystkim ich kwalifikacje i kompetencje zawodowe. Osoby niepełnosprawne, z uwagi na stan zdrowia oraz niejednokrotnie niski poziom wykształcenia i brak doświadczenia zawodowego mają zdecydowanie mniejsze szanse na pracę. Najczęściej mają dostęp do zatrudnienia w zakładach pracy chronionej bądź w zakładach, które tworzą miejsca pracy w ramach środków PFRON. Na gminnym rynku pracy oferta zatrudnienia takich osób jest za mała, aby zabezpieczyć potrzeby w tym zakresie osób niepełnosprawnych.

W przypadku pozostałych osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy to należy podkreślić bardzo duży udział osób bez wykształcenia średniego w łącznej liczbie bezrobotnych (w roku 2013 stanowili oni aż 67,44% całkowitej ich liczby), w porównaniu do roku 2012 nastąpił 2% wzrost w liczbie takich osób. Od kilku lat w zgłaszanych przez pracodawców ofertach pracy często wykształcenie na poziomie średnim określone jest jako jeden z podstawowych warunków zatrudnienia. Niecałe 35% ogółu bezrobotnych nie miało kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu (poświadczonych dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem umożliwiającym pracę na danym stanowisku). W grupie tej znalazły się osoby z

wykształceniem średnim ogólnokształcącym oraz gimnazjalnym i niższym. Ponadto na koniec września 2014 roku w gminie Biskupiec bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia stanowili 7,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Wielu z nich dotychczas nie pracowało albo okres zatrudnienia nie przekraczał jednego roku. Brak dyspozycyjności wynikający z konieczności sprawowania bezpośredniej opieki nad dzieckiem jest najczęstszym powodem odmów realizacji działań proponowanych tym osobom przez Urząd.

Tabela. Pozostałe osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w gminie Biskupiec w latach 2011-2014

Kategorie bezrobotnych	Zarejestrowani bezrobotni w latach (% do ogółu zarejestrowanych bezrobotnych)			
	2011	2012	2013	Wrzesień 2014
Bez wykształcenia średniego	65,44%	65,98%	65,47%	67,44%
Bez kwalifikacji zawodowych	38,03%	32,78%	34,25%	34,42%
Bez doświadczenia zawodowego	26,22%	22,96%	25,32%	26,49%
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	14,30%	15,72%	17,03%	20,77%
Samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko	6,07%	7,45%	7,64%	7,70%
Niepelnosprawni	3,68%	3,93%	3,87%	4,32%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i sprawozdań PUP

W powiecie nowomiejskim od roku 2010 liczba osób pracujących pozostaje na bardzo podobnym poziomie. Na przestrzeni ostatnich lat we wszystkich analizowanych sektorach udział osób pracujących zmieniał się w niewielkim stopniu. Procentowo zdecydowanie największa liczba osób w powiecie nowomiejskim pracowała w branżach związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem (47,27%, niewielki wzrost o 1,2% w porównaniu do roku 2011) oraz z przemysłem i budownictwem (24,10%, spadek o nieco ponad 5% w porównaniu do roku 2009). Istotny udział w zatrudnieniu miały również pozostałe usługi (18,55%, praktycznie bez zmian w porównaniu do roku 2009).

Tabela. Pracujący, zatrudnienie i przeciętne zatrudnienie według PKD 2007 (ujęcie liczbowe i procentowe)

Jednostka terytorialna	ogółem				rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo				przemysł i budownictwo			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
	osoba				osoba				osoba			
Powiat nowomiejski	10305	10461	10343	10180	4123	0	4768	4812	3024	2507	2550	2453

Jednostka terytorialna	handel, naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja				działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości				pozostałe usługi			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
	osoba				osoba				osoba			
Powiat nowomiejski	1079	1153	1034	938	111	0	101	89	1968	1937	1890	1888

Jednostka terytorialna	ogółem				rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo				przemysł i budownictwo			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
	osoba				osoba				osoba			
Powiat nowomiejski	100%	100%	100%	100%	40,01%	0,00%	46,10%	47,27%	29,34%	23,97%	24,65%	24,10%

Jednostka terytorialna	handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja				działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości				pozostałe usługi			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
	osoba				osoba				osoba			
Powiat nowomiejski	10,47%	11,02%	10,00%	9,21%	1,08%	0,00%	0,98%	0,87%	19,10%	18,52%	18,27%	18,55%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na terenie powiatu nowomiejskiego według danych GUS w 2013 r. wynosiło 2819,36 PLN i stanowiło 72,7% przeciętnej płacy brutto w Polsce. W porównaniu do 2009 roku dystans w zakresie wynagrodzeń dzielący powiat od średniej krajowej zmniejszył się o nieco ponad 3%.

Tabela. Wynagrodzenia w powiecie nowomiejskim w latach 2009-2013

Jednostka terytorialna	Ogółem – przeciętne wynagrodzenie brutto					przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	zł	zł	zł	zł	zł	%	%	%	%	%
Powiat nowomiejski	2308,70	2427,79	2599,04	2738,13	2819,36	69,6	70,7	71,7	73,1	72,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

5.3. Oświata i wychowanie

Oświata to jedna z kluczowych dziedzin zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, jak i lokalnym. Im lepiej wykształcone społeczeństwo, tym większe szanse na szybsze przystosowanie się do realiów dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej i społecznej.

Na terenie gminy Biskupiec funkcjonują następujące jednostki stanowiące bazę oświatową:

Tabela. Zestawienie przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów w gminie Biskupiec Pomorski

Typ szkoły	Nazwa szkoły	Lokalizacja
Publiczne szkoły podstawowe	Szkoła Podstawowa Im. Mikołaja Kopernika	Biskupiec
	Szkoła Podstawowa w Szwarcenowie	Szwarcenowo
	Szkoła Podstawowa w Krotoszynach	Krotoszyny
	Szkoła Podstawowa Im. Jana Pawła II	Łąkorz
	Szkoła Podstawowa Im. Juliana Tuwima	Lipinki
	Szkoła Podstawowa	Ostrowite
Publiczne Szkoły gimnazjalne	Publiczne Gimnazjum Im. Narodów Zjednoczonej Europy w Bielicach	Bielice
Szkoły zawodowe	Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Bielicach	Bielice

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Obsługi Oświaty i Sportu

Poza tym na terenie gminy Biskupiec funkcjonują:

- Oddziały Przedszkolne i „0” przy Szkołach Podstawowych
- Przedszkole Niepubliczne „Talencik” w Bielicach

Za realizację zadań z zakresu obsługi administracyjno – gospodarczej i finansowej szkół i przedszkoli odpowiada Gminny Zespół Obsługi Szkół (gminna jednostka organizacyjna). Przez zespół obsługiwane są następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa Im. Mikołaja Kopernika w Biskupcu
- Szkoła Podstawowa w Szwarcenowie
- Szkoła Podstawowa w Krotoszynach
- Szkoła Podstawowa Im. Jana Pawła II w Łąkorzu
- Szkoła Podstawowa Im. Juliana Tuwima w Lipinkach
- Szkoła Podstawowa w Ostrowite
- Publiczne Gimnazjum Im. Narodów Zjednoczonej Europy w Bielicach

Struktura ludności według wieku edukacyjnego w 2013 r. w gminie Biskupiec wykazuje podobną tendencję, jaka występuje w województwie warmińsko-mazurskim. W porównaniu do roku 2009 liczba dzieci spadła we wszystkich czterech kategoriach wiekowych, za wyjątkiem przedziału od 3 do 6 lat. Sytuacja w pozostałych gminach powiatu jest nieco bardziej zróżnicowana, w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie zwiększyła się liczba dzieci w przedziale wiekowym od 0 do 2 lat oraz w przedziale od 3 do 6 lat, w gminach Grodziczno, Kurzętnik i na obszarze wiejskim Nowe Miasto Lubawskie wzrosła liczba dzieci w wieku przedszkolnym. Jedynie w wieku 13 do 15 lat liczba dzieci spadła we wszystkich gminach powiatu. Szczegółowe informacje związane z strukturą wieku edukacyjnego przedstawiono w dwóch poniższych tabelach.

Tabela. Ludność powiatu nowomiejskiego w podziale na gminy według edukacyjnych grup wieku w latach 2009 -2013

Gmina	Lata – przedział wiekowy					Lata – przedział wiekowy					Lata – przedział wiekowy					Lata – przedział wiekowy				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	0-2					3-6					7-12					13-15				
NWM (miasto)	346	387	362	362	355	450	454	471	512	545	761	715	694	676	657	419	429	414	398	384
Biskupiec	347	406	396	366	343	394	387	427	472	482	769	755	701	652	634	416	433	446	421	394
Grodziczno	286	276	251	244	219	305	316	339	346	343	513	518	507	479	484	275	281	268	284	273
Kurzętnik	365	381	397	400	359	437	453	474	496	474	661	661	680	662	681	327	338	325	323	315
NWM (wieś)	327	325	314	288	286	382	398	410	409	409	604	621	600	581	569	417	371	358	318	333

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela. Ludność powiatu nowomiejskiego w podziale na gminy według edukacyjnych grup wieku w latach 2009-2013 (% do ogółu ludności)

Gmina	Lata – przedział wiekowy					Lata – przedział wiekowy					Lata – przedział wiekowy					Lata – przedział wiekowy				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	0-2					3-6					7-12					13-15				
NWM (miasto)	3,13	3,46	3,24	3,23	3,16	4,07	4,06	4,22	4,56	4,85	6,88	6,40	6,22	6,02	5,84	3,79	3,84	3,71	3,55	3,42
Biskupiec	3,63	4,20	4,11	3,81	3,59	4,12	4,00	4,43	4,92	5,05	8,03	7,81	7,27	6,79	6,64	4,35	4,48	4,63	4,38	4,13
Grodziczno	4,58	4,30	3,93	3,83	3,44	4,89	4,93	5,30	5,44	5,38	8,22	8,08	7,93	7,53	7,60%	4,41	4,38	4,19	4,46	4,29
Kurzętnik	4,14	4,24	4,37	4,41	3,97	4,95	5,04	5,21	5,46	5,24	7,49	7,35	7,48	7,29	7,53	3,71	3,76	3,57	3,56	3,48
NWM (wieś)	4,06	4,05	3,90	3,60	3,55	4,75	4,95	5,09	5,11	5,07	7,51	7,73	7,45	7,26	7,06	5,18	4,62	4,45	3,97	4,13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wychowanie przedszkolne w gminie Biskupiec funkcjonuje w oparciu o niepubliczne przedszkole i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych. **Jak pokazuje tabela nr** liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w porównaniu do lat ubiegłych nieznacznie zwiększyła się. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (%) w gminie Biskupiec w porównaniu do roku 2009 wzrósł o około 10%. Wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym zaobserwowano we wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego. Największy wzrost zanotowano w gminie wiejskiej i miejskiej Nowe Miasto Lubawskie.

Tabela. Dzieci (3-6) objęte wychowaniem przedszkolnym w gminach powiatu nowomiejskiego

Gmina	Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym					Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (%) do ludności w wieku 3-6 lata				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	lata 3-6					lata 3-6				
NWM (miasto)	207	268	324	352	379	46,0	59,0	68,8	68,8	69,5
Biskupiec	147	115	160	129	161	37,3	29,7	37,5	27,3	33,4
Grodziczno	91	109	140	163	198	29,8	34,5	41,3	47,1	57,7
Kurzętnik	159	159	254	291	305	36,4	35,1	53,6	58,7	64,3
NWM (wieś)	85	189	223	233	282	22,3	47,5	54,4	57,0	68,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Na terenie gminy Biskupiec funkcjonuje zaledwie jedno przedszkole, z liczbą miejsc oscylującą od 20 w 2011 roku do 33 w roku 2013. W roku 2013 liczba dzieci w przedszkolu niepublicznym w Biskupcu wyniosła 29, co oznacza że odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym nie przekraczał liczby miejsc w placówce.

Tabela. Przedszkola i oddziały ogółem w powiecie nowomiejskim w podziale na gminy

Gmina	Ogółem					Ogółem					Ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	Przedszkola					Oddziały					Miejsca				
NWM (miasto)	1	1	2	2	2	7,00	7,00	8,00	9,00	8,00	168	166	190	195	200
Biskupiec	0	0	1	1	1	0,00	0,00	1,00	1,00	2,00	0	0	20	20	33
Grodziczno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kurzętnik	1	1	1	1	1	4,00	4,00	6,00	7,00	6,00	50	50	50	50	50
NWM (wieś)	0	0	1	1	3	0,00	0,00	1,00	1,00	4,00	0	0	25	25	105

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W przedszkolu działającym na terenie gminy Biskupiec liczba dzieci w porównaniu do roku 2011 wzrosła prawie trzykrotnie (choć na tle pozostałych gmin powiatu liczba dzieci w przedszkolu w gminie jest niewielka). Porównywalny był wzrost liczby dzieci w przedszkolach w gminie wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie, a zdecydowanie mniejszy w mieście Nowe Miasto Lubawskie. W gminie Kurzętnik liczba dzieci w przedszkolach od roku 2011 powoli zmniejsza się, choć i tak na tle powiatu jest ona duża, podobnie zresztą jak w Nowym Mieście Lubawskim (obszar miejski).

Tabela. Dzieci w przedszkolach w podziale na gminy powiatu nowomiejskiego w latach 2009-2013

Gmina	Ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013
	3-6 lat				
NWM (miasto)	168	166	187	191	192
Biskupiec	0	0	10	20	29
Grodziczno	0	0	0	0	0
Kurzętnik	97	95	146	159	140
NWM (wieś)	0	0	20	25	84

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W gminie Biskupiec liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych w porównaniu do roku 2009 minimalnie spadła. Liczba oddziałów pozostała na tym samym poziomie. Dużo większe wzrosty w zakresie liczby dzieci zaobserwowano w pozostałych gminach powiatu nowomiejskiego, największy w gminie Kurzętnik i na obszarze miejskim w gminie Nowe Miasto Lubawskie. Liczba oddziałów przedszkolnych od roku 2011 we wszystkich gminach pozostaje na tym samym poziomie.

Tabela. Dzieci w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych wg wieku w latach 2009-2013

Gmina	Ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013
	3-6 lat				
NWM (miasto)	82	102	138	163	195
Biskupiec	147	119	155	114	133
Grodziczno	92	154	140	134	159
Kurzętnik	67	64	109	137	168
NWM (wieś)	86	189	214	215	128

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela. Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych

Gmina	Ogółem					Ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	Liczba oddziałów					oddziały (klasy, grupy)				
NWM (miasto)	2	2	2	2	2	4	4	6	7	8
Biskupiec	6	6	6	6	6	8	7	8	7	7
Grodziczno	6	6	6	6	6	6	13	8	7	8
Kurzętnik	3	3	3	3	3	3	3	5	7	8
NWM (wieś)	5	6	6	6	6	5	13	13	13	7

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Średnia liczba etatów w Biskupcu w 2012 roku w przedszkolach wyniosła 2, w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych 8,30 osób.

Na terenie gminy Biskupiec funkcjonuje 6 szkół podstawowych, po jednej w Biskupcu, Szwarcenowie, Krotoszynach, Łąkorzu, Lipinkach i Ostrowite. Zatrudnienie w szkołach podstawowych w Biskupcu w roku 2012 wyniosło 67,58 etatu i w porównaniu do roku 2011 wzrosło o prawie 4%. Na podstawie danych z tabeli nr stwierdzić można, że liczba uczniów we wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego sukcesywnie spada. Największe spadki zanotowano w gminie Biskupiec, gdzie w roku 2013 w porównaniu do roku 2009 liczba uczniów spadła o prawie 15% do poziomu 669 dzieci. Nieco mniejsze spadki zanotowano w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie o 11% i najmniejszy w gminach Grodziczno i wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie o 3%.

Tabela. Szkoły podstawowe w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2009-2013

Gmina	Ogółem					Ogółem					Ogółem					Ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	Szkoły podstawowe (szl.)					Pomieszczenia szkolne (szl.)					Oddziały w szkołach (szl.)					Uczniowie (os.)				
NWM (miasto)	2	2	3	3	2	41	42	40	40	-	38,00	37,00	31,00	30,00	31,00	783	763	744	729	705
Biskupiec	6	6	6	6	6	67	68	68	67	-	42,00	43,00	43,00	44,00	43,00	774	758	717	691	669
Grodziczno	6	6	6	6	6	56	55	56	56	-	38,00	38,00	39,00	39,00	39,00	564	544	553	559	543
Kurzętnik	4	4	4	4	4	40	42	42	45	-	31,00	33,00	33,00	30,00	30,00	650	645	654	649	638
NWM (wieś)	6	6	6	6	6	51	58	58	58	-	36,00	35,00	35,00	35,00	35,00	554	541	543	537	536

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych była najwyższa na obszarze gminy Nowe Miasto Lubawskie (obszar miejski) i od roku 2010 utrzymywała się na poziomie 21-24 uczniów. W pozostałych trzech gminach powiatu liczba ta w roku 2013 wahała się od 14 do 16 dzieci i na przestrzeni ostatnich czterech lat podlegała tylko minimalnym wahaniom. Szczegółowe informacje przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych

Gmina	Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży			
	2010	2011	2012	2013
	Ogółem			
NWM (miasto)	21	24	24	23
Biskupiec	18	17	16	16
Grodziczno	14	14	14	14
Kurzętnik	20	20	22	21
NWM (wieś)	15	16	15	15

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Z podobną sytuacją jak w przypadku szkół podstawowych mamy do czynienia w gimnazjach. We wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego poza gminą Kurzętnik liczba uczniów w tych placówkach oświatowych wyraźnie zmniejszyła się na przestrzeni ostatnich lat. Największy, bo aż 24% spadek liczby uczniów w porównaniu do roku 2009 zanotowano w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie. Nieco mniejsze wartości zaobserwowano w pozostałych gminach, odpowiednio 18, 14 i 11% w gminach Grodziczno, Biskupiec i Nowe Miasto Lubawskie (obszar wiejski). Jedynie w przypadku gminy Kurzętnik liczba uczniów w gimnazjum pozostała na prawie niezmiennym poziomie od roku 2009. Szczegółowe informacje na temat liczby uczniów, oddziałów w szkołach i liczby pomieszczeń przedstawiono w tabeli nr . Zatrudnienie w gimnazjum w Biskupcu w roku 2012 wyniosło 38,11 etatów i w porównaniu do roku poprzedniego nieznacznie spadło o 4%.

Tabela. Gimnazja w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2009-2013

Gmina	Ogółem					Ogółem					Ogółem					Ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	Gimnazja (szk.)					Pomieszczenia szkolne (szk.)					Oddziały w szkołach (szk.)					Uczniowie (os.)				
NWM (miasto)	1	1	1	1	1	23	23	23	24	-	22,00	20,00	19,00	17,00	16,00	482	450	447	421	387
Biskupiec	1	1	1	1	1	25	27	24	24	-	19,00	19,00	19,00	18,00	16,00	431	422	421	403	378
Grodziczno	2	2	2	2	2	19	19	19	19	-	15,00	15,00	15,00	9,00	10,00	323	297	281	276	273
Kurzętnik	2	2	2	2	2	15	16	16	17	-	13,00	13,00	12,00	12,00	12,00	295	318	303	302	296
NWM (wieś)	2	2	2	2	2	21	21	21	21	-	14,00	13,00	13,00	12,00	12,00	323	319	314	282	289

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w gimnazjach była najwyższa na obszarze gminy Grodziczno i w roku 2013 wyniosła 27 uczniów. W gminie Biskupiec liczba uczniów od roku 2010 powoli rośnie i obecnie wynosi 24 w przeliczeniu na 1 oddział.

Tabela. Uczniowie przypadający na 1 oddział w gimnazjach w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2010-2013

Gmina	Gimnazja dla dzieci i młodzieży			
	2010	2011	2012	2013
	Ogółem			
NWM (miasto)	23	24	25	24
Biskupiec	22	22	22	24
Grodziczno	20	19	31	27
Kurzętnik	24	25	25	25
NWM (wieś)	25	24	24	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Powiat nowomiejski pod względem wyników egzaminu gimnazjalnego poza matematyką wypada słabo na tle województwa. W części humanistycznej plasuje się on na 13 miejscu spośród 21 powiatów funkcjonujących w województwie. Od najlepszych powiatów jest gorszy o 7 punktów procentowych. W części matematyczno-przyrodniczej wynik uzyskany w roku 2014 plasuje powiat na 4 pozycji w województwie z matematyki i dopiero 17 z przedmiotów przyrodniczych. Bardzo słabe wyniki powiat uzyskał z przedmiotów językowych. W przypadku języka angielskiego wyniki dla powiatu nowomiejskiego były jednymi z najgorszych w regionie, zwłaszcza w przypadku poziomu podstawowego. Niewiele lepiej powiat wypadł na tle regionu w przypadku języka niemieckiego.

Tabela Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w poszczególnych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2014

Powiat	Część humanistyczna		Część matematyczno-przyrodnicza		Język angielski		Język niemiecki	
	Język Polski	Historia i wiedza o społeczeństwie	matematyka	przedmioty przyrodnicze	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)
bartoszycki	65,3	57,9	41,1	50,5	60,2	45,0	51,5	40,5
braniewski	61,3	58,7	40,2	49,8	61,3	43,4	47,6	26,8
Działdowski	64,5	58,1	46,0	50,5	59,1	38,3	46,3	33,9
Elbląski	61,2	54,5	39,3	47,3	56,4	34,6	42,2	27,4
Elcki	63,9	57,4	44,4	49,0	63,3	43,3	58,0	45,0
Giżycki	65,4	58,4	45,3	50,1	62,1	44,0	60,1	45,6
Ilawski	64,4	58,6	44,8	52,9	60,5	39,9	51,0	36,9
Kętrzyński	65,1	59,1	46,8	51,4	61,3	40,6	59,0	65,0
Lidzbarski	64,7	56,4	44,8	49,5	64,0	44,5	50,9	67,5
Mragowski	63,1	55,2	42,0	48,3	61,6	43,5	50,5	34,6
Nidzicki	63,0	56,4	41,8	48,9	58,8	37,2	51,3	42,4
Nowomiejski	63,8	56,5	46,7	48,3	55,9	37,7	49,8	35,8
Olecki	65,0	57,1	46,5	50,0	66,3	47,6	46,2	36,7
Olsztyński	62,1	55,9	41,1	49,1	58,6	37,6	50,6	35,2
Ostródzki	65,1	57,9	41,8	48,5	59,5	39,6	51,3	40,1
Piski	61,9	54,1	41,1	46,0	56,8	36,8	46,9	35,3
Szczygieński	62,9	55,4	42,9	48,0	56,1	40,6	50,1	42,6
gołdapski	59,8	54,3	40,4	46,5	59,4	41,1	55,7	39,5
Węgorzewski	70,0	59,8	47,8	53,7	67,7	46,6	39,5	12,5
m. Elbląg	64,2	57,3	45,8	49,9	65,2	44,1	44,9	57,8
m. Olsztyn	69,7	62,7	51,6	55,6	74,5	56,5	62,2	49,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OKE Łomża

W rozbiściu na poszczególne gminy, najlepsze wyniki w części humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej oraz języku angielskim uzyskała gmina Kurzętnik, jedynie w przypadku języka niemieckiego najlepiej na tle pozostałych gmin powiatu wypadła gmina Biskupiec. Z pozostałych przedmiotów gmina Biskupiec wypadła słabo nawet w skali powiatu.

Tabela Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w poszczególnych gminach powiatu nowomiejskiego w roku 2014

Gmina	Część humanistyczna		Część matematyczno-przyrodnicza		Język angielski		Język niemiecki	
	Język Polski	Historia i wiedza o społeczeństwie	matematyka	przedmioty przyrodnicze	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)	Średni wynik (%)
NWM (miasto)	62,7	55,1	48,6	43,8	63,2	42,8	51,8	29,1
Biskupiec	61,5	55,4	39,7	46,9	45,8	32,7	55,9	43,7
Grodziczno	64,2	57,2	47,7	52,0	52,5	31,3	41,3	-
Kurzętnik	68,7	61,5	54,8	54,8	65,6	46,9	47,9	100,0
NWM (wieś)	63,3	54,5	44,5	47,2	55,1	33,0	45,4	60,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OKE Łomża

Wszystkie szkoły podstawowe i gimnazja w gminie Biskupiec wyposażone są w pracownie komputerowe. Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące wyposażenia placówek oświatowych w gminie Biskupiec w komputery stwierdzono, że:

- w szkołach podstawowych i gimnazjach w gminie Biskupiec funkcjonuje 9 pracowni komputerowych wyposażonych łącznie w 189 komputerów, z których 181 podłączonych jest do Internetu, a 152 komputery podłączone do internetu przeznaczone były do użytku uczniów,
- W szkołach podstawowych i gimnazjach w roku 2012 40 komputerów z dostępem dla uczniów wyposażonych było w szerokopasmowy internet, liczba ta nie zmieniła się od 2010 roku,
- w szkołach podstawowych na 1 komputer z dostępem do Internetu przypadło 5,81 uczniów, liczba ta w porównaniu do roku 2010 zmniejsza się, co należy oceniać bardzo pozytywnie,

- w gimnazjach w gminie Biskupiec na 1 komputer z dostępem do Internetu przypadło 9,86 uczniów, liczba ta w porównaniu do roku 2010 wyraźnie zmniejszyła się, co należy oceniać pozytywnie.

Tabela. Komputeryzacja w szkołach podstawowych i gimnazjach w gminach powiatu nowomiejskiego

Gmina	Ogółem komputery			Komputery z dostępem do internetu			Komputery z dostępem do internetu szerokopasmowego			Pracownie komputerowe		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
	Szt.			Szt.			Szt.			Szt.		
NWM (miasto)	114	122	135	111	122	135	34	44	65	4	4	4
Biskupiec	194	188	189	183	178	181	51	51	51	9	9	9
Grodziczno	113	115	113	113	105	103	30	30	48	8	7	7
Kurzętnik	95	111	144	88	104	139	69	85	119	5	5	5
NWM (wieś)	120	135	138	109	124	127	20	20	20	7	7	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela. Komputeryzacja w szkołach podstawowych i gimnazjach ciąg dalszy

Gmina	Komputery przeznaczone do użytku uczniów			komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów			komputery z dostępem szerokopasmowym przeznaczone do użytku uczniów		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
	Szt.			Szt.			Szt.		
NWM (miasto)	72	77	79	71	77	79	22	28	29
Biskupiec	157	151	152	147	142	145	40	40	40
Grodziczno	97	97	94	97	87	84	25	25	40
Kurzętnik	78	88	107	75	85	107	61	71	93
NWM (wieś)	96	106	109	91	101	104	17	17	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela. Wskaźniki komputeryzacji szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminach powiatu nowomiejskiego

Gmina	udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu			udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu			uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów			uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
	Szkoły podstawowe			Gimnazjum			Szkoły podstawowe			Gimnazjum		
NWM (miasto)	100,00	66,67	66,67	100,00	100,00	100,00	16,96	14,59	13,75	17,31	17,19	16,19
Biskupiec	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	6,32	6,03	5,81	15,63	18,30	15,50
Grodziczno	83,33	83,33	83,33	100,00	100,00	100,00	7,77	9,22	9,98	11,00	10,41	9,86
Kurzętnik	100,00	100,00	100,00	50,00	50,00	50,00	10,57	9,21	6,98	22,71	21,64	21,57
NWM (wieś)	83,33	83,33	83,33	100,00	100,00	100,00	8,20	7,14	6,80	12,76	12,56	11,28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela. Wskaźniki komputeryzacji szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminach powiatu nowomiejskiego

Gmina	Uczniowie przypadający na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów (szkoły podstawowe i gimnazja)		
	2010	2011	2012
	Osoba		
NWM (miasto)	55,1	42,5	39,7
Biskupiec	29,5	28,5	27,4
Grodziczno	33,6	33,4	20,9
Kurzętnik	15,8	13,5	10,2
NWM (wieś)	50,6	50,4	48,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Opis placówek oświatowych gminy

Szkoła Podstawowa Im. Mikołaja Kopernika w Biskupcu

Siedziba szkoły znajduje się w Biskupcu przy ulicy Grudziądzkiej 38. Szkoła Podstawowa w Biskupcu obejmuje swoją działalnością obwód szkolny ustalony przez gminę Biskupiec. W skład obwodu szkoły wchodzi następujące miejscowości: Biskupiec, Fitowo, Piotrowice, Piotrowice Małe, Słupnica, Podlasek, Podlasek Mały, Wielka Tymawa. Organem prowadzącym szkołę jest Urząd Gminy w Biskupcu. Szkoła Podstawowa w Biskupcu w swej strukturze organizacyjnej obejmuje klasy od I-VI, co oznacza pełny stopień organizacyjny. Przy szkole utworzony jest oddział przedszkolny realizujący program wychowania przedszkolnego. Zasady funkcjonowania oddziału przedszkolnego określa Statut Oddziału Przedszkolnego przy Szkole Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Biskupcu. Obecnie w Szkole Podstawowej w Biskupcu mieści się 12 oddziałów oraz 2 oddziały przedszkolny.

Liczba uczniów w szkole:

- Rok szkolny 2010/2011 – 251 uczniów, oddział przedszkolny 31 dzieci.
- Rok szkolny 2011/2012-232 uczniów, oddział przedszkolny 59 dzieci.
- Rok szkolny 2012/2013 – 238 uczniów, oddział przedszkolny 34 dzieci.
- Rok szkolny 2013/2014 – 233 uczniów, oddział przedszkolny 47 dzieci.

Szkoła Podstawowa w Szwarcenowie

Obecnie w Szkole Podstawowej w Szwarcenowie mieści się 6 oddziałów oraz oddział przedszkolny. W budynku szkoły znajduje się 7 klas lekcyjnych, 2 pracownie komputerowe oraz biblioteka szkolna. W 2002 roku oddano do użytku nowo wybudowaną część łączną, w której znajduje się pełnowymiarowa sala gimnastyczna, kuchnia, zaplecze socjalne, stołówka, dwie sale lekcyjne oraz pracownia komputerowa i sanitariaty. Do obwodu szkoły należą miejscowości: Szwarcenowo, Wielka Wólka i Wonna. Za budynkiem znajduje się duże boisko do piłki nożnej wybudowane w 2011r. W ogrodzie szkolnym znajduje się nowy, piękny plac zabaw dla dzieci, Dzięki realizacji projektów unijnych szkoła dysponuje dwoma tablicami interaktywnymi, projektorem i wizualizerem oraz atrakcyjnymi pomocami dydaktycznymi. Szkoła posiada systematycznie aktualizowaną stronę internetową: www.szwarcenowo.com.pl. Szkoła ściśle współpracuje ze środowiskiem lokalnym, czego dowodem są liczne wspólnie podejmowane inicjatywy. Kadra pedagogiczna posiada wysokie kwalifikacje oraz długoletnie doświadczenie zawodowe.

Liczba uczniów w szkole:

- Rok szkolny 2010/2011 – 91 uczniów, oddział przedszkolny 16 dzieci.
- Rok szkolny 2011/2012-82 uczniów, oddział przedszkolny 19 dzieci.
- Rok szkolny 2012/2013 – 79 uczniów, oddział przedszkolny 13 dzieci.
- Rok szkolny 2013/2014 – 75 uczniów, oddział przedszkolny 14 dzieci.

Szkoła Podstawowa w Krotoszynach

Szkoła Podstawowa w Krotoszynach istnieje od około 90 lat. Pierwotnie budynek szkoły składał się tylko z parteru, a nauczanie odbywało na poziomie trzech klas. Były to lata 1920-1939. Piętro i klatkę schodową dobudowano tuż po pożarze, jaki miał miejsc w wyniku działań wojennych. W odbudowie szkoły brali udział wszyscy mieszkańcy wsi. Z zebranych dobrowolnych datków zakupiono materiał na konstrukcję dachową. W latach powojennych cykl kształcenia podstawowego został wydłużony nauczanie kończyło się najpierw siódmą, a później ósmą klasą. Ostatnio wprowadzona reforma skróciła naukę w szkole podstawowej do poziomu klasy szóstej. W roku 2003 rozpoczęto rozbudowę i modernizację szkoły. W lutym 2005 roku został oddany do użytku pawilon i sala gimnastyczna. Obecnie w Szkole Podstawowej mieści się 7 oddziałów oraz oddział przedszkolny.

Liczba uczniów w szkole:

- Rok szkolny 2010/2011 – 130 uczniów, oddział przedszkolny 24 dzieci.
- Rok szkolny 2011/2012-134 uczniów, oddział przedszkolny 21 dzieci.
- Rok szkolny 2012/2013 – 124 uczniów, oddział przedszkolny 20 dzieci.
- Rok szkolny 2013/2014 – 125 uczniów, oddział przedszkolny 21 dzieci.

Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Łąkorzu

Szkoła jest publiczną sześcioletnią szkołą podstawową o strukturze organizacyjnej klas I-VI. W szkole funkcjonuje oddział przedszkolny. Organem prowadzącym jest Rada Gminy w Biskupcu, a organem prowadzącym nadzór pedagogiczny Kuratorium Oświaty w Olsztynie. Siedzibą szkoły jest Łąkorz. Do obwodu szkoły należą: Gaj, Łąkorek, Łąkorz, Mierzyn, Osówko, Sumin. Obecnie w Szkole Podstawowej mieści się 6 oddziałów oraz oddział przedszkolny.

Liczba uczniów w szkole:

- Rok szkolny 2010/2011 – 119 uczniów, oddział przedszkolny 24 dzieci.
- Rok szkolny 2011/2012-118 uczniów, oddział przedszkolny 23 dzieci.
- Rok szkolny 2012/2013 – 113 uczniów, oddział przedszkolny 17 dzieci.
- Rok szkolny 2013/2014 – 102 uczniów, oddział przedszkolny 17 dzieci

Szkoła Podstawowa im. Juliana Tuwima w Lipinkach

W 1997 roku, po 7- letniej budowie oddano do użytku nowy budynek szkoły. Szkoła jest placówką środowiskową, aktywnie działającą nie tylko na płaszczyźnie edukacyjnej i wychowawczej ale także kulturalnej, ekologicznej, plastycznej i turystycznej. Realizuje wiele programów (rządowe, unijne) np.: "Czysty las" - organizowany przez Towarzystwo Przyjaciół Lasu oraz Dyрекcję Lasów Państwowych, "Magiczne drzewo" - organizowany przez czasopismo GAJA, "Ożywić Pola" - organizowany przez czasopismo "Łowiec Polski". 14 maja 2004 roku społeczność szkoły przeżyła radosne i bardzo ważne uroczystości: uroczyste nadanie szkole imienia Juliana Tuwima

Obecnie w Szkole Podstawowej mieści się 6 oddziałów oraz oddział przedszkolny.

Liczba uczniów w szkole:

- Rok szkolny 2010/2011 – 84 uczniów, oddział przedszkolny 14 dzieci.
- Rok szkolny 2011/2012-78 uczniów, oddział przedszkolny 21 dzieci.
- Rok szkolny 2012/2013 – 76 uczniów, oddział przedszkolny 18 dzieci.
- Rok szkolny 2013/2014 – 70 uczniów, oddział przedszkolny 17 dzieci

Szkoła Podstawowa w Ostrowitem

Szkoła Podstawowa w Ostrowitem ma siedzibę w Ostrowitem. Organem prowadzącym Szkołę jest Gmina Biskupiec. Organem nadzorującym Szkołę jest Kuratorium Oświaty w Olsztynie. Do Szkoły uczęszczają uczniowie zamieszkali w jej obrębie szkolnym, obejmującym miejscowości: Ostrowite, Osetno, Rywaldzik, Wardęgowo. Obecnie w Szkole Podstawowej mieści się 6 oddziałów oraz oddział przedszkolny.

Liczba uczniów w szkole:

- Rok szkolny 2010/2011 – 86 uczniów, oddział przedszkolny 10 dzieci.
- Rok szkolny 2011/2012-75 uczniów, oddział przedszkolny 12 dzieci.
- Rok szkolny 2012/2013 – 63 uczniów, oddział przedszkolny 13 dzieci.
- Rok szkolny 2013/2014 – 64 uczniów, oddział przedszkolny 17 dzieci

Publiczne Gimnazjum Im. Narodów Zjednoczonej Europy w Bielicach w zespole szkół Zespół Szkół w Bielicach – zwany dalej „Zespołem” - obejmuje szkoły:

- Publiczne Gimnazjum im. Narodów Zjednoczonej Europy w Bielicach, Bielice 120, 13-330 Krotoszyny;
- Zasadniczą Szkołę Zawodową w Bielicach, Bielice 120, 13-330 Krotoszyny;
- Liceum Ogólnokształcące w Bielicach, Bielice 120, 13-330 Krotoszyny;

Gimnazjum Publiczne w Bielicach powołane zostało do życia z dniem 1 września 2001r. w trybie przekształcenia z tym dniem Gimnazjum w Biskupcu przy ul. Grudziądzkiej 28 z klasami w Lipinkach i Łąkorzu na podstawie uchwały Nr V/66/2001 Rady Gminy w Biskupcu z dnia 13.09.2001r. Do Gimnazjum uczęszczają uczniowie zamieszkali w jego obwodzie szkolnym obejmującym miejscowości gminy: Biskupiec, Fitowo, Piotrowice, Piotrowice Małe, Podlasek, Podlasek Mały, Słupnica, Tymawa Wielka, Babalice, Lipinki, Mierzyn, Sędzice, Osetno, Osówko, Ostrowite, Rywałdzik, Sumin, Wardęgowo, Bielice, Czachówki, Gaj, Łąkorek, Łąkorz, Krotoszyny, Szwarcenowo, Wielka Wólka, Wonna lub spoza obwodu za zgodą Dyrektora Szkoły. Organem prowadzącym Gimnazjum jest Gmina Biskupiec.

Liczba uczniów w gimnazjum:

- Rok szkolny 2010/2011 – 422 uczniów,
- Rok szkolny 2011/2012-421 uczniów,
- Rok szkolny 2012/2013 – 403 uczniów,
- Rok szkolny 2013/2014 – 378 uczniów.

Gmina Biskupiec jest organem prowadzącym dla Zasadniczej Szkoły Zawodowej w Bielicach, Bielice 120, 13-330 Krotoszyny. Jest to trzyletnia szkoła zawodowa, nad którą nadzór pedagogiczny sprawuje Warmińsko - Mazurski Kurator Oświaty. Szkoła kształci w zasadniczej szkole zawodowej w klasach wielozawodowych, zgodnie z nowym wykazem zawodów. Wykaz zawodów nauczanych w Zasadniczej Szkole Zawodowej (Rozporządzenie Ministra Edukacji narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego):

- cieśla, cukiernik, dekarz, drukarz, elektryk, fotograf; fryzjer; blacharz, introligator; kaletnik kamieniarz; kominiarz; kowal; krawiec; kucharz; kuśnierz; lakiernik; obuwnik, ogrodnik; pszczelarz;- rolnik; sprzedawca; stolarz; ślusarz; tapicer; wędliniarz; wiertacz; zdun; zegarmistrz; złotnik-jubiler; optyk, mechanik, ;elektromechanik, monter-elektronik ;monter mechatronik; murarz-tylnkarz; betoniarz-zbrojarz ;blacharz samochodowy; garbarz skór; mechanik precyzyjny modelarz odlewniczy, koszykarz-plecionkarz, blacharz izolacji przemysłowych ;elektromechanik pojazdów samochodowych; górnik eksploatacji podziemnej; monter izolacji budowlanych ;monter izolacji przemysłowych ;monter konstrukcji budowlanych ;monter nawierzchni kolejowej; mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych; mechanik pojazdów samochodowych; mechanik maszyn i urządzeń drogowych ;mechanik-monter maszyn i urządzeń; mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych ;monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych; monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych; monter systemów rurociągowych; monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie ;operator maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej ;operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych ;operator maszyn i urządzeń metalurgicznych operator maszyn i urządzeń odlewniczych; operator maszyn i urządzeń przemysłu chemicznego; operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego ;operator maszyn leśnych; operator maszyn w przemyśle włókienniczym ;operator obrabiarek skrawających; operator urządzeń przemysłu ceramicznego; operator urządzeń przemysłu szklarskiego; rękodzielnik wyrobów

włókienniczych; pracownik pomocniczy obsługi hotelowej (kształcenie wyłącznie dla uczniów z orzeczeniem o upośledzeniu w stopniu lekkim)

Liczba uczniów w Zasadniczej Szkole Zawodowej:

- Rok szkolny 2013/2014 – 26 uczniów.

Infrastruktura placówek oświatowych

Przy szkołach w Łąkorzu, Lipinkach, Ostrowitem, Biskupcu, Szwarcenowie, Krotoszynach funkcjonują boiska sportowe. Ich stan techniczny jest bardzo dobry, do modernizacji pozostały boiska w Łąkorzu i Lipinkach. Przy gimnazjum i przy SP Biskupiec funkcjonują ORLIKI. Ponadto przy każdej ze szkół działają place zabaw oraz sale gimnastyczne. Do remontu i rozbudowy pozostała jedynie sala gimnastyczna przy SP w Ostrowitem. W SP Łąkorz, Lipinki i Gimnazjum funkcjonują pompy ciepła. W SP Krotoszyny, Szwarcenowo i Ostrowite działa ogrzewanie elektryczne a w SP Biskupiec ogrzewanie tradycyjne. W chwili obecnej maksymalnie doposażone oddziały przedszkolne z projektu PO KL z myślą o 2016r. kiedy to planuje się nabór dzieci w wieku 3+. Praktycznie wszystkie szkoły mają swoje strony internetowe.

5.4. Opieka społeczna i ochrona zdrowia

Za wspieranie osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych z terenu Gminy Biskupiec poprzez pobudzanie ich potencjału i aktywności oraz ukierunkowanie na rozwiązywanie problemów i rozwój odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej działa na podstawie:

- Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 64 poz. 593 z późn. zm.)
- Ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. nr 142, poz. 1591 z późn. zm.)
- Statutu GOPS.

W ramach zadań zleconych Ośrodek realizuje zadania z ustaw:

- pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 64, poz.593 z późn. zm.)
- o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r. (Dz. U. Nr 228, poz. 2255 z późn. zm.)
- o dodatkach mieszkaniowych z dnia 21 czerwca 2001 r. (Dz. U. 71, poz. 734)
- o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej z dnia 22 kwietnia 2005 r. (Dz. U. Nr 86 poz.732 z późn.zm.)
- o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” z dnia 29 grudnia 2005 r. (Dz.U.267, poz.2259)

Ośrodek jest gminną jednostką organizacyjną utworzoną w celu realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej zarówno własnych jak i zleconych. Do głównych kierunków działań ośrodka należy zaliczyć:

- Prawidłowo funkcjonująca rodzina,
- Inwestycja w dzieci i młodzież,
- Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej beneficjentów ośrodka,
- Wzmacnianie integracji społecznej.

Do zadań ośrodka należy tworzenie warunków do rozwoju form organizacyjnych, w tym różnego rodzaju usług socjalnych oraz instytucjonalnych form pomocy społecznej. Pracownicy ośrodka prowadzą z podopiecznymi pracę socjalną, przyznają świadczenia finansowe (zasiłki okresowe, zasiłki stałe, zasiłki celowe i specjalne celowe), rzeczowe, usługowe, przyznają i wypłacają dodatki mieszkaniowe i energetyczne, przyznają i wypłacają świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego, realizują zadania z zakresu wspierania rodziny oraz zadania i sprawy z zakresu

pieczy zastępczej, zadania wynikające z ustawy i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Do zadań ośrodka należy również:

- aktywizacja społeczno - zawodowa,
- integracja społeczności lokalnej,
- edukacja osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych, w szczególności zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez realizację programów i projektów będących odpowiedzią na problemy i potrzeby mieszkańców,
- prowadzenie szeroko pojmowanej działalności profilaktycznej oraz rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- przeciwdziałanie narkomanii,
- poradnictwo specjalistyczne: poradnictwo prawne, psychologiczne, psychiatryczne,
- realizacja usług specjalistycznych,

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oprócz dobrej bazy lokalowej wyposażony jest w nowy sprzęt komputerowy i biurowy.

Zatrudnienie w MOPS na dzień 31.12.2013 r. wynosiło 8 osób, w tym:

- Stanowiska kierownicze – 1 osoba,
- Administracja – 2 osoby,
- Specjalista pracy socjalnej – 4 osoby,
- Pracownik socjalny -1 osoba.

Według stanu na koniec 2013 roku spośród 9 546 osób zamieszkujących gminę Biskupiec system pomocy społecznej objął w tym samym roku wsparciem 539 rodzin, w których było 1773 osoby (aż 18,57% ogółu ludności).

Tabela. Osoby i rodziny z gminy Biskupiec, którym GOPS udzielił pomocy i wsparcia

Wyszczególnienie	2011 rok	2012r.	2013r.
Liczba osób, którym przyznano świadczenia	1022	973	992
Liczba rodzin	546	524	539
Liczba osób w rodzinach	1 820	1738	1773

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i sprawozdania z funkcjonowania GOPS w roku 2013, 2012, 2011

Tabela. Osoby i rodziny z gminy Biskupiec, którym GOPS przyznał świadczenia

Wyszczególnienie	2011 rok	2012r.	2013r.
Liczba osób	1022	973	992
W tym:			
świadczenia pieniężne	528	517	544
Świadczenia niepieniężne	497	458	455

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i sprawozdania z funkcjonowania GOPS w roku 2013

Dominującym powodem przyznawania świadczeń pomocy społecznej, w roku 2013 podobnie jak w latach poprzednich, pozostawało ubóstwo. Z jego powodu z pomocy skorzystało 539 rodzin. Kolejnymi najczęściej występującymi powodami udzielania świadczeń były: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba i potrzeby ochrony macierzyństwa.

Tabela. Powody przyznawania pomocy przez GOPS w Biskupcu (2013)

Powody trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie

Ubóstwo	539	1773
Bezdomność	3	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	67	362
Wielodzietność	36	239
Bezrobocie	384	1369
Niepełnosprawność	216	649
Długotrwała lub ciężka choroba	122	385
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	56	236
Alkoholizm	16	22
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	7	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i sprawozdania z funkcjonowania GOPS w roku 2013

Liczba osób pobierających świadczenia z pomocy społecznej w 2013 r. wynosiła 992 (jest ona wyższa od liczby rodzin gdyż w jednej rodzinie więcej niż jedna osoba może pobierać świadczenia).

Świadczenia pieniężne

W osiąganiu wyznaczonych przez ustawę celów pomocy społecznej wykorzystuje się instrumenty finansowe, rzeczowe, usługowe, jak również poradnictwo i pracę socjalną. W latach 2011-2013 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizował następujące świadczenia pieniężne:

Tabela. Instrumenty finansowe zrealizowane przez GOPS w latach 2011-2013 na terenie gminy Biskupiec

Rodzaje zasiłków	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Łączna Kwota
Zasiłki stałe	217119	236758	322131	776008
Zasiłki okresowe	392633	434979	755908	1583520
Inne zasiłki celowe	311472	365409	340740	1017621
Schronienie	0	0	3553	3553
Posiłek	218840	245888	264754	729482
Usługi opiekuńcze ogółem	30216	35497	30644	96357
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	13000	3000	0	16000
Sprawienie pogrzebu	3862	13676	0	17538
ŁĄCZNIE	1187142	1335207	1717730	4240079

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i sprawozdania z funkcjonowania GOPS w roku 2013

Świadczenia niepieniężne

Praca socjalna

Świadczenie pomocy w postaci pracy socjalnej jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym i nie jest uzależnione od posiadanego przez osobę, rodzinę dochodu. W 2013 r. pomocą w formie pracy socjalnej objętych zostało 225 rodzin. Praca socjalna jest świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym.

Tabela. Ilość rodzin objętych pracą socjalną w latach 2011 -2013 w gminie Biskupiec Pomorski

Ilość rodzin objętych pracą socjalną	2011 rok	2012 rok	2013 rok
	220	226	225

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i sprawozdania z funkcjonowania GOPS w roku 2013

Ilość zawartych kontraktów socjalnych w latach 2011-2013 w gminie Biskupiec Pomorski

Ilość zawartych kontraktów	2011 rok	2012 rok	2013 rok

socjalnych	43	29	26
------------	----	----	----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i sprawozdania z funkcjonowania GOPS w roku 2013

W zakresie ochrony zdrowia i życia na terenie gminy funkcjonują następujące placówki:

- poradnia neurologiczna,
- oddział rehabilitacji,
- stomatologia,
- poradnia ginekologiczna,
- laboratorium (punkt z głównego laboratorium z Żuromina "Przygoda")

5.5. Infrastruktura kulturalna

Najważniejszą instytucją przyczyniającą się do kształtowania życia kulturalnego gminy Biskupiec jest Gminne Centrum Kultury. W GOK Biskupiec funkcjonują: Klub Seniora "RADOŚĆ", Punkt Antyalkoholowy, Grupa Taneczna "ZUMBA". Codziennie działa ponadto świetlica środowiskowa.

Na koniec 2013 w we wszystkich działających na terenie gminy Biskupiec kołach zrzeszonych było 70 osób i oznaczało to prawie 85% wzrost w porównaniu do 2011 roku. W pozostałych gminach na terenie powiatu nowomiejskiego poza gminą miejską Nowe Miasto Lubawskie stan osobowy tych organizacji wyraźnie zwiększył się.

Tabela. Działalność kół (klubów) w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2009-2013

Gmina	Koła (kluby)				Członkowie kół (klubów)			
	2009	2011	2012	2013	2009	2011	2012	2013
	Ogółem				Ogółem			
NWM (miasto)	2	11	9	4	44	105	78	68
Biskupiec	2	2	5	5	43	38	70	70
Kurzętnik	0	0	2	2	0	0	80	80
NWM (wieś)	0	10	10	10	0	193	193	193

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W działalności domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic łączna liczba organizowanych imprez za wyjątkiem gminy wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie wyraźnie zwiększyła się, w przypadku gminy Biskupiec w porównaniu do roku 2011 był to wzrost ponad dwukrotny. Najwięcej imprez w gminie Biskupiec związana była z organizacją konkursów oraz prelekcji, spotkań i wykładów. W mieście Nowe Miasto Lubawskie i Kurzętnik bardzo dużym zainteresowaniem cieszyły się imprezy turystyczne i sportowo – rekreacyjne, które były organizowane najczęściej. Ponadto w Nowym Mieście Lubawskim (obszar miejskim) ośrodki kultury koncentrowały się również na organizacji występów zespołów amatorskich. Pod kątem organizowanych imprez Nowe Miasto Lubawskie bardzo wyraźnie dystansowało pozostałe gminy powiatu zwłaszcza gminę Grodziczno i obszar wiejski Nowego Miasta.

Tabela. Działalność Domów, Ośrodków Kultury, Klubów i Świetlic (liczba imprez)

Gmina	Ogółem			Seanse filmowe			Wystawy		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	Szt.			Szt.			Szt.		
NWM (miasto)	142	125	174	0	0	0	8	5	4
Biskupiec	17	45	43	0	0	0	1	2	0
Kurzętnik	65	99	115	0	0	0	0	4	5
NWM (wieś)	16	12	6	0	0	0	2	1	0

Gmina	Występy zespołów amatorskich			występy artystów i zespołów zawodowych			Dyskoteki		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	Szt.			Szt.			Szt.		
NWM (miasto)	87	72	91	7	9	12	0	0	0
Biskupiec	3	3	4	2	8	7	3	2	4
Kurzętnik	10	10	12	1	1	2	0	0	0
NWM (wieś)	2	1	2	2	2	0	0	0	0

Gmina	prelekcje, spotkania, wykłady			imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne			Konkursy i inne		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	Szt.			Szt.			Szt.		
NWM (miasto)	3	1	2	17	22	27	7	16	38
Biskupiec	6	12	10	0	2	3	0	16	15
Kurzętnik	4	6	5	50	55	57	0	23	34
NWM (wieś)	2	1	1	4	3	3	4	4	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Działalność biblioteczna na terenie gminy

Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące funkcjonowania placówek bibliotecznych w gminie Biskupiec stwierdzono, że:

- W 2013r. liczba wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach wyniosła w gminie 22,9 i od roku 2009 utrzymuje się na podobnym poziomie,
- Na 1000 osób zamieszkujących teren gminy liczba czytelników w roku 2013 wyniosła 124 i od roku 2009 minimalnie wzrosła,
- Księgozbiór w bibliotekach na 1000 ludności od roku 2009 zwiększył się o 2%,
- W roku 2013 na 1 placówkę biblioteczną w gminie Biskupiec przypadało 1909 mieszkańców i co niepokoi w porównaniu do poprzednich lat liczba ta wzrosła o prawie 20%.

Tabela. Podstawowe wskaźniki dotyczące bibliotek w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2009-2013

Gmina	Ogółem					Ogółem					Ogółem					Ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	ludność na 1 placówkę biblioteczną					księgozbiór bibliotek na 1000 ludności					czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności					wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach				
NWM (miasto)	11066	11174	11182	11224	11241	3904,0	3758,5	3963,1	3647,6	3643,0	187	188	195	191	184	18,0	18,3	18,4	18,2	19,7
Biskupiec	1595	1933	1928	1921	1909	8124,2	6173,7	6290,9	6250,5	6273,0	118	115	124	127	124	21,8	25,4	22,7	21,8	22,9
Grodziczno	1040	1089	1065	1081	1082	5577,9	5500,0	5591,2	5702,8	5774,0	202	195	171	155	160	15,2	13,3	15,3	15,2	14,5
Kurzętnik	4411	4497	4546	4080	4522	1872,2	1852,0	1807,1	2057,7	2104,0	38	44	61	16	31	15,4	16,3	11,8	21,8	18,9
NWM (wieś)	1341	1339	1342	1334	1344	5230,4	5329,6	5305,8	5453,0	5471,0	225	217	233	219	223	14,0	13,5	11,7	13,4	11,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Do dyspozycji czytelnika w każdej bibliotece działającej na terenie gminy Biskupiec znajdują się stanowiska komputerowe wyposażone w dostęp do internetu. Spośród wszystkich gmin powiatu nowomiejskiego wyposażenie placówek zlokalizowanych na terenie gminy Biskupiec i Grodziczno w sprzęt komputerowy jest najslabsze.

Tabela. Podstawowe wskaźniki dotyczące komputeryzacji placówek bibliotecznych w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2009-2013

Gmina	Ogółem	Ogółem	Ogółem	Ogółem
-------	--------	--------	--------	--------

	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	komputery użytkowane w bibliotece ogółem					komputery użytkowane w bibliotece — dostępne dla czytelników					komputery podłączone do Internetu					komputery podłączone do Internetu dostępne dla czytelników				
NWM (miasto)	14	13	13	18	20	8	8	8	10	13	13	13	13	18	20	8	8	8	10	13
Biskupiec	6	10	13	11	13	5	9	8	8	8	5	10	10	9	11	4	8	8	8	8
Grodziczno	10	9	10	8	8	6	6	7	5	5	10	9	10	8	8	6	6	7	5	5
Kurzętnik	8	8	15	15	14	7	7	14	14	12	7	7	14	14	13	7	7	14	14	12
NWM (wieś)	19	20	44	45	49	14	16	38	38	40	19	20	44	45	48	14	16	38	38	40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Księgozbiór w bibliotekach zlokalizowanych na terenie gminy Biskupiec jest wyraźnie największy w porównaniu do pozostałych gmin powiatu. Według stanu na koniec 2013 roku liczył on prawie 60 tysięcy woluminów i był większy o 35% w porównaniu do drugiej w kolejności gminy Nowe Miasto Lubawskie (obszar wiejski). Pod względem zatrudnienia w bibliotekach gmina zajmuje trzecie miejsce w powiecie ustępując pod tym względem Nowemu Miastu Lubawskiemu (zarówno obszar miejski i wiejski). Liczba czytelników w bibliotekach gminy Biskupiec od roku 2009 pozostaje na podobnym poziomie.

Tabela. Podstawowe wskaźniki dotyczące bibliotek w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2009-2013

Gmina	Ogółem					Ogółem					Ogółem					Ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	Biblioteki i filie					Pracownicy bibliotek					Księgozbiór					Czytelnicy w ciągu roku				
NWM (miasto)	1	1	1	1	1	9	9	7	8	9	43210	42009	44236	40941	40948	2074	2101	2177	2128	2069
Biskupiec	5	5	5	5	5	6	6	6	6	6	58621	59581	60651	60024	59884	1130	1115	1199	1218	1184
Grodziczno	4	4	4	4	4	6	5	5	5	5	34817	35277	35739	36287	36786	1267	1249	1092	994	1015
Kurzętnik	1	1	1	1	1	3	3	3	3	3	16515	16657	16430	18684	19023	338	398	554	147	278
NWM (wieś)	5	5	5	5	5	9	6	6	6	7	42084	42818	42728	43640	44116	1804	1740	1871	1768	1784

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

5.6. Infrastruktura sportowa

Infrastruktura sportowa działa w gminie przede wszystkim przy placówkach oświatowych. Przy szkołach w Łąkorzu, Lipinkach, Ostrowitem, Biskupcu, Szwarcenowie, Krotoszynach funkcjonują boiska sportowe. Ich stan techniczny jest bardzo dobry, do modernizacji pozostały boiska przy szkołach w Łąkorzu i Lipinkach. Przy gimnazjum i przy SP Biskupiec funkcjonują ORLIKI. Ponadto przy każdej ze szkół działają place zabaw oraz sale gimnastyczne. Do remontu i rozbudowy pozostała jedynie sala gimnastyczna przy SP w Ostrowitem. W SP Łąkorz, Lipinki i Gimnazjum funkcjonują pompy ciepła. W SP Krotoszyny, Szwarcenowo i Ostrowite działa ogrzewanie elektryczne a w SP Biskupiec ogrzewanie tradycyjne. W chwili obecnej maksymalnie wyposażone oddziały przedszkolne z projektu PO KL z myślą o 2016r. kiedy to planuje się nabór dzieci w wieku 3+. Praktycznie wszystkie szkoły mają swoje strony internetowe.

Ponadto w gminie funkcjonuje klub sportowy OSSA Biskupiec, działa on na wiejskim boisku sportowym w Biskupcu. Konieczna jest modernizacja tego boiska, szczególnie odwodnienia. Modernizacji wymaga również boiska w Bielicach. Gmina posiada projekt budowy hali widowiskowo-sportowej w Biskupcu, która miałaby również służyć klubowi OSSA jako zaplecze sanitarne.

5.7. Zasoby mieszkaniowe

Warunki mieszkaniowe stanowią jeden z głównych elementów kształtujących warunki życia na danym terenie. Zabudowa gminy Biskupiec obejmuje zabudowę osiedlową, zakładową, zagrodową

oraz mieszkaniową - jednorodzinną. Ogólnie liczba budynków mieszkalnych w gminie (stan na 2013 r.) wyniosła 1872 i począwszy od roku 2010 liczba ta powoli rośnie.

Tabela. Budynki mieszkalne w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2010-2013

Gmina	Lata			
	2010	2011	2012	2013
NWM (miasto)	1828	1869	1884	1899
Biskupiec	1805	1851	1861	1872
Grodziczno	1319	1330	1342	1349
Kurzętnik	2051	2101	2116	2130
NWM (wieś)	1720	1766	1793	1821

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie Biskupiec stwierdzono, że:

- Liczba mieszkań w gminie w roku 2013 wyniosła 2883, i od roku 2009 zwiększyła się minimalnie. Ze względu na liczbę ludności największa liczba mieszkań zlokalizowana jest na terenie miasta Nowe Miasto Lubawskie,
- Liczba izb w mieszkaniach w roku 2013 w porównaniu do roku 2009 zwiększyła się w gminie Biskupiec o 3%, podobnie jak powierzchnia użytkowa mieszkań,
- Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminie Biskupiec wyniosła w roku 2013 ponad 77m² i począwszy od roku 2009 powoli rośnie. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań była najwyższa w gminie Kurzętnik,
- Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wyniosła w gminie 23 m² i była jedną z najniższych spośród wszystkich gmin powiatu nowomiejskiego (choć różnice były niewielkie),
- Na 1000 mieszkańców w gminie przypadało 302 mieszkań, w porównaniu do lat ubiegłych liczba ta bardzo powoli rośnie.

Tabela. Zasoby mieszkaniowe w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2009-2013

Gmina	Ogółem					Ogółem					Ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	mieszkania					izby					Powierzchnia użytkowa mieszkań				
NWM (miasto)	3863	3781	3818	3833	3848	14722	14956	15094	15173	15249	267063	273737	276600	278190	279984
Biskupiec	2878	2849	2860	2872	2883	10981	11120	11186	11257	11318	214831	217571	218934	220452	222013
Grodziczno	1655	1639	1645	1658	1665	6906	7143	7185	7262	7305	138190	142410	143497	145069	145890
Kurzętnik	2352	2407	2423	2438	2452	10158	10740	10841	10936	11015	198814	211120	213207	215106	216983
NWM (wieś)	2279	2274	2297	2324	2354	9071	9569	9706	9870	10043	171083	182262	185116	188510	192460

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela. Zasoby mieszkaniowe w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2009-2013 (ciąg dalszy)

Gmina	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania					przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę					mieszkania na 1000 mieszkańców				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	m ²					m ²									
NWM (miasto)	69,1	72,4	72,4	72,6	72,8	24,1	24,5	24,8	24,8	24,9	349,0	338,4	342,1	341,5	342,3
Biskupiec	74,6	76,4	76,6	76,8	77,0	22,4	22,5	22,7	23,0	23,3	300,7	294,7	296,6	299,1	302,0
Grodziczno	83,5	86,9	87,2	87,5	87,6	22,1	22,2	22,4	22,8	22,9	265,1	255,5	257,4	260,6	261,3
Kurzętnik	84,5	87,7	88,0	88,2	88,5	22,5	23,5	23,4	23,7	24,0	266,6	267,6	266,5	268,5	271,1
NWM (wieś)	75,1	80,2	80,6	81,1	81,8	21,3	22,7	23,0	23,6	23,9	283,2	283,0	285,2	290,4	291,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Ponad 94% mieszkań na obszarze gminy Biskupiec wyposażonych jest w wodociąg a niecałe 81% w łazienkę. W centralne ogrzewanie wyposażone jest jedynie niecałe 62% ogółu mieszkań. Sytuacja pod kątem wyposażenia mieszkań w podstawowe instalacje w gminie Biskupiec prezentuje się wyraźnie gorzej w porównaniu do najlepszej pod tym względem gminy powiatu tj. Nowego Miasta Lubawskiego i minimalnie gorzej w porównaniu do pozostałych gmin powiatu.

Tabela. Mieszkania wyposażone w instalacje - % ogółu mieszkań

Gmina	Na wsi i w miastach											
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
	wodociąg				łazienka				centralne ogrzewanie			
NWM (miasto)	98,0	98,0	98,0	98,1	93,1	93,2	93,2	93,2	79,2	79,4	79,5	79,5
Biskupiec	94,7	94,8	94,8	94,8	80,5	80,6	80,7	80,7	61,3	61,4	61,6	61,7
Grodziczno	90,8	90,9	91,0	91,1	80,8	81,0	81,1	81,2	64,8	65,0	65,3	65,4
Kurzętnik	95,9	95,9	95,9	96,0	83,1	83,3	83,4	83,5	66,8	67,1	67,3	67,5
NWM (wieś)	95,1	95,2	95,2	95,3	82,6	82,8	83,0	83,3	64,6	65,0	65,4	65,9

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

5.8. Podmioty gospodarcze

W gminie Biskupiec przemysł i produkcja są słabo rozwinięte. Rozwinął się głównie przemysł związany z wydobywaniem surowców naturalnych (kruszywa) i produkcja związana z rolnictwem. Działalność człowieka skupia się głównie wokół rolnictwa.

Analizując podstawowe wskaźniki dotyczące prowadzonej działalności gospodarczej na terenie gminy Biskupiec można zauważyć iż:

- Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności na przestrzeni ostatnich lat nieznacznie wzrosła. Tendencję taką obserwuje się we wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego za wyjątkiem miasta Nowe Miasto Lubawskie, gdzie ich liczba zmniejszyła się w porównaniu do roku 2010,
- Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym od 2010 roku pozostaje w gminie Biskupiec na podobnym poziomie, zdecydowanie najwyższa jest w Nowym Mieście Lubawskim (obszar miejski)
- Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w gminie Biskupiec w ciągu dwóch ostatnich lat jest taka sama i wynosi 3.

Tabela. Podmioty Gospodarki Narodowej – podstawowe wskaźniki w latach 2010-2013 w gminach powiatu nowomiejskiego

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności				jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności				osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym				fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
	Lata				Lata				Lata				Lata			
NWM (miasto)	966	907	893	901	132	66	91	93	12,3	11,4	11,1	11,2	3	3	3	3
Biskupiec	561	549	575	590	79	50	70	71	7,3	7,1	7,4	7,5	2	2	3	3
Grodziczno	441	435	471	488	61	42	61	50	5,5	5,4	5,8	6,1	5	5	5	5
Kurzętnik	588	560	585	629	89	49	81	89	7,6	7,1	7,4	8,0	2	3	3	3
NWM (wieś)	589	577	592	627	87	67	67	102	7,7	7,4	7,4	7,7	2	2	3	3

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Zdecydowanie największa liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON spośród wszystkich gmin powiatu nowomiejskiego działa na terenie miasta Nowe Miasto

Lubawskie (1013 podmiotów gospodarczych). W gminie Biskupiec w roku 2013 zarejestrowanych było 563 podmiotów gospodarczych, reprezentujących głównie branże związane z handlem (pozostała działalność – 60%). Poczynając od roku 2009 struktura branżowa prowadzonej działalności gospodarczej nie zmienia się. Dominuje handel i pozostała działalność usługowa, przemysł i budownictwo, która stanowi około ¼ prowadzonej działalności gospodarczej. Łączna liczba podmiotów gospodarczych na przestrzeni ostatnich pięciu lat zwiększyła się w gminie o 53 przedsiębiorstwa do poziomu 563 podmiotów gospodarczych.

Tabela. Podmioty Gospodarki Narodowej wpisane do REGON wg PKD 2007 w latach 2009-2013 w gminach powiatu nowomiejskiego

Jednostka terytorialna	Ogółem					Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	Szt.					Szt.				
NWM (miasto)	1006	1079	1012	1002	1013	20	29	31	30	28
Biskupiec	510	542	529	552	563	61	63	66	81	90
Grodziczno	267	283	278	300	311	30	34	33	45	46
Kurzętnik	501	529	509	531	569	34	35	40	40	42
NWM (wieś)	451	473	465	474	506	42	46	46	55	55
Jednostka terytorialna	Przemysł i budownictwo					Pozostała działalność				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	Szt.					Szt.				
NWM (miasto)	232	251	227	219	208	754	799	754	753	777
Biskupiec	140	143	133	134	135	309	336	330	337	338
Grodziczno	86	87	82	85	91	151	162	163	170	174
Kurzętnik	176	189	168	169	178	291	305	301	322	349
NWM (wieś)	126	134	135	125	138	283	293	284	294	313

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Jednostka terytorialna	Ogółem					Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	%					%				
NWM (miasto)	100	100	100	100	100	1,99%	2,69%	3,06%	2,99%	2,76%
Biskupiec	100	100	100	100	100	11,96%	11,62%	12,48%	14,67%	15,99%
Grodziczno	100	100	100	100	100	11,24%	12,01%	11,87%	15,00%	14,79%
Kurzętnik	100	100	100	100	100	6,79%	6,62%	7,86%	7,53%	7,38%
NWM (wieś)	100	100	100	100	100	9,31%	9,73%	9,89%	11,60%	10,87%
Jednostka terytorialna	Przemysł i budownictwo					Pozostała działalność				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	%					%				
NWM (miasto)	23,06%	23,26%	22,43%	21,86%	20,53%	74,95%	74,05%	74,51%	75,15%	76,70%
Biskupiec	27,45%	26,38%	25,14%	24,28%	23,98%	60,59%	61,99%	62,38%	61,05%	60,04%
Grodziczno	32,21%	30,74%	29,50%	28,33%	29,26%	56,55%	57,24%	58,63%	56,67%	55,95%
Kurzętnik	35,13%	35,73%	33,01%	31,83%	31,28%	58,08%	57,66%	59,14%	60,64%	61,34%
NWM (wieś)	27,94%	28,33%	29,03%	26,37%	27,27%	62,75%	61,95%	61,08%	62,03%	61,86%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące formy prawnej prowadzonej działalności gosp. w gminie Biskupiec stwierdzono, że:

- Najczęściej wykorzystywaną formą prawną prowadzonej działalności gospodarczej w gminie Biskupiec była jednoosobowa działalność gospodarcza (448 podmiotów w roku 2013), która bardzo wyraźnie zdystansowała spółki cywilne osób fizycznych (42 przedsiębiorstw),
- W roku 2013 na terenie gminy Biskupiec funkcjonowało 22 spółek handlowych (niewielki wzrost w porównaniu do roku poprzedniego), z czego wszystkie działały w formie spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością. Minimalny był udział spółek handlowych z kapitałem zagranicznym, zaledwie 1 spółka z o.o. Pod względem liczby spółek handlowych w powiecie na pierwszym miejscu znajduje się gmina miejska Nowe Miasto Lubawskie z 26 spółkami z ograniczoną odpowiedzialności, z czego 4 z udziałem kapitału zagranicznego. Niewiele jej ustępuje gmina Kurzętnik z 24 spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością z czego aż 8 z udziałem kapitału zagranicznego oraz 1 spółką akcyjną (jedyna w powiecie). Pod względem liczebności spółek handlowych gmina Biskupiec niewiele więc ustępuje gminie Nowe Miasto Lubawskie (obszar miejski) i gminie Kurzętnik.

Tabela. Podmioty gospodarki narodowej według formy prawnej w latach 2012-2013 w gminach powiatu nowomiejskiego

Jednostka terytorialna	Przedsiębiorstwa państwowe ogółem		Spółdzielnie ogółem		Spółki handlowe ogółem		Spółki handlowe - akcyjne razem	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
NWM (miasto)	0	0	5	5	35	36	0	0
Biskupiec	0	0	11	11	16	22	0	0
Grodziczno	0	0	5	5	9	7	0	0
Kurzętnik	0	0	3	3	37	39	1	1
NWM (wieś)	0	0	1	2	11	13	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Jednostka teryt.	Spółki handlowe - akcyjne z udziałem kapitału zagranicznego		Spółki handlowe - z ograniczoną odpowiedzialnością razem		Spółki handlowe - z ograniczoną odpowiedzialnością z udziałem kapitału zagranicznego		Spółki cywilne ogółem	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
NWM (miasto)	0	0	25	26	5	4	42	42
Biskupiec	0	0	16	22	1	1	7	7
Grodziczno	0	0	7	6	1	1	5	5
Kurzętnik	0	0	23	24	8	8	13	15
NWM (wieś)	0	0	11	13	2	1	7	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Na terenie gminy Biskupiec nie działał żaden duży podmiot gospodarczy zatrudniający ponad 250 osób (w całym powiecie były tylko 2 tak duże przedsiębiorstwa, po jednym w gminie wiejskiej i miejskiej Nowe Miasto Lubawskie). Przedsiębiorstwa średnie stanowiły niecały 1% wszystkich podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy (w porównaniu do lat poprzednich liczba ta jest praktycznie taka sama, w roku 2013 były tylko 3 podmioty gospodarcze tej wielkości), przedsiębiorstwa małe stanowiły nieco ponad 4% przedsiębiorstw (w porównaniu do lat poprzednich ich liczba podlegała tylko minimalnym wahaniom). Zdecydowanie największą grupę podmiotów gospodarczych w gminie Biskupiec stanowiły mikroprzedsiębiorstwa (ponad 94% w roku 2013, w porównaniu do roku 2009 ich udział pozostał praktycznie na tym samym poziomie).

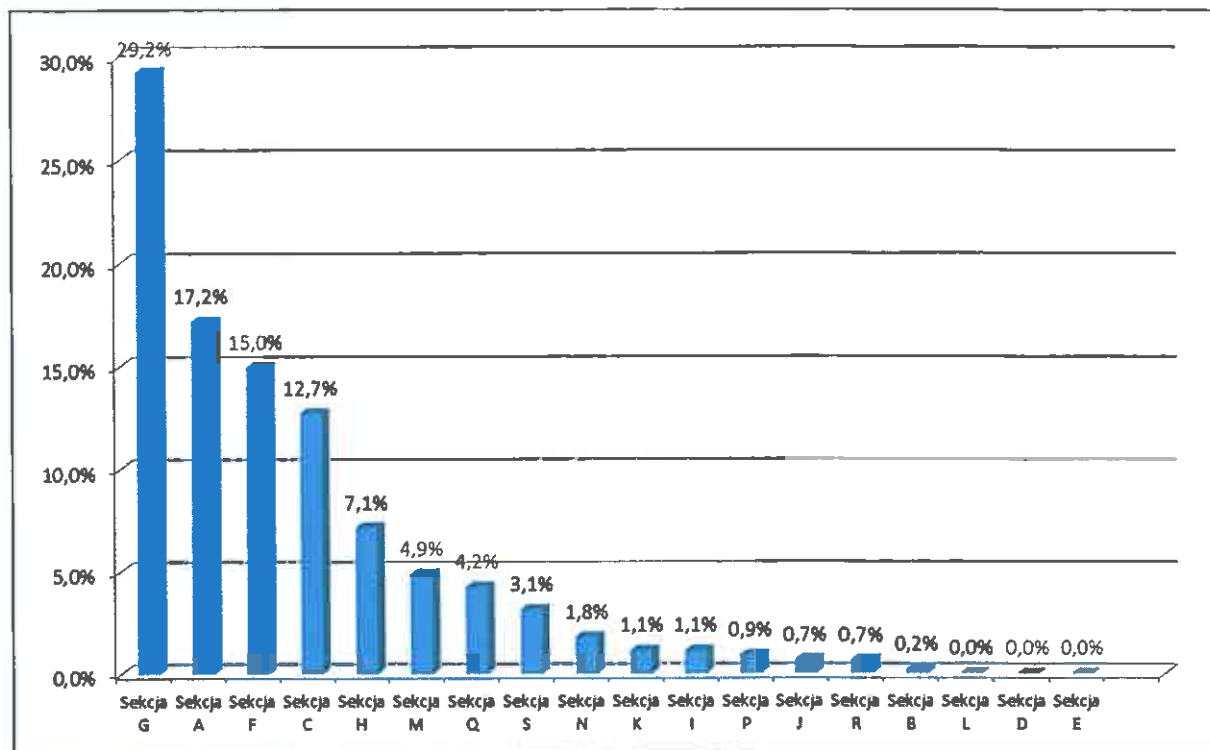
Tabela. Podmioty gospodarki narodowej według wielkości w latach 2012-2013 w gminach powiatu nowomiejskiego

Jedn. Teryt.	ogółem				0 - 9				10 - 49				50 - 249				250 - 999			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
	Lata				Lata				Lata				Lata				Lata			
NWM (miasto)	1079	1012	1002	1013	1003	937	941	950	62	60	52	53	13	14	8	9	1	1	1	1
Biskupiec	542	529	552	563	512	500	524	536	24	23	23	24	6	6	5	3	0	0	0	0
Grodziczno	283	278	300	311	263	258	279	290	19	19	20	20	1	1	1	1	0	0	0	0
Kurzętnik	529	509	531	569	493	473	502	539	32	32	25	26	4	4	4	4	0	0	0	0
NWM (wieś)	473	465	474	506	451	443	455	487	21	21	17	17	0	0	1	1	1	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Spośród 448 przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą jako osoby fizyczne 29,2% łącznej ich liczby prowadziło działalność związaną z handlem. Z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem oraz branżą budowlaną związanych było odpowiednio nieco ponad 17 i 15% jednoosobowych przedsiębiorstw. Pozostałe branże reprezentowane były znacznie mniej licznie i tylko branża związana z przetwórstwem przemysłowym przekroczyła dwucyfrową wartość.

Rysunek. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 w roku 2013

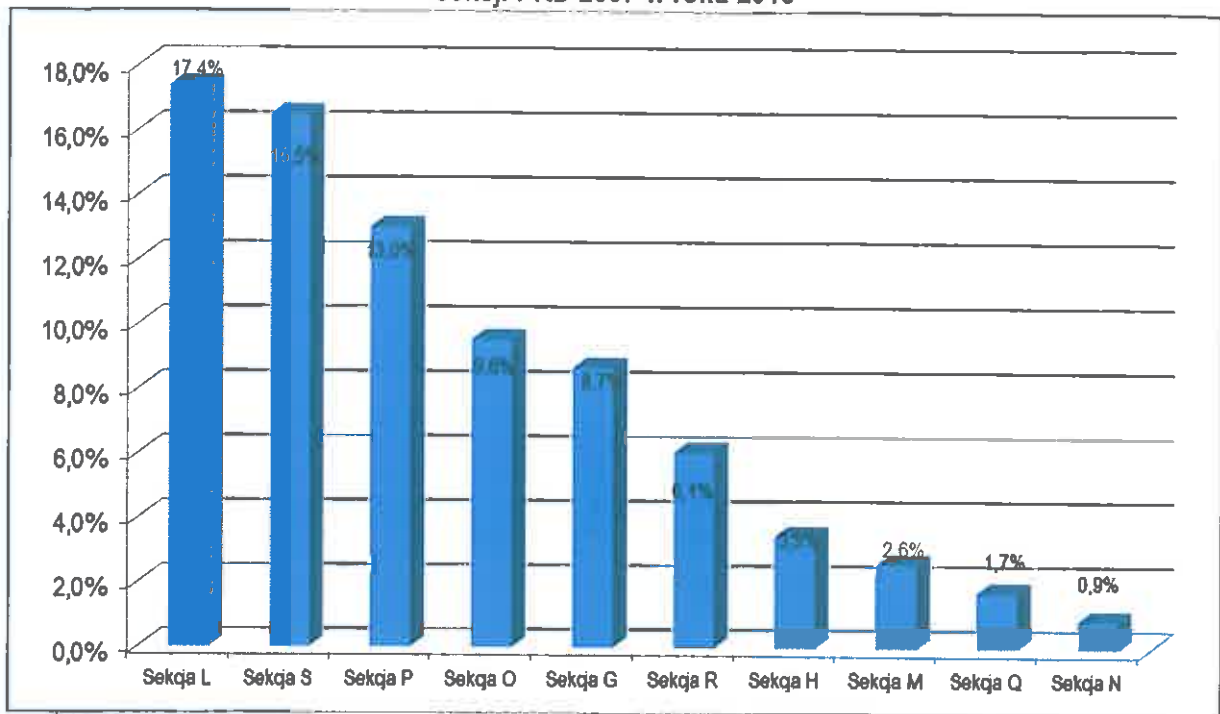
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Gdzie sekcja A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, sekcja B- górnictwo i wydobywanie, sekcja C – przetwórstwo przemysłowe, Sekcja D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, sekcja E- dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, sekcja F – budownictwo, sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, sekcja H - transport i gospodarka magazynowa, sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, sekcja J – informacja i komunikacja, sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa, sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, Sekcja N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, sekcja O - administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, sekcja P – edukacja, sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna, sekcja R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, sekcja S – pozostała działalność usługowa.

Spośród 115 przedsiębiorstw funkcjonujących w 2013 roku w gminie Biskupiec jako osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej najwięcej bo ponad 17% działało w branży związanej z obsługą rynku nieruchomości. Nieco ponad 16% reprezentowało branżę związane z pozostałą działalnością usługową. Dość licznie reprezentowana była również edukacja.

Reasumując wśród podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie Biskupiec w obu przypadkach najistotniejszą rolę odgrywa sekcja G, związana z handlem oraz w mniejszym zakresie sekcje A, F i L.

Rysunek. Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej wg sekcji PKD 2007 w roku 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Gdzie sekcja A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, sekcja B- górnictwo i wydobywanie, sekcja C – przetwórstwo przemysłowe, Sekcja D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, sekcja E- dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, sekcja F – budownictwo, sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, sekcja H – transport i gospodarka magazynowa, sekcja I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, sekcja J – informacja i komunikacja, sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa, sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, Sekcja N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, sekcja O – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, sekcja P – edukacja, sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna, sekcja R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, sekcja S – pozostała działalność usługowa.

Najwięcej nowych podmiotów gospodarczych na przestrzeni ostatnich czterech lat rejestrowanych było w sekcji związanej z budownictwem, handlem hurtowym i detalicznym oraz rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. Branże ta bardzo wyraźnie dystansowały pozostałe sekcje nowo zakładanych działalności, co pokazano w poniższej tabeli.

Tabela. Podmioty nowo zarejestrowane wg sekcji i działów PKD 2007 w gminie Biskupiec

Sekcja działalności		2010	2011	2012	2013
Gmina Biskupiec	sekcja A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3	0	6	8
	sekcja C – przetwórstwo przemysłowe	5	7	7	6
	sekcja D- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0	0	0
	sekcja E- dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0	0	1
	sekcja F – budownictwo	14	8	13	20
	sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	23	15	21	16
	sekcja H - transport i gospodarka magazynowa	7	2	4	5
	sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1	3	0	2
	sekcja J – informacja i komunikacja	1	0	1	0
	sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3	1	0	1
	sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6	2	1	0
	sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1	1	1	1
	Sekcja N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2	0	3	1
	sekcja P – edukacja	0	1	3	2
	sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2	2	3	4
	sekcja R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1	0	1	0
sekcja S – pozostała działalność usługowa	7	6	3	1	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

5.9. Rolnictwo i leśnictwo

Rolnictwo jest ważną dziedziną gospodarki na terenie gminy Biskupiec, o czym świadczy wysoki wskaźnik powierzchni użytkowanej rolniczo oraz duża liczba gospodarstw rolnych, w zdecydowanej większości gospodarstwa indywidualne. Największymi podmiotami, prowadzącymi działalność rolniczą są:

- Gospodarstwo Rolne „Czachpol” Czachówki,
- Gospodarstwo Rolne „Rolpol” Ostrowite,
- PPUH „Ziemar” Szwarcenowo,
- Przedsiębiorstwo Rolno-Produkcyjne „Specrol” Łąkorek,

Analizując dane z Powszechnego Spisu Rolnego, w gminie Biskupiec w praktycznie wszystkich użytkowanych przez indywidualnych rolników gruntach znajdują się użytki rolne. Sytuację taką obserwuje się praktycznie we wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego. W strukturze gruntów zróżnicowany udział miały lasy i grunty leśnie, w gminie Biskupiec w roku 2010 prawie 30% gospodarstw miało je w swojej strukturze, w gminie Grodziczno ponad połowa gospodarstw, a z kolei np. w gminie Kurzętnik jedynie 19%. Szczegółowe dane na temat liczby i struktury użytkowania gruntów w indywidualnych gospodarstwach rolnych przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela. Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych w gminach powiatu nowomiejskiego

Jednostka terytorialna	Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych (szt.)			
	grunty ogółem	użytki rolne ogółem	las i grunty leśne	pozostałe grunty
	2010			
Biskupiec	826	824	246	788
Grodziczno	714	712	359	580
Kurzętnik	914	887	176	888
NWM (wieś)	850	842	260	721

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PSR

Łączna powierzchnia gruntów w indywidualnych gospodarstwach rolnych w gminie Biskupiec plasuje je w powiecie bardzo wyraźnie na pierwszym miejscu. Powierzchnia gospodarstw rolnych była w porównaniu do drugiej w kolejności gminy Grodziczno większa o 45%, a w porównaniu do gminy Kurzętnik aż o 77%. W strukturze gruntów we wszystkich gminach wyraźnie dominowały użytki rolne, które w każdej gminie przekraczały 80% łącznej powierzchni gruntów, a w przypadku gminy Biskupiec osiągnęły wartość ponad 90%.

Tabela. Użytkowanie gruntów w gminach powiatu nowomiejskiego w roku 2010

Jednostka terytorialna	Powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych (ha)			
	grunty ogółem	użytki rolne ogółem	las i grunty leśne	pozostałe grunty
	2010			
Biskupiec	17345,07	15744,97	492,62	1107,48
Grodziczno	11940,04	10641,12	724,72	574,20
Kurzętnik	9793,69	8141,75	443,17	1208,77
NWM (wieś)	10306,34	9130,31	526,05	649,98

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PSR

Analizując dane z Powszechnego Spisu Rolnego dotyczące struktury użytków rolnych w gminie Biskupiec stwierdzono, że:

- W strukturze indywidualnych gospodarstw rolnych bardzo wyraźnie dominują użytki rolne w dobrej kulturze głównie w formie gruntów pod zasiewami (89%),
- Minimalny jest udział sadów, ogrodów przydomowych, gruntów ugorowanych łącznie z nawozami zielonymi oraz upraw trwałych w strukturze użytków rolnych,
- Pastwiska trwale w strukturze użytków rolnych w indywidualnych gospodarstwach rolnych stanowiły jedynie 2,8% ich łącznej powierzchni,
- Łąki trwale stanowiły 6,8% w strukturze użytków rolnych na terenie gminy.
- Podobne tendencje zaobserwować można w pozostałych gminach powiatu nowomiejskiego.

Tabela. Struktura użytków rolnych w gminach powiatu nowomiejskiego w roku 2010

Jednostka terytorialna	Powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych (ha)									
	użytki rolne ogółem	użytki rolne w dobrej kulturze	pod zasiewami	grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	uprawy trwałe	sady ogółem	ogrody przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe	pozostałe użytki rolne
	2010									
Biskupiec	13328,45	13080,36	11624,35	43,10	110,56	110,33	23,67	903,41	375,27	248,09
Grodziczno	10641,12	10417,52	9422,16	52,00	26,23	25,63	2,07	529,57	385,49	223,60
Kurzętnik	8089,04	8022,28	7362,36	24,07	13,12	13,07	11,32	427,95	183,46	66,76
NWM (wieś)	7983,47	7896,39	7059,87	25,52	23,90	15,58	5,99	452,83	328,29	87,07

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PSR

W strukturze zasiewów na terenie gminy wyraźnie dominują zboża, które stanowiły ponad 78% łącznej ich powierzchni w gminie. Podobną sytuację mamy w pozostałych gminach powiatu, udział ten jest największy w gminie Grodziczno osiągając ponad 86%. Duże znacznie w strukturze zasiewów w gminie Biskupiec odgrywają również uprawy przemysłowe i uprawy rzepaku i rzepiku, które stanowiły odpowiednio 11 i 10%.

Tabela. Powierzchnia zasiewów w gminach powiatu nowomiejskiego

Jednostka terytorialna	Indywidualne gospodarstwa rolne ogółem (ha)					
	ogółem	zboża razem	ziemniaki	uprawy przemysłowe	Buraki cukrowe	Rzepak i rzepik
	2010					
Biskupiec	11624,35	9170,87	114,39	1270,31	111,90	1126,25
Grodziczno	9422,16	8192,27	274,05	347,85	47,29	297,55
Kurzętnik	7362,36	5995,26	237,35	235,20	65,80	169,40
NWM (wieś)	7059,87	6131,07	84,63	461,97	1,51	455,46

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PSR

Na terenie gminy Biskupiec spośród 826 indywidualnych gospodarstw rolnych ponad 61% z nich ma do dyspozycji ciągnik, w gminie Grodziczno aż 76%. Warty podkreślenia jest fakt, że gospodarstwa, które w gminie Biskupiec posiadają ciągnik, najczęściej dysponuje więcej niż jedną jego sztuką. Z podobnym zjawiskiem mamy do czynienia w pozostałych gminach powiatu nowomiejskiego, co należy oceniać jako zjawisko bardzo pozytywne.

Tabela. Ciągniki rolnicze w gminach powiatu nowomiejskiego

Jednostka terytorialna	Indywidualne gospodarstwa rolne ogółem	
	gospodarstwa rolne posiadające ciągniki	ciągniki w gospodarstwach rolnych
	2010	2010 (szt.)
Biskupiec	510	921
Grodziczno	546	1082
Kurzętnik	472	836
NWM (wieś)	352	640

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PSR

Gmina Biskupiec pod względem średniej powierzchni indywidualnego gospodarstwa rolnego plasuje się w powiecie na pierwszej pozycji. Zgodnie z danymi uzyskanymi z Powszechnego Spisu Rolnego średnia wielkość gruntów będących do dyspozycji indywidualnego gospodarstwa rolnego wyniosła 17,86 ha, a użytków rolnych 16,14 ha. W porównaniu do drugiej w kolejności gminy

Grodziczno, średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego w gminie Biskupiec jest większa o 7%. W przypadku pozostałych dwóch gmin dystans ten jest wyraźnie większy i wynosi aż 67%. Podkreślić również należy, że w porównaniu do średniej dla Polski, wielkość indywidualnego gospodarstwa w gminie Biskupiec jest wyraźnie większa (bardzo pozytywne zjawisko). Średnia wielkość powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w kraju w 2014 roku wyniosła bowiem 10,48 ha.

Tabela. Średnie powierzchnia gospodarstw rolnych w gminach powiatu nowomiejskiego

Jednostka terytorialna	gospodarstwa rolne ogółem (ha)		
	grunty ogółem	użytki rolne ogółem	użytki rolne w dobrej kulturze
	2010		
Biskupiec	17,86	16,14	15,84
Grodziczno	16,70	14,88	14,57
Kurzętnik	10,64	8,85	8,78
NWM (wieś)	10,71	9,39	9,29

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PSR

Według Powszechnego Spisu Rolnego z 2011 roku (dane GUS stan na 2010 r.) w gminie Biskupiec było 826 indywidualnych gospodarstw rolnych. W większości były to gospodarstwa rolne o powierzchni większej niż 5ha, które stanowiły w gminie nieco ponad 55 % łącznej ich liczby, z czego te największe powyżej 15ha 29%. Gospodarstwa bardzo małe o powierzchni do 1 ha lub klasyfikujące się do gospodarstw małych o wielkości od 1 ha do 5 ha reprezentowane były odpowiednio przez 24 i 20% całkowitej liczby gospodarstw. Pod względem gospodarstw największych plasuje to gminę na drugim miejscu w powiecie. Zdecydowanie najlepsza sytuacja pod tym względem ma miejsce w gminie Grodziczno, gdzie gospodarstwa największe stanowiły ponad 32% całkowitej ich liczby, a gospodarstwa najmniejsze do 5ha w gminie Grodziczno nie przekraczały 30%. Od tych dwóch gmin wyraźnie odstawały gmina wiejska Nowe Miasto Lubawskie oraz gmina Kurzętnik, gdzie udział gospodarstw największych był wyraźnie mniejszy.

Tabela. Powierzchnia gospodarstw rolnych w gminach powiatu nowomiejskiego (ujęcie w szt. i %)

Jednostka terytorialna	Indywidualne gospodarstwa rolne ogółem (szt.)						
	ogółem	do 1 ha włącznie	powyżej 1 ha razem	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 -15 ha	15 ha i więcej
	2010						
Biskupiec	826	197	629	169	98	120	242
Grodziczno	715	88	627	121	120	152	234
Kurzętnik	914	300	614	207	123	104	180
NWM (wieś)	850	370	480	150	89	77	164

Jednostka terytorialna	Indywidualne gospodarstwa rolne ogółem (szt.)						
	ogółem	do 1 ha włącznie	powyżej 1 ha razem	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 -15 ha	15 ha i więcej
	2010						
Biskupiec	747	23,85%	76,15%	20,46%	11,86%	14,53%	29,30%
Grodziczno	1030	12,31%	87,69%	16,92%	16,78%	21,26%	32,73%
Kurzętnik	427	32,82%	67,18%	22,65%	13,46%	11,38%	19,69%
NWM (wieś)	553	43,53%	56,47%	17,65%	10,47%	9,06%	19,29%

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PSR

W gminie Biskupiec rolnicy w większej mierze zajmują się uprawą roślin niż hodowlą zwierząt. W gminie w pogłowie zwierząt gospodarskich dominuje drób kurzy oraz trzoda chlewna. W przypadku hodowli drobiu kurzego gmina zajmuje pierwsze miejsce w powiecie. W przypadku bydła, trzody chlewnej oraz drobiu ogółem drugie miejsce za gminą Grodziczno w przypadku bydła i trzody chlewnej oraz za gminą Kurzętnik w przypadku drobiu ogółem. Zdecydowanie najmniejsze znaczenie w gminie Biskupiec i w pozostałych gminach powiatu miała hodowla koni.

Tabela. Pogłowie zwierząt gospodarskich w gminach powiatu nowomiejskiego w sztukach i według liczby gospodarstw

Jednostka terytorialna	gospodarstwa rolne ogółem (szt.)				
	bydło razem	trzoda chlewna razem	konie	drób ogółem razem	drób ogółem drób kurzy
	2010				
Biskupiec	4238	42174	92	195422	119749
Grodziczno	4824	43044	46	115592	15245
Kurzętnik	4034	31048	88	222199	87717
NWM (wieś)	2758	26840	89	151265	77239
Jednostka terytorialna	Według liczby gospodarstw				
	bydło razem	trzoda chlewna razem	konie	drób ogółem razem	drób ogółem drób kurzy
	2010				
Biskupiec	297	378	28	492	480
Grodziczno	303	399	20	104	94
Kurzętnik	264	335	36	433	418
NWM (wieś)	177	259	35	275	263

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PSR

Reasumując rolnictwo jest jedną z głównych funkcji gminy Biskupiec. Co istotne na terenie gminy przeważają gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 5ha, spory jest też udział gospodarstw powyżej 15ha przyczyniając się w ten sposób do wyższej opłacalności produkcji rolnej. Co prawda jej wzrost ograniczony jest przez kilka czynników, wśród których wyróżnić można: ukształtowanie terenu, warunki klimatyczne, nadmiar siły roboczej, a także brak skłonności rolników do łączenia się w grupy producenckie. Z kolei czystość środowiska naturalnego przemawia za rozwojem rolnictwa ekologicznego. Za zaangażowaniem się rolników w ekologiczną produkcję przemawia również ciągły wzrost zainteresowania ludności zdrową żywnością. Na obszarach wiejskich oprócz rozwoju rolnictwa niezwykle ważny jest również rozwój pozarolniczej działalności, czyli dywersyfikacja działalności rolniczej. Istotne jest wspieranie powstawania nowych miejsc pracy w zawodach pozarolniczych pośrednio powiązanych z rolnictwem bądź jego otoczeniem.

Leśnictwo

Gospodarkę leśną w gminie Biskupiec prowadzi się w oparciu o następujące zasady:

- powszechnej ochrony lasów,
- trwałości utrzymania lasów,
- ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów,
- powiększania zasobów leśnych.

Lasy gminy Biskupiec zajmują powierzchnię 6592,68 ha i w porównaniu do roku 2010 w minimalnym stopniu ich powierzchnia zwiększyła się. Lasy obsługują w gminie Nadleśnictwa: Brodnica, Jamy, Iława i Lidzbark Welski, przy czym w ramach porozumienia ze starostą nowomiejskim, nadleśnictwa Brodnica i Jamy prowadzą też nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu

Państwa. Stan lasów prywatnych jest gorszy od stanu lasów państwowych, co wynika z dużej różnicy przeciętnego wieku drzewostanów i zapasów, a ponadto z trudności finansowych, słabszych siedlisk, dużego rozdrobnienia powierzchni i stosowania innych sposobów i innych priorytetów zagospodarowania. Problemem gospodarki leśnej jest nadmierne i niecelowe rolnicze użytkowanie gruntów marginalnych o bardzo niskiej zdolności produkcyjnej. Niekorzystne jest rozdrobnienie lasów, widoczne w lasach prywatnych. Podstawowym instrumentem prowadzenia gospodarki leśnej w lasach niepaństwowych są uproszczone plany urządzenia lasu. Są to jednak często materiały niepełne bądź nieaktualne, dla niektórych obrębów zaś brak ich zupełnie.

Tabela. Powierzchnia lasów w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2010-2013

Jednostka terytorialna	Lasy ogółem			
	2010	2011	2012	2013
	ha	ha	ha	ha
Biskupiec	6585,9	6589,8	6571,4	6592,68
Grodziczno	2535,6	2535,4	2542,7	2544,73
Kurzętnik	2816,8	2815,3	2697,8	2735,13
NWM (wieś)	2542,2	2542,2	2505,0	2505,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Gminę cechuje najwyższy stopień lesistości spośród wszystkich gmin powiatu nowomiejskiego. Na koniec 2013 wyniosła ona ponad 27% (lesistość średnia dla województwa warmińsko-mazurskiego wynosi około 29%) i wyraźnie wyprzedza pod tym względem pozostałe gminy. Druga w kolejności gmina Kurzętnik w swoim obszarze cechowała się lesistością na poziomie 18%. Lasy prywatne w roku 2013 stanowiły w gminie Biskupiec niecałe 11% i w porównaniu do lat poprzednich ich udział praktycznie nie zmienił się.

Tabela. Powierzchnia gruntów leśnych w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2010-2013

Jednostka terytorialna	ogółem				lesistość w %				grunty leśne publiczne ogółem			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
	ha				%				ha			
Biskupiec	6754,8	6757,6	6742,7	6763,72	27,4	27,4	27,3	27,4	6055,1	6054,9	6058,7	6056,83
Grodziczno	2568,7	2568,4	2575,7	2577,76	16,4	16,4	16,5	16,5	1723,8	1723,5	1723,7	1727,63
Kurzętnik	2881,7	2880,7	2763,1	2800,45	18,9	18,9	18,1	18,3	2181,8	2180,8	2190,1	2193,12
NWM (wieś)	2583,1	2583,1	2545,9	2545,92	18,4	18,4	18,1	18,1	1819,9	1819,9	1819,9	1820,69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela. Powierzchnia gruntów leśnych w gminach powiatu nowomiejskiego w latach 2010-2013 (ciąg dalszy)

Jednostka terytorialna	Lasy prywatne			
	2010	2011	2012	2013
	ha			
Biskupiec	699,7	702,7	684,0	706,89
Grodziczno	844,9	844,9	852,0	850,13
Kurzętnik	699,9	699,9	573,0	607,33
NWM (wieś)	763,2	763,2	726,0	725,23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Charakterystyczną cechą lasów w gminie Biskupiec jest dominujący udział sosny, pozostałe gatunki – następnej w kolejności częstotliwości występowania – to brzoza i olsza. Średni wiek drzewostanu wynosi: dla lasów państwowych 60 lat, lasów prywatnych 30 lat, lasów komunalnych 50 lat (na podstawie danych z Urzędu Gminy).

Pod względem geobotanicznym okolice Nowego Miasta mają charakter przejściowy. Świadczą o tym m.in. przebiegające w jego bliskości granice trzech krain geobotanicznych: Pojezierza Pomorskiego, Zachodniopomorskiego Pasa Przejściowego i Pojezierza Mazurskiego. W obrębie

powiatu biegną też granice zasięgów takich drzew jak: buk, jawor, brekinia, cis i paklon. Najcenniejszą szatą roślinną dysponują obszary chronione w sposób prawny, które zachowały wiele walorów zbiorowisk naturalnych. Występują w nich unikatowe fitocenozy: fragmenty grądów z bukiem, brzeziny bagienne, łągi źródliskowe, mszyste zbiorowiska nisko- i przejściowotorfowiskowe. W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną zapewniającą utrzymanie spełnianych funkcji ochronnych. Istnienie takich form ochronnych na terenie lasów w gminie Biskupiec w sposób zasadniczy wpływa na możliwości ich wykorzystywania dla celów rekreacyjnych.

Do podstawowych zagrożeń oddziałujących na lasy na terenie gminy należą:

- zanieczyszczenia powietrza;
- zagrożenia pożarowe;
- obniżanie poziomu wód gruntowych;
- presja turystyczna.

5.10. Bezpieczeństwo publiczne

W Gminie Biskupiec funkcjonuje 9 dobrze wyekwipowanych jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w miejscowościach: Krotoszyny, Gaj, Piotrowice, Wonna, Łąkorz, Sumin, Osetno, Lipinki, Biskupiec. W powiecie nowomiejskich od roku 2008 liczba zdarzeń wymagających interwencji straży pożarnej sukcesywnie spada. W roku 2013 na terenie powiatu Stanowisko Kierowania Komendanta Powiatowego w Nowym Mieście Lubawskim odnotowało ogółem 429 zdarzeń. W porównaniu do analogicznego okresu roku 2012 nastąpił spadek wszystkich interwencji o 23,3%. Liczba pożarów zmalała o 26%, miejscowe zagrożenia zmalały o 22,1 %, a ilość alarmów fałszywych spadła o 33%.

Tabela. Ilość zdarzeń i interwencji straży pożarnej na terenie powiatu nowomiejskiego w latach 2005-2013

Zdarzenia	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Požary	128	109	115	135	118	95	115	131	104
Miejscowe zagrożenia	434	497	412	553	420	405	397	386	316
Alarmy fałszywe	8	9	8	24	9	15	14	12	9
Razem	570	615	535	712	547	515	526	529	429

Zdecydowanie najważniejszą przyczyną miejscowych zagrożeń w powiecie nowomiejskim w roku 2013 było nietypowe zachowanie się zwierząt stwarzające lokalne zagrożenie. Zanotowano aż 88 takich zdarzeń. Na kolejnych miejscach znalazły się te związane z innymi przyczynami, huraganami i silnymi wiatrami oraz niezachowaniem zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportowych. Skala pozostałych zjawisk wymienionych w poniższej tabeli była już w powiecie wyraźnie mniejsza.

Tabela. Najważniejsze przyczyny miejscowych zagrożeń w powiecie nowomiejskim w roku 2013

1	Nietypowe zachowania się zwierząt, owadów stwarzające zagrożenia	88
2	Inne przyczyny	65
3	Huragany, silne wiatry, tornada	57
4	Niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu	49
5	Gwałtowne opady atmosferyczne	7
6	Celowe działanie człowieka	6
7	Nieprawidłowa eksploatacja urządzeń grzewczych (innych niż elektryczne)	5
8	Uszkodzenia sieci instalacji przesyłowych, doprowadzających, odprowadzających media komunalne i technologiczne	5

Najwięcej interwencji w zakresie usuwania skutków pożarów jak i miejscowych zagrożeń przypada na miasto Nowe Miasto Lubawskie, gdzie w roku 2013 interweniowano 125 razy. Ilość pożarów wyniosła 31, a liczba miejscowych zagrożeń to 91. Proporcje te powtarzają się każdego roku. Spowodowane jest to dość dużym uprzemysłowieniem terenu oraz gęstością zaludnienia.

W gminie Biskupiec w porównaniu do roku 2012 liczba pożarów zmniejszyła się o prawie 71%. Małe pożary, które w powiecie i gminie Biskupiec były najliczniejsze dotyczyły przede wszystkim interwencji spowodowanych wypalaniem suchej trawy i innych pozostałości roślinnych, a także pożarami śmietników. W gminie Biskupiec zmniejszyła się również w porównaniu do roku 2012 liczba miejscowych zagrożeń (24%). Od roku 2005 ilość zdarzeń w gminie podlegała dość istotnym wahaniom, w latach 2008 i 2009 była ona szczególnie duża, by następnie dość wyraźnie zmniejszyć się w roku 2012, a zwłaszcza w roku 2013.

Tabela. Ilość zdarzeń i interwencji straży pożarnej na terenie powiatu nowomiejskiego z podziałem na gminy w latach 2012-2013

Nazwa gminy	Liczba pożarów		Miejscowe zagrożenia		Falszywe alarmy		Ogólna liczba zdarzeń	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
NWM (miasto)	41	31	121	91	6	3	168	125
Biskupiec	36	21	51	41	1	2	88	64
Grodziczno	8	17	69	33	2	0	79	50
Kurzętnik	23	19	71	78	1	3	95	100
NWM (wieś)	23	16	74	73	2	1	99	90

Tabela. Ilość zdarzeń i interwencji straży pożarnej na terenie gminy Biskupiec w latach 2005-2013

Zdarzenia	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pożary	31	24	40	44	34	20	33	36	21
Miejscowe zagrożenia	46	66	45	82	68	68	69	51	41
Alarmy fałszywe	1	1	1	11	1	4	2	1	2
Razem	78	91	86	137	103	92	104	88	64

6. Infrastruktura techniczna

6.1. Infrastruktura drogowa

Obszar gminy Biskupiec powiązany jest drogą wojewódzką nr 538 (Łasin – Nowe Miasto Lubawskie –Nidzica) z siecią dróg krajowych. Droga ta wiąże dwie drogi krajowe nr 15 i 16, będące strategicznymi arteriami komunikacyjnymi dla województwa i regionu. Wskaźnik gęstości dróg twardych na terenie gm. Biskupiec wynosi 72,9 km/100 km². Wskaźnik ten określa, że jest to gmina o bardzo wysokiej gęstości sieci dróg twardych.

Na terenie gminy Biskupiec znajdują się drogi zaliczone do kategorii: dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Droga wojewódzka nr 538 to droga na całej długości o nawierzchni bitumicznej w średnim i złym stanie technicznym o łącznej długości 20,0 km.

Drogi powiatowe to następujące ciągi:

- droga nr 44301 Kisielice- Piotrowice – Biskupiec,
- droga nr 44302 Biskupiec- Czachówki – Krotoszyny,
- droga nr 44303 Karaś – Wonna,
- droga nr 44305 Radomno-Krotoszyny,
- droga nr 44310 Wielka Tymawa – Łąkorz,
- droga nr 44311 Łąkorz – Wawrowice,
- droga nr 44312 Sumin – Sędzice,
- droga nr 44313 Biskupiec – Łąkorz,
- droga nr 44314 Mierzyn – Rywałdzik,
- droga nr 44315 Wardęgowo – Płowęż,
- droga nr 44316 Ostrowite - Górale,
- droga nr 44326 Krotoszyny- Zbiczno- Brodnica.

Ogólna długość dróg powiatowych obsługujących gm. Biskupiec wynosi 77,678 km w tym o nawierzchni twardej 74,0 km, tj. 95%. Drogi powiatowe cechuje średni i zły stan techniczny.

Drogi gminne cechuje bardzo wysoki wskaźnik gęstości dróg twardych i bardzo dobry stan techniczny.

6.2. Infrastruktura kolejowa

Istotnym elementem infrastruktury związanej z transportem jest linia kolejowa nr 353, która wiąże gminę z linią magistralną nr 9 Warszawa – Gdańsk. Jest to linia dwutorowa, zelektryfikowana.

6.3. Gospodarka wodna

Na terenie gminy zaopatrzenie w wodę odbywa się z ujęć wglębnych. Woda przeznaczona jest do zaspokojenia potrzeb bytowo-gospodarczych ludności, usług dla ludności i rolnictwa oraz w niewielkim stopniu dla rekreacji.

Na terenie gminy – poza Biskupcem – występują 3 podstawowe ujęcia wodne wraz ze stacjami uzdatniania wody (poprzez odżelazianie), które wraz z wodociągami grupowymi stanowią własność gminy. Podstawowe ujęcia wodne na obszarze gminy:

- Biskupiec – wodociąg grupowy obsługujący poza Biskupcem, Fitowo, Bielice, Piotrowice, Piotrowice Małe, Słupnica, Podlasek, Podlasek Mały, Wielka Tymawa, Osówka, własność gminna,
- Szwarcenowo – wodociąg grupowy obsługujący Szwarcenowo, Wonna, Wielka Wólka – własność gminna,

- Łąkorek – wodociąg grupowy obsługujący Łąkorek, Sumin, Mierzyn, Lipinki, Łąkorz, Gaj oraz Ostrowite, Wardęgowo, Rywałdzik, Osetno- własność gminna,
- Sędzice (alternatywa) – wodociąg po byłym PGR, obsługujący obiekty Zakładu Rolnego. Wodociąg posiada warunki umożliwiające jego rozbudowę.

Pozostałe małe miejscowości gminy posiadają własne, lokalne, małe ujęcia ze stacjami uzdatniania i lokalne przyłącza wodociągowe. Na terenie gminy 94,8% mieszkańców oraz 79,4% mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej (na podstawie danych z GUS za 2013 r.).

Pod względem jakości wody nie widać większych zagrożeń. Na podstawie oceny Państwowej Inspekcji Sanitarnej na szczególną uwagę zasługuje utrzymanie odpowiedniego poziomu zawartości manganu i żelaza oraz odpowiednio prowadzona i nadzorowana eksploatacja, uniemożliwiająca zanieczyszczenie wody pod względem bakteriologicznym.

6.4. Gospodarka ściekowa

Gmina posiada 1 zbiorową mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków w Biskupcu. Przepustowość oczyszczalni wynosi maksymalnie 980,0 m³/dobę, zaś docelowo maksymalnie 1 225 m³/dobę. Obecna jej wielkość została określona na 8333 RLM według danych GUS za 2013 rok. Obszar obsługiwany przez oczyszczalnię ścieków został wyznaczony jako aglomeracja Biskupiec o wielkości 8333 RLM na podstawie Rozporządzenia nr 15 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 lutego 2006 roku w sprawie wyznaczenia aglomeracji Biskupiec (Dz. U. woj. warmińsko-mazurskiego z dnia 27 lutego 2006 roku, nr 34, poz. 726 z późn. zm.). Powyższe Rozporządzenie zostało zmienione Rozporządzeniem nr 58 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 11.09.2008 roku (Dz. U. woj. warmińsko-mazurskiego, nr 148, poz. 2190), w którym określono wielkość aglomeracji na 7908 RLM i zmieniono granice aglomeracji. Kolejna zmiana granic tej aglomeracji nastąpiła na podstawie Uchwały nr XXXII/629/09 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 25 sierpnia 2009 roku (Dz. U. woj. warmińsko-mazurskiego, nr 133, poz. 2024).

Obiekt ten spełnia warunki określone w pozwoleniu wodnoprawnym na odprowadzanie ścieków oczyszczonych.

Na terenie gminy znajduje się również oczyszczalnia zakładowa: Ostrowite w msc. Ostrowite – aktualnie jest ona nieeksploatowana z powodu czasowego nieprzewodzenia działalności przez zakład. Zlokalizowane są również oczyszczalnie przydomowe w miejscowościach Osetno, Wonna, Ostrowite, Piotrowice, Rywałdzik, Mierzyn i Łąkorz.

Na terenie gminy jest 886 szt. przyłączy kanalizacji sanitarnej do budynków mieszkalnych, co stanowi 47,6% wszystkich budynków w gminie. Z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich według stanu na koniec 2013 roku korzystało w gminie Biskupiec 5401 mieszkańców, co stanowiło 56,6% ich łącznej liczby.

Tabela. Podstawowe parametry gospodarki ściekowej w gminach powiatu nowomiejskiego

Jednostka terytorialna	przepustowość								ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich							
	ogółem				z podwyższonym usuwaniem biogenów				ogółem				z podwyższonym usuwaniem biogenów			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
	m3/d	m3/d	m3/d	m3/d	m3/d	m3/d	m3/d	m3/d	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
NWM (miasto)	3450	3450	3450	3450	0	0	0	0	8000	9000	9000	9444	0	0	0	0
Biskupiec	980	980	980	980	0	0	0	0	5310	7000	5351	5401	0	0	0	0
Kurzęlnik	444	444	444	444	0	0	0	0	2800	2800	3500	3500	0	0	0	0
NWM (wieś)	141	141	141	141	0	0	0	0	312	218	218	218	0	0	0	0

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

6.5. Gospodarka gazowa

Na obszarze gminy Biskupiec brak jest rozdzielczej sieci gazowej. Mieszkańcy gminy korzystają w ponad 90% z gazu butlowego, pozostali z innych źródeł. Na terenie gminy Biskupiec wykorzystywane są również odnawialne źródła energii. Pracują trzy małe elektrownie wodne (mśc. Babalice, Piotrowice, Słupnica) o łącznej mocy zainstalowanej 150 MW. Wykorzystywane są również pompy ciepła (urządzenia o większej mocy są zainstalowane m.in. w Szkole Podstawowej w Łąkorzu o mocy 160 kW, Szkole Podstawowej w Lipinkach o mocy 180 kW, czy gimnazjum w Bielicach o mocy 240 kW. Powszechnie wykorzystuje się również biomasę, zwłaszcza drewno i jego pochodne. Należy przy tym zwrócić uwagę, że na terenie gminy nie występują nadwyżki biomasy drzewnej. Wynika to z zagospodarowania jej przez zakłady przemysłu drzewnego (odpady drzewne wykorzystują we własnym zakresie) oraz stałym uzyskiem drewna przez Lasy Państwowe.

6.6. Gospodarka ciepła

Na obszarze gminy centralne ogrzewanie posiada 61,7% wszystkich mieszkań, przy czym do zbiorowego centralnego ogrzewania, podłączonych jest zaledwie 11,5% mieszkań. Największą kotłownią komunalną o mocy zainstalowanej około 0,9 MW, jest kotłownia osiedlowa Spółdzielni Mieszkaniowej w Biskupcu. Poza nią, moc zbliżoną lub przekraczającą 1 MW posiadają tylko nieliczne przedsiębiorstwa. Łączna moc zainstalowana w źródłach ciepła na terenie gminy wynosi około 36,7 MW. Istniejące źródła zaspokajają potrzeby odbiorców, jednak stan techniczny większości urządzeń nie spełnia norm technicznych i ekologicznych.

6.7. Gospodarka odpadami

Gmina Biskupiec zgodnie z przyjętym podziałem w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego – należy do Zachodniego Regionu Gospodarki Odpadami. Dla tego obszaru zostały wskazane jako regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych instalacje w Rudnie (prowadzone przez ZUOK Rudno Sp. z o.o.) oraz w Działdowie (którą prowadzi Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna”). Na terenie gminy w 2013 roku zostało zebranych 626,60 ton zmieszanych odpadów komunalnych (w porównaniu do roku 2012 wzrost aż o 55%), 84,8% odpadów, tj. 531,60 ton pochodziło z gospodarstw domowych.

Z dniem 1 lipca 2013 roku gmina Biskupiec zgodnie z zapisami znowelizowanej ustawy o czystości i utrzymaniu porządku, przejęła obowiązki od mieszkańców w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Odpady są gromadzone w sposób selektywny i odbierane nie rzadziej niż 2 razy w miesiącu.

Gmina w 2014 planuje rekultywację zamkniętego składowiska odpadów komunalnych w Łąkorzu.

Celami gminy w zakresie gospodarki odpadami są:

- Ograniczenie niepożądanych kosztów, związanych funkcjonującym systemem gospodarki i wprowadzenie jako powszechnie obowiązującej zasady „zanieczyszczający płaci”,
- Zapewnienie powszechnej akceptacji przyjętego systemu gospodarki odpadami,
- Skuteczna egzekucja przepisów w tym względzie,
- Zachowanie zgodności podejmowanych działań z obowiązującymi w tym zakresie przepisami i strategiami.

6.8. Finanse

W niniejszym podrozdziale przedstawiono zestawienie dochodów i wydatków gminy za okres ostatnich 4 lat. Analizując dane dotyczące poziomu dochodów w gminie Biskupiec stwierdzono, że:

- Od roku 2010 poziom dochodów w gminie był bardzo zróżnicowany, najwyższe wartości osiągnął w roku 2011, kiedy przekroczył 40 milionów złotych, najniższy poziom dochodów uzyskano w roku 2012 (35 842 536,15 zł), by w roku 2013 wzrósł on ponownie do poziomu 37 454 520,58 złotych, więcej o ponad 4% w porównaniu do roku poprzedniego,
- Dochody gminy Biskupiec w roku 2013 były najwyższe w powiecie nowomiejskim, dystansując pod tym względem drugą w kolejności gminę miejską Nowe Miasto Lubawskie (o 7%). Ponadto dochody gminy Biskupiec były większe o 14% w porównaniu do gminy Kurzętnik, o 20% w porównaniu do gminy wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie i aż o 67% w porównaniu do gminy Grodziczno,
- Dochody majątkowe gminy Biskupiec również były najwyższe w powiecie nowomiejskim, wyprzedzając miasto Nowe Miasto Lubawskie pod tym względem aż o 45%. W porównaniu jednakże do roku 2010 i 2011 poziom dochodów majątkowych w gminie Biskupiec wyraźnie zmniejszył się.

Tabela. Dochody ogółem gmin w powiecie nowomiejskim w latach 2010-2013

Jednostka terytorialna	gminy łącznie z miastami na prawach powiatu			
	ogółem			
	2010	2011	2012	2013
	zł			
NWM (miasto)	31221017,87	31299822,64	32219122,96	34953295,43
Biskupiec	36917916,53	40781534,35	35842536,15	37454520,58
Grodziczno	22288904,24	22022135,37	23105672,27	22378378,60
Kurzętnik	24089493,93	31494124,63	30452377,00	32624024,04
NWM (wieś)	23204462,38	24926263,49	28709843,02	31103062,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela. Dochody majątkowe gmin w powiecie nowomiejskim w latach 2010-2013

Jednostka terytorialna	gminy łącznie z miastami na prawach powiatu							
	ogółem				wpływy ze sprzedaży składników majątkowych			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
	zł				zł			
NWM (miasto)	3024065,48	996215,12	691440,33	3338115,16	4829,90	92148,11	38340,00	109108,00
Biskupiec	9059628,64	11093067,04	4012531,60	4842271,45	0,00	0,00	6150,00	0,00
Grodziczno	2386489,64	1975827,55	2081917,19	91414,42	77445,40	0,00	0,00	0,00
Kurzętnik	1296215,00	5477742,37	2646090,26	3199798,32	0,00	0,00	0,00	11200,00
NWM (wieś)	964863,22	1698289,93	3060462,43	4271514,32	83661,74	63200,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochód gminy Biskupiec ogółem jest najwyższy w powiecie i wynosi 3914,97 zł, minimalnie wyprzedzając pod tym względem drugą w kolejności gminę wiejską Nowe Miasto Lubawskie, dystans pozostałych gmin w powiecie do gminy Biskupiec jest dużo wyższy. Z kolei dochody własne gminy plasują ją na drugiej pozycji w powiecie za gminą miejską Nowe Miasto Lubawskie. W porównaniu do niej są one mniejsze o 26,5%. Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Biskupiec od roku 2010 wzrosły o ponad 24%, co należy oceniać bardzo pozytywnie. Jednakże wartość tego wskaźnika świadczy o tym, że przewaga gminy Biskupiec w kwestii dochodów ogółem i dochodów ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w dużej mierze jest wynikiem wysokiej subwencji i dotacji.

Tabela. Dochody gmin w powiecie nowomiejskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Jednostka terytorialna	gminy łącznie z miastami na prawach powiatu							
	ogółem				dochody własne			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
	zł				zł			
NWM (miasto)	2788,09	2798,37	2890,90	3112,49	1168,52	1289,92	1280,07	1336,99
Biskupiec	3821,33	4229,13	3722,74	3914,97	849,84	1215,80	1008,77	1056,90
Grodziczno	3473,96	3449,58	3609,70	3519,72	649,27	639,86	908,51	665,11
Kurzętnik	2685,26	3485,79	3349,73	3595,33	670,90	1018,98	928,60	919,40
NWM (wieś)	2896,58	3101,82	3561,13	3884,48	519,71	521,87	839,82	805,23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Analizując dane dotyczące struktury dochodów budżetowych w gminie Biskupiec stwierdzono,

że:

- Wpływy budżetowe w gminie w roku 2013 wyniosły 10 111 325,32 złotych, wielkość subwencji ogólnej 14 665 829,00 złotych, a wielkość łączna dotacji 12 677 366,26zł. Łączna wielkość dochodów wyniosła więc 37 454 520,58 złotych (tabela nr). Od roku 2010 subwencja w gminie Biskupiec wzrosła o 7%.
- Najważniejszym wpływem do budżetu gminy w roku 2013 był podatek od nieruchomości – 3 435 540,02 zł oraz udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych tj. 2 175 722,00 zł.

Tabela. Dochody budżetu gminy Biskupiec w roku 2013

Gmina	gminy łącznie z miastami na prawach powiatu							
	razem	dochody podatkowe - podatek rolny	dochody podatkowe - podatek leśny	dochody podatkowe - podatek od nieruchomości	dochody podatkowe - podatek od środków transportowych	wpływy z opłaty skarbowej	dochody podatkowe - podatek od czynności cywilnoprawnych	dochody podatkowe - podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej
	2013							
Biskupiec	10111325.32	1569922.56	194117.18	3435540.02	108037.93	28576.00	125167.20	206.00
Gmina	gminy łącznie z miastami na prawach powiatu							
	wpływy z opłaty eksploatacyjnej	wpływy z opłaty targowej	dochody z majątku	udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem	udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	wpływy z usług
	2013							
Biskupiec	24340.86	20454.50	432346.07	2181796.50	2175722.00	6074.50	406278.24	279587.30
Gmina	gminy łącznie z miastami na prawach powiatu							
	pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł - razem	pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł - inwestycyjne	dochody z majątku - dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych JST oraz innych umów o podobnym charakterze	opłaty lokalne	dochody z majątku - wpływy z usług	dochody podatkowe - usłone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw		
	2013							
Biskupiec	626294,08	618604,08	364509,07	-	-	5430480,89		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Dotacja dla budżetu gminy Biskupiec poczynając od roku 2010 wyraźnie spada, w roku 2013 wyniosła 12 677 366,26 zł i była mniejsza od roku bazowego przyjętego do analizy o ponad 18%. W latach 2010-2013 gmina Biskupiec uzyskała dochód z programów pomocowych Unii Europejskiej w następującej wysokości:

- W roku 2010 – 4 887 925,32 zł,
- W roku 2011 – 6 621 154,24 zł,
- W roku 2012 – 3 068 884,97 zł,

- W roku 2013 – 1 474 677,80 zł.

Tabela. Dotacje dla budżetu gminy Biskupiec w latach 2010-2013

Jednostka terytorialna	gminy łącznie z miastami na prawach powiatu							
	dotacje ogółem (celowe + dotacje §§ 200, 620)							
	ogółem				inwestycyjne			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
	zł							
Biskupiec	15055532,60	14774380,83	10759755,89	12677366,26	7702613,75	7024572,16	2794710,87	4155830,37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W latach 2010-20102 poziom wydatków w gminie Biskupiec przekraczał uzyskiwane dochody. Wyjątkiem jest dopiero rok 2013, kiedy to wpływy do budżetu gminy były wyższe od wydatków o 1 171 603,12 zł. W roku 2010 wydatki były większe od uzyskiwanych wpływów aż o 9 527 421,77 zł, w roku 2011 o 3 077 004,51 zł, a w roku 2012 o 2 604 013,53 zł. Tendencja jest więc wyraźnie spadkowa. W porównaniu do innych gmin powiatu, gmina Biskupiec pod względem wydatków plasuje się na pierwszym miejscu, minimalnie wyprzedzając pod tym względem gminę miejską Nowe Miasto Lubawskie.

Tabela. Wydatki gmin w powiecie nowomiejskim ogółem w latach 2010-2013

Jednostka terytorialna	gminy łącznie z miastami na prawach powiatu			
	ogółem			
	2010	2011	2012	2013
	zł	zł	zł	zł
NWM (miasto)	35571858,46	31506657,75	34524424,00	35935292,40
Biskupiec	46445338,30	43858538,86	38446549,68	36282917,46
Grodziczno	25585092,02	24788864,33	21230406,27	20571734,90
Kurzętnik	27302680,05	32363372,42	30555327,40	33372350,97
NWM (wieś)	29999842,42	24389362,92	32360173,81	28813927,94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki w gminie Biskupiec w roku 2013 wyniosły łącznie 3792,51 zł, co plasuje gminę na pierwszej pozycji tuż przed gminą Kurzętnik. Od roku 2010 poziom ten w gminie Biskupiec wyraźnie zmniejszał się. Poziom wydatków na oświatę i wychowanie w gminie Biskupiec w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrósł w porównaniu do roku 2010 o ponad 12%. Z kolei bardzo wyraźnie spadł poziom wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, w roku 2013 był on niższy od tego w roku 2010 aż dwukrotnie.

Tabela. Wydatki gmin w powiecie nowomiejskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Jednostka terytorialna	gminy łącznie z miastami na prawach powiatu											
	ogółem				na oświatę i wychowanie				na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
	zł				zł				zł			
NWM (miasto)	3176,63	2816,87	3097,75	3199,94	1064,42	1061,83	1082,94	1103,33	97,96	87,74	106,34	100,64
Biskupiec	4807,51	4548,23	3993,20	3792,51	1144,69	1511,03	1692,78	1293,41	155,03	58,69	120,65	74,66
Grodziczno	3987,70	3882,97	3316,73	3235,57	1238,41	1286,47	1335,04	1348,73	97,64	271,76	105,59	102,18
Kurzętnik	3043,44	3582,00	3361,05	3677,80	862,96	1271,52	1130,20	1364,44	143,30	63,77	83,93	107,59
NWM (wieś)	3744,83	3035,01	4013,91	3598,59	1575,56	1091,08	1424,38	1270,12	147,16	175,93	134,57	76,28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W poszczególnych kategoriach wydatków zdecydowanie najistotniejszą rolę w gminie Biskupiec w roku 2013 odgrywały te przeznaczone na oświatę i wychowanie. Stanowiły one 34% ich łącznej

wartości i wyniosły 12 374 061,78 złotych. Na drugiej pozycji znalazły się wydatki związane z transportem i łącznością, które stanowiły 24% wszystkich wydatków i osiągnęły poziom 8 680 474,04 zł, a na trzeciej pozycji wydatki związane z pomocą społeczną (21,5% wydatków gminy). Pozostałe wydatki w budżecie na rok 2013 nie zbliżyły się nawet do poziomu 10%. Czwarte w kolejności wydatki na administrację publiczną stanowiły zaledwie 6% łącznej jej wartości.

7. Obszary strategiczne gminy

7.1. Infrastruktura techniczna

- Na terenie gminy zaopatrzenie w wodę odbywa się z ujęć wglębnych. Woda przeznaczona jest do zaspokojenia potrzeb bytowo-gospodarczych ludności, usług dla ludności i rolnictwa oraz w niewielkim stopniu dla rekreacji. Na terenie gminy – poza Biskupcem – występują 3 podstawowe ujęcia wodne wraz ze stacjami uzdatniania wody (poprzez odżelazianie), które wraz z wodociągami grupowymi stanowią własność gminy. Podstawowe ujęcia wodne na obszarze gminy: Biskupiec – wodociąg grupowy obsługujący poza Biskupcem, Fitowo, Bielice, Piotrowice, Piotrowice Małe, Słupnica, Podlasek, Podlasek Mały, Wielka Tymawa, Osówka, własność gminna, Szwarcenowo – wodociąg grupowy obsługujący Szwarcenowo, Wonna, Wielka Wólka – własność gminna, Łąkorek – wodociąg grupowy obsługujący Łąkorek, Sumin, Mierzyn, Lipinki, Łąkorz, Gaj oraz Ostrowite, Wardęgowo, Rywałdzik, Osetno- własność gminna, Sędzice (alternatywa) – wodociąg po byłym PGR, obsługujący obiekty Zakładu Rolnego. Wodociąg posiada warunki umożliwiające jego rozbudowę. Pozostałe małe miejscowości gminy posiadają własne, lokalne, małe ujęcia ze stacjami uzdatniania i lokalne przyłącza wodociągowe. Na terenie gminy 94,8% mieszkań oraz 79,4% mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej (na podstawie danych z GUS za 2013 r.). Pod względem jakości wody nie widać większych zagrożeń. Na podstawie oceny Państwowej Inspekcji Sanitarnej na szczególną uwagę zasługuje utrzymanie odpowiedniego poziomu zawartości manganu i żelaza oraz odpowiednio prowadzona i nadzorowana eksploatacja, uniemożliwiająca zanieczyszczenie wody pod względem bakteriologicznym.
- Gmina posiada 1 zbiorową mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków w Biskupcu. Przepustowość oczyszczalni wynosi maksymalnie 980,0 m³/dobę, zaś docelowo maksymalnie 1 225 m³/dobę. Obecna jej wielkość została określona na 8333 RLM według danych GUS za 2013 rok. Obszar obsługiwany przez oczyszczalnię ścieków został wyznaczony jako aglomeracja Biskupiec o wielkości 8333 RLM na podstawie Rozporządzenia nr 15 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 lutego 2006 roku w sprawie wyznaczenia aglomeracji Biskupiec (Dz. U. woj. warmińsko-mazurskiego z dnia 27 lutego 2006 roku, nr 34, poz. 726 z późn. zm.). Obiekt ten spełnia warunki określone w pozwoleniu wodnoprawnym na odprowadzanie ścieków oczyszczonych. Na terenie gminy znajduje się również oczyszczalnia zakładowa: Ostrowite w msc. Ostrowite – aktualnie jest ona nieeksploatowana z powodu czasowego nieprzewodzenia działalności przez zakład. Zlokalizowane są również oczyszczalnie przydomowe w miejscowościach Osetno, Wonna, Ostrowite, Piotrowice, Rywałdzik, Mierzyn i Łąkorz. Na terenie gminy jest 886 szt. przyłączy kanalizacji sanitarnej do budynków mieszkalnych, co stanowi 47,6% wszystkich budynków w gminie. Z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich według stanu na koniec 2013 roku korzystało w gminie Biskupiec 5401 mieszkańców, co stanowiło 56,6% ich łącznej liczby.
- Gmina Biskupiec dostępna jest głównie pod względem komunikacji kołowej. Obszar gminy Biskupiec powiązany jest drogą wojewódzką nr 538 (Łasin – Nowe Miasto Lubawskie –Nidzica) z siecią dróg krajowych. Droga ta wiąże dwie drogi krajowe nr 15 i 16, będące strategicznymi arteriami komunikacyjnymi dla województwa i regionu. Wskaźnik gęstości dróg twardych na terenie gm. Biskupiec wynosi 72,9 km/100 km². Wskaźnik ten określa, że jest to gmina o bardzo wysokiej gęstości sieci dróg twardych. Na terenie gminy Biskupiec znajdują się drogi zaliczone do kategorii: dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Na terenie gminy Biskupiec znajdują się drogi zaliczone do kategorii: dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Droga wojewódzka nr 538 to droga na całej długości o nawierzchni bitumicznej w średnim i złym stanie technicznym o łącznej długości 20,0 km. Ogólna długość dróg powiatowych obsługujących gm. Biskupiec wynosi 77,678 km w tym o nawierzchni twardej 74,0 km, tj. 95%.

Drogi powiatowe cechuje średni i zły stan techniczny. Drogi gminne cechuje bardzo wysoki wskaźnik gęstości dróg twardych i bardzo dobry stan techniczny. Istotnym elementem infrastruktury związanej z transportem jest linia kolejowa nr 353, która wiąże gminę z linią magistralną nr 9 Warszawa – Gdańsk. Jest to linia dwutorowa, zelektryfikowana.

- Obszarem problematycznym w zakresie infrastruktury komunikacyjnej jest dostępność infrastruktury teleinformatycznej, w szczególności rozwój sieci szerokopasmowej.
- W latach 2010-2013 znacząco wzrósł odsetek wydatków inwestycyjnych w budżecie gminy. Jednocześnie wysoki udział środków unijnych w wydatkach inwestycyjnych wskazuje na rozsądną politykę inwestycyjną, opartą w dużym zakresie o możliwe do pozyskania środki zewnętrzne.
- Wraz ze wzrostem nakładów budżetowych na inwestycje rośnie zadłużenie gminy, niemniej jednak poziom zadłużenia nie zagraża stabilności finansów samorządowych. Nadwyżka operacyjna z kolei korzystnie wpływa na zdolność do samofinansowania inwestycji przez gminę. W latach 2010-20102 poziom wydatków w gminie Biskupiec przekraczał uzyskiwane dochody. Wyjątkiem jest dopiero rok 2013, kiedy to wpływy do budżetu gminy były wyższe od wydatków o 1 171 603,12 zł. W roku 2010 wydatki były większe od uzyskiwanych wpływów aż o 9 527 421,77 zł, w roku 2011 o 3 077 004,51 zł, a w roku 2012 o 2 604 013,53 zł. Tendencja jest więc wyraźnie spadkowa. W porównaniu do innych gmin powiatu, gmina Biskupiec pod względem wydatków plasuje się na pierwszym miejscu, minimalnie wyprzedzając pod tym względem gminę miejską Nowe Miasto Lubawskie.
- Liczba działających organizacji pozarządowych, jak i frekwencja w wyborach samorządowych, świadczą korzystnie o stopniu partycypacji obywatelskiej w procesie kreowania rozwoju gminy. Analiza uczestnictwa w wyborach ogólnokrajowych pokazuje jednak konieczność ciągłego stymulowania kapitału społecznego.

7.2. Przedsiębiorczość

- W gminie Biskupiec przemysł i produkcja są słabo rozwinięte. Rozwinął się głównie przemysł związany z wydobywaniem surowców naturalnych (kruszywa) i produkcja związana z rolnictwem i leśnictwem. Działalność człowieka skupia się głównie wokół rolnictwa.
- Mieszkańcy gminy odznaczają się przeciętnym poziomem przedsiębiorczości. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców rośnie powoli w tempie niższym niż średnia wojewódzka. Wskaźnik przedsiębiorczości w Gminie Biskupiec plasują ją na drugim miejscu w powiecie, pozostając wyraźnie w tyle za gminą miejską Nowe Miasto Lubawskie.
- Na koniec września 2014 roku wskaźnik natężenia bezrobocia w powiecie nowomiejskim był wyższy o 7,7 pkt. procentowych od wskaźnika krajowego (11,5%) oraz o 1 pkt. procentowy od wskaźnika wojewódzkiego (18,2%). W województwie powiat nowomiejski uplasował się na 7 miejscu za powiatami giżyckim (15%), m. Elbląg (15,5%), mrągowskim (16,9%), nidzickim (17,9%), oraz bardzo wyraźnie w tyle za m. Olsztyn (6,9%) i powiatem iławskim (8,4%). Wydaje się również, że poziom stopy bezrobocia w powiecie nowomiejskim wyraźnie zmniejszy się w roku 2014. Na koniec września 2014 roku stopa bezrobocia w powiecie wyraźnie spadła w porównaniu do analogicznego miesiąca w roku 2013 i wyniosła 19,2%. W porównaniu jednakże do całego kraju powiat wciąż charakteryzuje się wysoką stopą bezrobocia.
- We wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego zauważalny jest bardzo wyraźny spadek liczby bezrobotnych wśród osób w wieku 18-24. Największy zanotowano w gminie Kurzętnik, spadek o prawie 9% w porównaniu do 2011 roku, w gminie Grodziczno i Nowe Miasto Lubawskie (miasto) był on mniejszy i wyniósł odpowiednio 6 i 4,3%, a najmniejszy w gminie Nowe Miasto Lubawskie(wieś) i Biskupiec. Sytuację taką należy oceniać bardzo pozytywnie,

gdyż na rynku pracy często mamy do czynienia z trudną pozycją wyjściową dla ludzi młodych, przeważnie absolwentów, którzy z powodu braku doświadczenia zawodowego nie mogą znaleźć pracy. Ponadto nowomiejski rynek ma niewiele ofert pracy dla młodych, bez doświadczenia zawodowego, z wygórowanymi aspiracjami nie popartymi kwalifikacjami i umiejętnościami. Należy również zauważyć, że duży odsetek młodzieży rezygnuje z aktywności zawodowej z uwagi na kontynuowanie nauki lub podejmowanie okresowego zatrudnienia u pracodawców zagranicznych.

- Udział osób bezrobotnych powyżej 50 lat w porównaniu do roku 2011 zwiększył się we wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego. Skala wzrostu była podobna we wszystkich gminach i w porównaniu do danych za roku 2011 liczba tej kategorii osób w strukturze osób bezrobotnych zwiększyła się o niecałe 3%. Trzeba jednakże podkreślić, że w powiecie nowomiejskim udział osób powyżej 50 lat w strukturze osób bezrobotnych, poza miastem Nowe Miasto Lubawskie nie przekracza 20%, a na obszarze wiejskim gminy Nowe Miasto Lubawskie nie osiąga nawet 15%. Skala tego negatywnego zjawiska nie jest więc duża.
- Gmina Biskupiec dysponuje niewielką ofertą terenów inwestycyjnych.

7.3. Rolnictwo

- Rolnictwo jest ważną dziedziną gospodarki na terenie gminy Biskupiec, o czym świadczy wysoki wskaźnik powierzchni użytkowanej rolniczo oraz duża liczba gospodarstw rolnych, w zdecydowanej większości gospodarstwa indywidualne. Największymi podmiotami, prowadzącymi działalność rolniczą są: Gospodarstwo Rolne „Czachpol” Czachówki, Gospodarstwo Rolne „Rolpol” Ostrowite, PPUH „Ziema” Szwarcenowo, Przedsiębiorstwo Rolno-Produkcyjne „Specrol” Łąkorek. Gmina Biskupiec pod względem średniej powierzchni indywidualnego gospodarstwa rolnego plasuje się w powiecie na pierwszej pozycji. Zgodnie z danymi uzyskanymi z Powszechnego Spisu Rolnego średnia wielkość gruntów będących do dyspozycji indywidualnego gospodarstwa rolnego wyniosła 17,86 ha, a użytków rolnych 16,14 ha. W porównaniu do drugiej w kolejności gminy Grodziczno, średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego w gminie Biskupiec jest większa o 7%. W przypadku pozostałych dwóch gmin dystans ten jest wyraźnie większy i wynosi aż 67%. Podkreślić również należy, że w porównaniu do średniej dla Polski, wielkość indywidualnego gospodarstwa w gminie Biskupiec jest wyraźnie większa (bardzo pozytywne zjawisko). Średnia wielkość powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w kraju w 2014 roku wyniosła bowiem 10,48 ha.
- Według Powszechnego Spisu Rolnego z 2011 roku (dane GUS stan na 2010 r.) w gminie Biskupiec było 826 indywidualnych gospodarstw rolnych. W większości były to gospodarstwa rolne o powierzchni większej niż 5ha, które stanowiły w gminie nieco ponad 55 % łącznej ich liczby, z czego te największe powyżej 15ha 29%. Gospodarstwa bardzo małe o powierzchni do 1 ha lub klasyfikujące się do gospodarstw małych o wielkości od 1 ha do 5 ha reprezentowane były odpowiednio przez 24 i 20% całkowitej liczby gospodarstw. Pod względem gospodarstw największych plasuje to gminę na drugim miejscu w powiecie. Zdecydowanie najlepsza sytuacja pod tym względem ma miejsce w gminie Grodziczno, gdzie gospodarstwa największe stanowiły ponad 32% całkowitej ich liczby, a gospodarstwa najmniejsze do 5ha w gminie Grodziczno nie przekraczały 30%. Od tych dwóch gmin wyraźnie odstawały gmina wiejska Nowe Miasto Lubawskie oraz gmina Kurzętnik, gdzie udział gospodarstw największych był wyraźnie mniejszy.
- Dobrze rozwinięta jest tutaj hodowla zwierząt gospodarskich. Część osób łączy pracę na roli z innymi zajęciami zarobkowymi. Niski poziom chemizacji rolnictwa, zanieczyszczenia gleb i powietrza stwarza możliwości rozwoju ekologicznych form rolnictwa. Wspieranie form rolnictwa stosującego metody produkcji nienaruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim

rolnictwa ekologicznego jest jednym z celów stawianych przez II Politykę Ekologiczną Państwa w zakresie różnorodności biologicznej i ochrony przyrody. Wartości przyrodnicze gminy, narzucają preferowanie rolnictwa przyjaznego środowisku. Prośrodowiskowe rolnictwo oparte o gospodarstwa prowadzone indywidualnie lub współpracujące między sobą, promujące tradycyjne metody gospodarowania, powinny być upowszechniane szczególnie na obszarze parku krajobrazowego oraz terenach cennych przyrodniczo. Szansą dla tych obszarów będzie rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki. Jednym z najważniejszych instrumentów polityki zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich są tzw. programy rolno -środowiskowe. Są one instrumentem finansowym, polegającym na wsparciu finansowym działań na rzecz ochrony środowiska i ochrony walorów krajobrazu wiejskiego, podejmowanych przez rolników (rolnicy otrzymują rekompensatę finansową za utracone dochody w wyniku ekstensyfikacji produkcji).

- W aktualnych warunkach, wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na terenie gminy można uznać za optymalne, zarówno w zakresie produkcji roślinnej jak i zwierzęcej. Ewentualne zmiany w strukturze produkcji rolnej są uzależnione od aktualnej koniunktury w rolnictwie. Obecnie zauważa się niepełne wykorzystanie zarówno gruntów jak też i obiektów produkcji zwierzęcej. W większym stopniu powinny zostać wykorzystane możliwości powiększenia dochodów w gospodarstwach rodzinnych poprzez agroturystykę. Charakterystyczne cechy rolnictwa to:
 - wysoki wskaźnik powierzchni użytkowanej rolniczo oraz duża liczba gospodarstw rolnych,
 - w pogłowie zwierząt gospodarskich dominuje drób oraz trzoda chlewna,
 - korzystna struktura obszarowa (pierwsze miejsce w powiecie),
 - czystość środowiska naturalnego przemawiająca za rozwojem rolnictwa ekologicznego.
- Reasumując sytuacja w rolnictwie na terenie gminy Biskupiec jest niezła. Co prawda wzrost jej opłacalności ograniczony jest przez kilka czynników, wśród których wyróżnić można: ukształtowanie terenu, warunki klimatyczne, nadmiar siły roboczej, a także brak skłonności rolników do łączenia się w grupy producenckie. Z kolei czystość środowiska naturalnego przemawia za rozwojem rolnictwa ekologicznego. Za zaangażowaniem się rolników w ekologiczną produkcję przemawia również ciągły wzrost zainteresowania ludności zdrową żywnością. Na obszarach wiejskich oprócz rozwoju rolnictwa niezwykle ważny jest również rozwój pozarolniczej działalności, czyli dywersyfikacja działalności rolniczej. Istotne jest wspieranie powstawania nowych miejsc pracy w zawodach pozarolniczych pośrednio powiązanych z rolnictwem bądź jego otoczeniem.

7.4. Turystyka

- Obszar gminy Biskupiec leżący na skraju Brodnickiego Parku Krajobrazowego, walory przyrodnicze i istniejące dziedzictwo kulturowe stwarza niezwykle możliwości rozwoju w kierunku turystyki
- Gmina charakteryzuje się słabo rozwiniętą bazą turystyczną i okoloturystyczną. Należy jednak mieć na uwadze, że dane statystyki publicznej na poziomie gminnym nie obejmują m.in. gospodarstw agroturystycznych, wartości wskaźników pokazują zatem wartości zaniżone w stosunku do stanu rzeczywistego.
- Z uwagi na swoją charakterystykę – szereg walorów krajobrazowych, przyrodniczych i kulturowych, gmina posiada potencjał rozwoju turystyki kilkudniowej i aktywnej.
- Wiele gospodarstw rolnych poprzez przekwalifikowanie się na usługi turystyczne ma szansę stworzyć wspaniałe miejsca odpoczynku, a dzięki odpowiedniej promocji spowodować przyjazd turystów i wczasowiczów. Warunki naturalne umożliwiają nie tylko stworzenie bazy noclegowej i gastronomicznej, ale również utworzenie ciekawych tras rowerowych, konnych., pieszych.

- Powierzchnia gminy objęta jest w znacznej części ochroną prawną, co wskazuje na szczególny charakter dziedzictwa przyrodniczego. Unikatowa różnorodność biologiczna Gminy może stanowić kluczowy czynnik rozwojowy, determinujący m.in. różne formy turystyki i budowania oferty spędzania czasu wolnego.
- Warunki przyrodnicze i krajobrazowe są bardzo urozmaicone. Występuje tu jest dużo jezior oraz mnóstwo malowniczych oczek wodnych połączonych siecią rowów stanowiących dopływy jezior. Obecnie przy większości tych jezior i w ich pobliżu wytyczono wiele działek na cele turystyczne z których część jest już zabudowana. Sporo turystów przyjeżdża pod namiot lub do gospodarstw agroturystycznych.
- Ochrona przyrody powinna stanowić jeden z ważnych obszarów inwestycyjnych w polityce władz Gminy.
- Wśród podstawowych potrzeb w zakresie ochrony środowiska wymienić należy zwiększenie stopnia oczyszczania ścieków, zwłaszcza na obszarach cennych przyrodniczo.
- Konieczna jest poprawa wewnętrznej informacji komunikacyjnej o potencjale turystycznym (mapy, szlaki, drogowskazy, tablice informacyjne, itp.), oraz działaniach z zakresu turystyki podejmowanych przez różnorodne podmioty (podmioty gospodarcze, władze lokalne, placówki kulturalne, różnorodne organizacje społeczne). Zadaniem fundamentalnym jest poprawa wiedzy mieszkańców o tym potencjale, przygotowanie profesjonalnych zasobów ludzkich dla obsługi turystyki (znajomość lokalnych zasobów, języków obcych, itp.).
- Tradycja i czynniki kulturowe odrywają coraz większą rolę w rozwoju gospodarczym. Umiejętne eksponowanie odrębności kulturowej, budowanie „małej ojczyzny”, eksponowanie i bazowanie w rozwoju na lokalnym, specyficznym i niepowtarzalnym potencjale istotnie podnosi atrakcyjność regionu, przyciągając turystów i tworząc nowe możliwości dla aktywności gospodarczej mieszkańców. Dla wzmocnienia i uaktywnienia tego potencjału konieczna jest przede wszystkim integracja lokalnej społeczności oraz edukacja - uczynienie z przeszłości terenu, jej odrębności wartości kulturowej i społecznej, a także gospodarczej. Te regionalizmy występują przede wszystkim w odrębności języka (gwary) oraz odrębności kuchni (specyficzne dania i potrawy).
- Gmina Biskupiec posiada wyjątkowe i nieprzeciętne zasoby środowiskowo- przestrzenne dla rozwoju turystyki i różnorodnych form rekreacji. Na bazie tego potencjału rozwija się kajakarstwo, żeglarstwo, wędkarstwa i łowiectwo, turystyka piesza i rowerowa, agroturystyka, itp. Ponadto korzystne położenie (w „drodze na Mazury” oraz bliskość dużych miast) wzmacnia możliwości wykorzystania tego potencjału dla rozwoju gospodarczego powiatu.
- Potencjał gminy sprzyja rozwojowi agroturystyki. Agroturystyka powinna stać się jedną z ważniejszych form turystyki, a zarazem jedną z dróg restrukturyzacji tradycyjnego rolnictwa. Wzmocnienie rozwoju agroturystyki wymaga przede wszystkim integracji działań gospodarstw agroturystycznych, tworzenie komplementarnej i spójnej oferty, współpracy i wymiany doświadczeń podmiotów działających w tym zakresie. W agroturystyce brak jest tradycyjnej bazy turystycznej (np. hotele). Turystyka ta opiera się na obszernych domach jednorodzinnych należących do rolników indywidualnych. Wykorzystuje ona również plody rolne wytworzone w gospodarstwach rolnych np. mleko, jaja, owoce, warzywa.
- Aby turystyka stała się istotną płaszczyzną rozwoju gospodarczego powiatu niezbędne jest wzmocnienie wyposażenia w infrastrukturę turystyczną. Infrastruktura ta jest jedną z największych słabości gminy. Brak jest zarówno taniej infrastruktury noclegowo-gastronomicznej adresowanej głównie do młodzieży, jak i nowoczesnej bazy hotelowo-gastronomiczno-konferencyjnej. W tym celu konieczna jest maksymalizacja wykorzystania istniejących zasobów (takich jak: placówki edukacyjne, baza harcerska) oraz stworzenie warunków dla budowy nowej, nowoczesnej infrastruktury turystycznej. Zadaniem strategicznym staje się rozwój infrastruktury dla rekreacji wodnej (przystanie, pomosty, itp.), której brak uniemożliwia wykorzystanie w pełni „wodnych” zasobów gminy. Zadaniem podstawowym i

najpilniejszym jest wzmocnienie wyposażenia gminy w podstawową infrastrukturę turystyczną, jaką są toalety, ławki, kosze na śmieci, itp.

7.5. Oświata i kultura

- Począwszy od 2010 roku liczba ludności w gminie Biskupiec nieznacznie zmniejsza się (spadek od 2010 roku o 1,2%). Na zmniejszenie liczby mieszkańców wpływa bardzo wysokie ujemne saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności, które w gminie Biskupiec na koniec 2013 roku wyniosło -7,4 (w ostatnich 3 latach ten negatywny trend utrzymywał się, w roku 2010 saldo to wyniosło -0,8, w roku 2011 -5,2, a w roku 2012 -2,3) rekompensowany częściowo przez dodatni przyrost naturalny, który w gminie Biskupiec jest wyraźnie wyższy niż w województwie warmińsko-mazurskim. W pozostałych gminach powiatu nowomiejskiego sytuacja pod względem liczby ludności według miejsca zamieszkania jest zróżnicowana. W przypadku zarówno gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie jak i gminy wiejskiej oraz gminy Kurzętnik w porównaniu do roku 2010 liczba ludności praktycznie pozostaje na tym samym poziomie. Z kolei w przypadku gminy Grodziczno liczba ludności podobnie jak w gminie Biskupiec minimalnie zmniejszyła się. Tak jak w przypadku gminy Biskupiec na taką sytuację wpływ miało ujemne saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności, rekompensowane częściowo przez dodatni przyrost naturalny.
- Liczba osób w wieku produkcyjnym plasuje gminę Biskupiec na drugim miejscu w powiecie, nieznacznie dystansując pod tym względem gminę miejską Nowe Miasto Lubawskie, Kurzętnik oraz Grodziczno i dość wyraźnie ustępując pierwszej w kolejności gminie wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie. Wszystkie gminy powiatu nowomiejskiego słabo pod tym względem wypadają na tle województwa, gdzie liczba osób w tej kategorii wyniosła na koniec 2013 roku 65%. Niekorzystną sytuacją, którą można zaobserwować w gminie Biskupiec jest powolny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym do poziomu 22,1% (w porównaniu do województwa struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym niemniej jednak jest w gminie wciąż bardzo korzystna), kiedy jeszcze w roku 2009 liczba ta wynosiła prawie 23%.
- Współczynnik obciążenia demograficznego dla gminy Biskupiec, który przedstawiono na obrazuje sytuację typową dla całego województwa i Polski. Prognozowane są zmiany w strukturze wieku ludności spowodowane malejącą dzietnością oraz wydłużającym się okresem życia, które stopniowo będą wpływać na obniżanie się udziału ludności w wieku produkcyjnym. W związku ze starzeniem się osób urodzonych w okresie wyżu demograficznego nastąpi wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym, co wpłynie na zwiększenie tzw. obciążenia demograficznego. Tendencję taką pokazuje bardzo mocno rosnący w gminie Biskupiec współczynnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, choć ten drugi w zdecydowanie mniejszym zakresie.
- Jakość nauczania w gminie Biskupiec jest słaba. Powiat nowomiejski pod względem wyników egzaminu gimnazjalnego poza matematyką wypada słabo na tle województwa. W części humanistycznej plasuje się on na 13 miejscu spośród 21 powiatów funkcjonujących w województwie. Od najlepszych powiatów jest gorszy o 7 punktów procentowych. W części matematyczno-przyrodniczej wynik uzyskany w roku 2014 plasuje powiat na 4 pozycji w województwie z matematyki i dopiero 17 z przedmiotów przyrodniczych. Bardzo słabe wyniki powiat uzyskał z przedmiotów językowych. W przypadku języka angielskiego wyniki dla powiatu nowomiejskiego były jednymi z najgorszych w regionie, zwłaszcza w przypadku poziomu podstawowego. Niewiele lepiej powiat wypadł na tle regionu w przypadku języka niemieckiego. W rozbiciu na poszczególne gminy, najlepsze wyniki w części humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej oraz języku angielskim uzyskała gmina Kurzętnik, jedynie w przypadku języka

niemieckiego najlepiej na tle pozostałych gmin powiatu wypadła gmina Biskupiec. Z pozostałych przedmiotów gmina Biskupiec wypadła słabo nawet w skali powiatu.

- Cechą Gminy Biskupiec jest niska dostępność do usług zdrowotnych. Zarówno liczba zakładów opieki zdrowotnej, jak i dostępność porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, wskazują na niewielki zakres oferty w tym obszarze.
- Skalę problemów społecznych obrazują wskaźniki wykorzystania usług środowiskowej pomocy społecznej i zasiłków rodzinnych. Według stanu na koniec 2013 roku spośród 9 546 osób zamieszkujących gminę Biskupiec system pomocy społecznej objął w tym samym roku wsparciem 539 rodzin, w których było 1773 osoby (aż 18,57% ogółu ludności). Dominującym powodem przyznawania świadczeń pomocy społecznej, w roku 2013 podobnie jak w latach poprzednich, pozostawało ubóstwo. Z jego powodu z pomocy skorzystało 539 rodzin. Kolejnymi najczęściej występującymi powodami udzielania świadczeń były: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba i potrzeby ochrony macierzyństwa.
- Ponad 94% mieszkań na obszarze gminy Biskupiec wyposażonych jest w wodociąg a niecałe 81% w łazienkę. W centralne ogrzewanie wyposażone jest jedynie niecałe 62% ogółu mieszkań. Sytuacja pod kątem wyposażenia mieszkań w podstawowe instalacje w gminie Biskupiec prezentuje się wyraźnie gorzej w porównaniu do najlepszej pod tym względem gminy powiatu tj. Nowego Miasta Lubawskiego i minimalnie gorzej w porównaniu do pozostałych gmin powiatu.
- Wychowanie przedszkolne w gminie Biskupiec funkcjonuje w oparciu o niepubliczne przedszkole i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w porównaniu do lat ubiegłych nieznacznie zwiększyła się. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (%) w gminie Biskupiec w porównaniu do roku 2009 wzrósł o około 10%. Wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym zaobserwowano we wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego. Największy wzrost zanotowano w gminie wiejskiej i miejskiej Nowe Miasto Lubawskie. Na terenie gminy Biskupiec funkcjonuje zaledwie jedno przedszkole, z liczbą miejsc oscylującą od 20 w 2011 roku do 33 w roku 2013. W roku 2013 liczba dzieci w przedszkolu niepublicznym w Biskupcu wyniosła 29, co oznacza że odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym nie przekraczał liczby miejsc w placówce.
- Na terenie gminy Biskupiec funkcjonuje 6 szkół podstawowych, po jednej w Biskupcu, Szwarcenowie, Krotoszynach, Łąkorzu, Lipinkach i Ostrowite. Liczba uczniów we wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego sukcesywnie spada. Największe spadki zanotowano w gminie Biskupiec, gdzie w roku 2013 w porównaniu do roku 2009 liczba uczniów spadła o prawie 15% do poziomu 669 dzieci. Nieco mniejsze spadki zanotowano w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie o 11% i najmniejszy w gminach Grodziczno i wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie o 3%. Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych była najwyższa na obszarze gminy Nowe Miasto Lubawskie (obszar miejski) i od roku 2010 utrzymywała się na poziomie 21-24 uczniów. W pozostałych trzech gminach powiatu liczba ta w roku 2013 wahała się od 14 do 16 dzieci i na przestrzeni ostatnich czterech lat podlegała tylko minimalnym wahaniom. Z podobną sytuacją jak w przypadku szkół podstawowych mamy do czynienia w gimnazjach. We wszystkich gminach powiatu nowomiejskiego poza gminą Kurzętnik liczba uczniów w tych placówkach oświatowych wyraźnie zmniejszyła się na przestrzeni ostatnich lat. Największy, bo aż 24% spadek liczby uczniów w porównaniu do roku 2009 zanotowano w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie. Nieco mniejsze wartości zaobserwowano w pozostałych gminach, odpowiednio 18, 14 i 11% w gminach Grodziczno, Biskupiec i Nowe Miasto Lubawskie (obszar wiejski). Jedynie w przypadku gminy Kurzętnik liczba uczniów w gimnazjum pozostała na prawie niezmiennym poziomie od roku 2009. Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w gimnazjach była najwyższa na obszarze gminy Grodziczno i w roku 2013 wyniosła 27 uczniów. W gminie Biskupiec liczba uczniów od roku 2010 powoli rośnie i obecnie wynosi 24 w przeliczeniu na 1 oddział.

- Niezła jest aktywność społeczna mieszkańców. Na koniec 2013 w we wszystkich działających na terenie gminy Biskupiec kołach zrzeszonych było 70 osób i oznaczało to prawie 85% wzrost w porównaniu do 2011 roku. W pozostałych gminach na terenie powiatu nowomiejskiego poza gminą miejską Nowe Miasto Lubawskie stan osobowy tych organizacji wyraźnie zwiększył się. W obszarze usług kultury na wyróżnienie zasługuje dostępność księgozbioru w gminie. Wskaźnik czytelnictwa, określony jako liczba czytelników na 1 tys. ludności, jest jednak niższy od średniej wojewódzkiej. Wyższy, w porównaniu do średniej wojewódzkiej jest za to wskaźnik liczby wypożyczeń na 1 czytelnika.
- Biskupiec od dawna aktywnie rozwija kulturę. Kulturalne oddziaływanie gminy nie ogranicza się tylko do wsi wchodzących w skład gminy, ale także do miejscowości będących w gminach sąsiednich. Życie kulturalne rozwija się w takich placówkach jak Gminne Centrum Kultury, biblioteki oraz w szkołach. Dowodem dużej aktywności kulturalnej Biskupca i okolic są organizowane ważne imprezy kulturalne, wykraczające rangą poza jego obszar. W obszarze kultury nie są widoczne większe problemy.

8. Analiza SWOT gminy Biskupiec

Wszystkie czynniki, zjawiska i procesy wpływające na skalę oraz tempo rozwoju społeczno – gospodarczego danej jednostki samorządowej można podzielić na zewnętrzne (zmiany zachodzące w otoczeniu) i wewnętrzne. Klasycznym narzędziem stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych w tzw. analizie SWOT. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza: S – Strengths (silne strony), W – Weaknesses (słabości czyli słabe strony), O – Opportunities (możliwości, szanse), T – Threats (zagrożenia). Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie (usystematyzowanie) informacji o potencjale rozwojowym gminy oraz o dostrzeganych barierach. Jednocześnie, zwraca uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia. W opracowaniu skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów (na podstawie przytoczonych wyżej najważniejszych problemów w gminie) gminy, atutów i problemów, a także relacji między tymi elementami. Gmina nie jest samoistnym tworem, lecz funkcjonuje w określonym otoczeniu, które tworzą inne jednostki samorządowe, administracja rządowa i służby administracji specjalnych oraz ich wzajemne powiązania o charakterze społecznym, ekonomicznym, organizacyjnym czy środowiskowym. Uwarunkowania zewnętrzne, które pozostają niezależne od decyzji władz lokalnych, w istotny sposób determinują rozwój danej społeczności, a wpływ ten może być pozytywny lub negatywny. Władze gminy mogą jedynie monitorować zmiany zachodzące w jej otoczeniu, co pozwoli na identyfikację istniejących oraz przyszłych szans i zagrożeń rozwoju i zminimalizuje wpływ ewentualnych, negatywnych skutków. Znajomość uwarunkowań gminy umożliwia podjęcie działań sprzyjających rozwojowi potencjału lokalnego i wykorzystaniu nadarzających się okazji.

Analizie poddano priorytetowe obszary funkcjonowania gminy, a mianowicie: gospodarkę, przestrzeń, środowisko i społeczność. W pierwszej kolejności, zestawiono najważniejsze silne i słabe strony Gminy Biskupiec. Są to czynniki o charakterze wewnętrznym, można zatem powiedzieć, iż są one zależne od poczynań społeczności lokalnej i władz gminnych. Ta część analizy stara się w sposób syntetyczny odpowiedzieć na pytanie „Co mamy?”

Tabela 26. Analiza SWOT dla gminy Biskupiec (mocne i słabe strony)

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bardzo dobry stan techniczny dróg gminnych; 2. Atrakcyjne przyrodniczo tereny gminy; 3. Korzystne warunki środowiska naturalnego sprzyjające rozwojowi usług turystycznych, agroturystycznych i produkcji zdrowej żywności; 4. Walory turystyczne i rekreacyjne gminy stwarzające podstawy do realizacji turystyki aktywnej; 5. Występowanie obszarów chronionego krajobrazu i rezerwatów; 6. Możliwość dywersyfikacji działalności rolniczej w kierunku agroturystyki, której sprzyjają warunki przyrodnicze i kulturowe; 7. Możliwość rozwoju produkcji żywności ekologicznej; 8. Korzystna struktura obszarowa gospodarstw rolnych; 9. Duża liczba wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych; 10. Wysoki stopień zwodociągowania gminy, duża ilość ujęć wody; 11. Dobrze rozwinięta sieć placówek szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego – łatwy dostęp do edukacji; 12. Dobry stan infrastruktury rekreacyjno-sportowej w gminie; 13. Dobrze rozwinięta sieć gminnych bibliotek; 14. Nowoczesna oczyszczalnia ścieków; 15. Dobra organizacja systemu pomocy społecznej; 16. Wysoki poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Małe zainteresowanie ze strony inwestorów zewnętrznych uruchamianiem działalności gospodarczej; 2. Małe zróżnicowanie prowadzonej na terenie gminy działalności gospodarczej; 3. Pogarszająca się sytuacja dochodowa dużej liczby ludności gminy; 4. Niewystarczająca promocja walorów gminy; 5. Słabo rozwinięta baza noclegowa oraz gastronomiczna; 6. Słabo rozwinięta oferta wypoczynkowa ograniczająca dłuższy pobyt turystyczny; 7. Słabo rozwinięta infrastruktura turystyki aktywnej (ścieżki, szlaki); 8. Niewielka liczba „atrakcji na niepogodę”; 9. Nieadekwatne do potrzeb wyposażenie w infrastrukturę wodno-ściekową miejscowości wokół obszarów atrakcyjnych turystycznie; 10. Duży udział młodych ludzi oraz osób długotrwale bezrobotnych w strukturze bezrobotnych; 11. Mała aktywność społeczna mieszkańców; 12. Migracja osób młodych i wykształconych w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia; 13. Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej; 14. Ograniczony dostęp do specjalistycznych usług medycznych.

Czynniki o charakterze wewnętrznym opisują sytuację w gminie. Nie mogą jednak stanowić o pełnym obrazie sytuacji strategicznej. Gmina funkcjonuje w pewnym środowisku. Istnieje bardzo wiele elementów otoczenia oddziałujących na Gminę. Są to tzw. czynniki zewnętrzne, a więc takie, na które Gmina posiada znikomą lub nie posiada w ogóle wpływu. Należy z całą siłą podkreślić, iż czynniki zewnętrzne mogą wpłynąć w sposób znaczący na losy całej strategii działania. Poniżej zebrano czynniki zewnętrzne (pozytywne i negatywne).

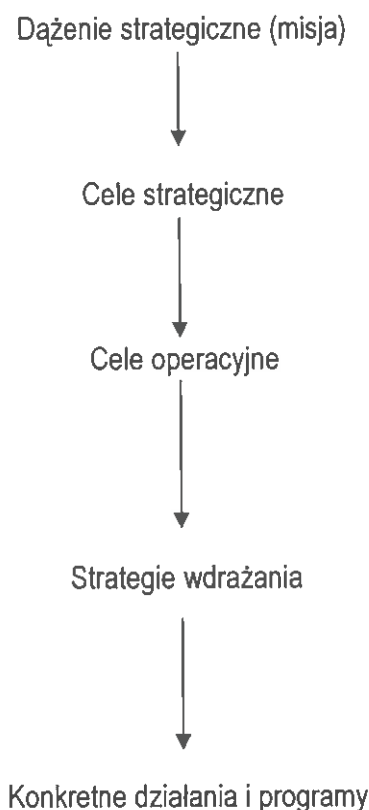
Tabela 27. Analiza SWOT dla gminy Biskupiec (szanse i zagrożenia)

Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości poprzez powiększanie oferty inwestycyjnej gminy; 2. Rozwój inwestycji poprawiających jakość życia ludności i zwiększających możliwości rozwoju gminy; 3. Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości (szkolenia, promocja firm, większy dostęp do informacji); 4. Rosnący popyt na agroturystykę i turystykę weekendową; 5. Wzrost zapotrzebowania na usługi okoloturystyczne; 6. Możliwość wspierania rozwoju przedsięwzięć sprzyjających poprawie środowiska naturalnego; 7. Wykorzystanie potencjału turystycznego jezior i innych atrakcji gminy; 8. Możliwość dywersyfikacji działalności rolniczej w kierunku agroturystyki, której sprzyjają warunki przyrodnicze i kulturowe; 9. Możliwości pozyskania środków z UE; 10. Rosnący popyt na zdrową żywność; 11. Wzrost zainteresowania regionalnymi produktami i kulturą. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pogarszanie się stanu infrastruktury drogowej i okolo drogowej; 2. Bezrobocie, zwłaszcza wśród absolwentów szkół; 3. Uciekanie z gminy ludzi młodych; 4. Starzenie się społeczeństwa; 5. Słabe perspektywy rozwoju rynku pracy; 6. Rosnąca konkurencja o turystów – aktywność ośrodków w innych województwach; 7. Presja ze strony ekologów na nakładanie nowych form ochrony przyrody; 8. Możliwość degradacji środowiska naturalnego na skutek braku kontynuacji rozwoju sieci kanalizacji sanitarnej; 9. Uzależnienie mieszkańców gminy od pomocy społecznej; 10. Niesprzyjająca koniunktura gospodarcza; 11. Mała opłacalność i efektywności produkcji rolnej.

9. Cele rozwoju gminy Biskupiec – kierunki i możliwości

9.1. Formułowanie celów rozwoju

Proces planowania rozwoju gminy, oparty o przeprowadzoną analizę stanu obecnego gminy i uwzględniający wnioski z analizy SWOT ma na celu ustalenie w jakim kierunku powinna zdążać gmina przez najbliższe kilkanaście lat. Określenie i dokładne zdefiniowanie celu (celów) działania pozwala na dobór optymalnych rozwiązań umożliwiających osiągnięcie zamierzeń. Proces planowania przebiega zgodnie z przedstawionym niżej schematem.

Zakres niniejszego dokumentu (Strategii Rozwoju Gminy) obejmuje ustalenie misji, celów strategicznych i celów operacyjnych oraz zadań.

Dążeniem strategicznym gminy (misją) jest zapewnienie wzrostu poziomu życia mieszkańców oraz zrównoważonego rozwoju gminy w oparciu o posiadane zasoby i możliwości. Wszelkie działania podejmowane przez Samorząd powinny służyć tym właśnie celom. Realizacja misji wymaga podejmowania szeregu działań. Wybór optymalnych dróg rozwoju powinien być poprzedzony rzetelną analizą możliwości gminy i możliwie szeroką konsultacją społeczną. Efektem tego procesu jest określenie celów strategicznych.

Cel Strategiczny jest to miejsce, do którego chcemy dojść, wykorzystując - określone w analizie SWOT dla gminy - mocne strony do realizacji - również określonej w analizie SWOT - szansy rozwoju. Do realizacji celów strategicznych niezbędna jest akceptacja społeczna, gdyż czas realizacji celów obejmuje zwykle kilka kadencji władz samorządowych. Celem strategicznym może być również podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie określonych w analizie SWOT słabych stron gminy.

Bazując na zidentyfikowanych uwarunkowaniach rozwoju gminy(a więc posiadanych atutach oraz najistotniejszych brakach i problemach) wytyczono główne kierunki rozwoju gminy. Ich realizacja w perspektywie powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy, określonego w jej misji. Dążenie strategiczne (misję) Gminy Biskupiec, opierając się na wynikach sesji planowania strategicznego i warsztatów planowania strategicznego, można zdefiniować następująco:

Gmina Biskupiec

obszarem sprzyjającym rozwojowi nowoczesnego rolnictwa oraz turystyki wiejskiej, wspierającym wszelkie formy przedsiębiorczości i aktywności społecznej, gdzie każdy ma możliwość odpoczynku i aktywnego spędzania czasu

Główne cele strategiczne w sposób bezpośredni nawiązują do misji. Realizacja programów, prowadząca do osiągnięcia celów, szczególnie tych związanych z podniesieniem technicznych i społecznych warunków życia w gminie, będzie prowadziła do osiągnięcia pożądanego statusu określonego w misji. Plan strategiczny w rozumieniu jego twórców nie jest bowiem tylko listą życzeń i dokumentem opisującym marzenia o przyszłości, ale od momentu zatwierdzenia stanie się podstawą pracy personelu zarządzającego i kierującego usługami, dokumentem ustalającym hierarchię ważności zadań i określającym czas ich realizacji.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Biskupiec, wyniki przeprowadzonej ankiety wśród mieszkańców gminy oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na wyznaczenie pięciu obszarów strategicznych, które w znaczący sposób wpływają na jej przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Wokół wskazanych obszarów strategicznych skoncentruje się działalność Gminy Biskupiec przy współpracy ze wszystkimi partnerami. W ramach wyznaczonych pięciu obszarów strategicznych zostały sformułowane cele strategiczne, cele operacyjne oraz zadania.

9.2. Cele strategiczne i operacyjne

W rezultacie przeprowadzonych konsultacji społecznych sformułowano następujące strategiczne cele rozwoju gminy Biskupiec:

OBSZAR – INFRASTRUKTURA TECHNICZNA		
CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
Rozwój infrastruktury technicznej służącej poprawie jakości życia mieszkańców gminy	Poprawa stanu technicznego dróg, zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy oraz podniesienie bezpieczeństwa ruchu drogowego	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa ulic na terenie gminy • Przebudowa dróg gminnych na obszarze wiejskim gminy, • Poprawa dostępności dojazdowej do pól gospodarstw rolnych.
	Rozbudowa infrastruktury okołodrogowej	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa i przebudowa chodników i przejść dla pieszych w Biskupcu oraz na terenach wiejskich gminy, • Budowa parkingów na terenie gminy, • Przygotowanie terenów pod budownictwo wielorodzinne mieszkaniowe wraz z miejscami parkingowymi oraz miejscami na garaże, • Modernizacja oświetlenia ulic na obszarze wiejskim gminy zgodnie z potrzebami mieszkańców,
	Realizacja inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej na atrakcyjnych turystycznie obszarach, • Przełożenie sieci wodociągowej i sanitarnej w drogach wojewódzkich w trakcie przebudowy tych dróg, • Budowa lokalnych przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach oddalonych od Biskupca, • Budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej, na terenie gminy, uzbrojenie terenów, • Zagospodarowanie osadów ściekowych,
	Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł w produkcji energii w gminie	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja wśród mieszkańców korzystania z odnawialnych źródeł energii, • Montaż kolektorów słonecznych oraz urządzeń związanych z energią wiatrową, • Modernizacja systemu ciepłowniczego na terenie gminy, • Termomodernizacja budynków na terenie gminy, • Budowa kotłowni do spalania biomasy oraz biogazowni
Rozwój infrastruktury technicznej służącej poprawie jakości życia mieszkańców gminy	Rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej oraz rozwój	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków do budowy i rozbudowy sieci informatycznych,

	społeczeństwa informacyjnego	<p>zwłaszcza internetu szerokopasmowego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie liczby osób korzystających z dostępu do sieci informatycznych, • Rozwój punktów na terenie gminy z bezpłatnym dostępem do Internetu, • Podniesienie jakości usług publicznych oraz zwiększenie dostępności zasobów informacyjnych administracji w formie elektronicznej, • Wspieranie inicjatyw służących wymianie informacji, wiedzy oraz doświadczeń.
	Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie Ochotniczych Straży Pożarnych w zakresie modernizacji remiz oraz stałe wyposażenie poszczególnych jednostek OSP w nowoczesny i wydajny sprzęt. • Poprawa dostępu do usług związanych z ochroną zdrowia.

OBSZAR – TURYSTYKA		
CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
<p>Stworzenie optymalnych warunków do rozwoju turystyki i kultury w gminie oraz zabezpieczenie trwałości dziedzictwa kulturowego</p>	<p>Rozwijanie i poprawa jakości infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa nowych, rozbudowa już istniejących obiektów gastronomicznych, noclegowych i sportowo-kulturalnych, • Budowa pól namiotowych, campingów, • Budowa i przebudowa zbiorników retencyjno-rekreacyjnych wraz z zagospodarowaniem przyległych terenów, • Tworzenie nowych szlaków dla potrzeb turystyki pieszej, rowerowej i przyrodniczo-edukacyjnej, • Remont i uzupełnienie oznakowania szlaków (tablice informacyjne, oznakowanie), • Remont i uzupełnienie infrastruktury istniejących szlaków turystycznych (wiaty, kosze na śmieci, ławki), • Remont i uzupełnienie infrastruktury istniejących miejsc rekreacji (grille, place zabaw, altanki), • Zagospodarowanie cieków wodnych pod organizację rekreacji wodnej, • Zagospodarowanie nabrzeża jezior (np. zagospodarowanie nabrzeża poprzez urządzenie plaży, budowę pomostu, zjeżdźalni, miejsca do wodowania i cumowania łódek, kajaków, urządzenie pola namiotowego, budowę punktu widokowego, parkingu, chodników, boiska do siatkówki, budynku gospodarczego, oświetlenia), • Rozbudowa bazy noclegowej i dostosowanie jej do standardów unijnych (obiekty noclegowe muszą posiadać odpowiednie wyposażenie, przeszkolony personel i atrakcyjną ofertę usług dodatkowych), • Rozwój agroturystyki, ekoturystyki i turystyki leśnej i tzw. turystyki wędkarskiej, • Adaptacja na cele turystyczne obiektów zabytkowych i innych, • Wyznaczanie nowych terenów na

		<p>cele turystyczno-rekreacyjne,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie wizerunku wsi (poprawa estetyki wokół posesji, na ulicach i w obiektach publicznych, zwiększenie ilości nasadzeń zieleni), • Rozbudowa bazy sportowo-rekreacyjnej (wypożyczalnia rowerów, siłownie zewnętrzne, kluby fitness, sprzęt wodny itp.), • Rozbudowa bazy gastronomicznej (istotne jest podkreślanie lokalnego charakteru kuchni).
	Wykorzystanie i ochrona zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem	<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie szczególnie cennych obiektów i terenów (np. dworki, kuźnia, pruskie urządzenia przeładunkowe), • Pozyskiwanie środków na zabezpieczenie i renowacje zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem, • Oznakowanie zabytków.
	Aktywna promocja oferty turystycznej gminy, stworzenie planu promocji	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja walorów turystycznych gminy, • Opracowanie i druk folderów turystycznych i ulotek informacyjnych, • Intensyfikacja działań promocyjnych w nowoczesnych mediach (strony www, facebook), • Współpraca z organizacjami społecznymi, • Inicjowanie międzygminnej oraz międzynarodowej współpracy w zakresie wspólnej promocji turystyki, • Rozwój handlu i usług towarzyszących turystyce (rzemiosło, rękodzieło artystyczne, pamiątkarstwo), • Organizacja punktów informacyjnych (tablice informacyjne), • Zapewnienie dostępności informacji na temat wydarzeń o charakterze kulturalnym, sportowym itp. • Organizacja imprez, festynów, targów, konkursów promocyjnych, • Analizy i badania rynku.
	Promocja lokalnych produktów kulinarnych	<ul style="list-style-type: none"> • Identyfikacja i promocja lokalnych specjalów kulinarnych, • Zorganizowanie imprez promujących miejscowe kulinaria,

		<ul style="list-style-type: none"> • Inicjowanie współpracy z Kołami Gospodyń Wiejskich oraz integrowanie ich działań.
	<p>Zachowanie bioróżnorodności i ochrona przyrody</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja inwestycji w zakresie ochrony wód i oczyszczania ścieków, • Rozwój naturalnych (biologicznych) systemów oczyszczania wód, • Ochrona obszarów cennych przyrodniczo, • Wyłączenie z zagospodarowania obszarów o wysokich walorach środowiskowych, • Kontrolowane użytkowanie przestrzeni i zasobów przyrody, • Wykorzystanie alternatywnych źródeł energii, • Rozwój turystyki przyjaznej środowisku, • Wspieranie działań na rzecz edukacji ekologicznej, • Tworzenie ścieżek dydaktyczno - przyrodniczych po ciekawych przyrodniczo terenach gminy, • Wdrażanie i monitoring programów ochrony środowiska, • Pielęgnacja istniejących pomników przyrody, • Pozyskiwanie energii z alternatywnych źródeł neutralnych dla środowiska.

OBSZAR – ROLNICTWO		
CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
<p style="text-align: center;">Wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych oraz dochodów rolników w gminie</p>	<p style="text-align: center;">Wspieranie działań prowadzących do poprawy wydajności i jakości produkcji rolnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie bezpłatnych specjalistycznych szkoleń dla rolników, • Promowanie stosowania nowych technik w produkcji rolniczej, • Tworzenie warunków do zagospodarowania nieużytków rolnych • Zaoferowanie doradztwa oraz pomocy dla rolników aplikujących o środki z programów ukierunkowanym na obszary wiejskie, • Sukcesywne zalesianie gruntów o niskiej wartości bonitacyjnej oraz gruntów rolnych pod uprawy ekologiczne, • Scalanie gruntów rolnych, • Wspieranie grup producenckich.
	<p style="text-align: center;">Rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kampania informacyjna wśród rolników na temat możliwości pozyskania środków finansowych na rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz na różnicowanie działalności rolniczej, • Szkolenia dla rolników w zakresie podejmowania dodatkowej działalności zbliżonej do rolnictwa, • Doradztwo w zakresie zmiany zawodu, • Szkolenia pozwalające na zdobycie umiejętności i kwalifikacji związanych z wyborem nowego zawodu, • Bezpłatne doradztwo prawne w gminie, • Promocja produktu lokalnego.
	<p style="text-align: center;">Rozwój gospodarstw ekologicznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja zasad prowadzenia gospodarstw ekologicznych wśród mieszkańców, • Szkolenia pozwalające na zdobycie wiedzy i umiejętności z zakresu zasad prowadzenia gospodarstw ekologicznych oraz produkcji żywności ekologicznej, • Zaoferowanie doradztwa oraz pomocy dla rolników decydujących się prowadzić gospodarstwa ekologiczne,

		<ul style="list-style-type: none"> • Promowanie stosowania ekologicznych technik w produkcji rolnej.
	Rozwój i promocja grup producenckich wśród mieszkańców gminy oraz rolniczych spółdzielni produkcyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywna promocja grup producenckich wśród mieszkańców, • Szkolenia dla rolników w zakresie zakładania grup producenckich • Informowanie mieszkańców gminy o możliwościach założenia grup producenckich oraz uzyskania dofinansowania na ten cel.

OBSZAR – PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ		
CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
<p>Przyspieszenie rozwoju gospodarczego gminy poprzez kreowanie przyjaznego klimatu dla rozwoju nowoczesnej przedsiębiorczości</p>	<p>Wspieranie powstawania nowych oraz kreowanie sprzyjających warunków dla rozwoju już istniejących podmiotów gospodarczych w oparciu o lokalne zasoby</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bezpłatne doradztwo w zakresie zakładania działalności gospodarczej, • Stworzenie bazy informacji gospodarczych dla przedsiębiorców, • Doradztwo dla przedsiębiorców z zakresu pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych na zakładanie i rozwój działalności gospodarczej, • Zbudowanie systemu wsparcia dla przedsiębiorców, • Ułatwienia administracyjno-organizacyjne dla przedsiębiorców, • Współpraca z organizacjami wspierającymi podmioty gospodarcze, • Identyfikacja oczekiwań lokalnych przedsiębiorców oraz preferowanych przez nich zawodów, • Partycypacja w działaniach na rzecz bezrobotnych podejmujących działalność gospodarczą, • Informowanie przedsiębiorców o możliwości refundowania kosztów stworzenia nowych miejsc pracy, • Wspieranie współpracy międzygminnej, międzyregionalnej, międzynarodowej, ze szczególnym uwzględnieniem kontaktów z najbliższymi sąsiadami.
	<p>Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie istniejących i przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych dla przedsiębiorców. Promocja oferty inwestycyjnej gminy.
	<p>Wsparcie tworzenia spółdzielni socjalnych oraz innych przedsiębiorstw społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Informowanie mieszkańców gminy o możliwościach założenia spółdzielni socjalnych, • Ułatwienia administracyjno-organizacyjne dla osób zakładających spółdzielnie socjalne, • Szkolenia dla osób zakładających spółdzielnie, • Promocja spółdzielni socjalnej jako formy prowadzenia biznesu

OBSZAR – OŚWIATA I KULTURA		
CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
<p>Poprawa jakości infrastruktury kulturalno-oświatowej oraz przedsięwzięcie działań sprzyjających rozwojowi kultury wśród mieszkańców</p>	<p>Poprawa warunków funkcjonowania oraz rozwój obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Systematyczne modernizowanie i rozbudowa zaplecza placówek dydaktycznych na obszarze wiejskim poprzez m.in. budowę sal gimnastycznych, boisk sportowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, świetlic, • Budowa, modernizacja, rozbudowa i doposażenie obiektów sportowych na obszarze wiejskim gminy, • Budowa i modernizacja świetlic wiejskich zgodnie z lokalnymi potrzebami mieszkańców, • Rozbudowa, modernizacja i poprawa wyposażenia budynków ośrodków kultury, • Budowa, rozbudowa placówek przedszkolnych oraz żłobków, • Budowa placów zabaw i innej infrastruktury dla dzieci, • Rozwój infrastruktury oraz oferty edukacyjnej dla osób starszych.
	<p>Zwiększenie dostępu do kultury jako sposobu spędzania wolnego czasu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania „czasu wolnego”, • Inspirowanie działań mających na celu poszerzenie zakresu działalności miejscowych domów kultury, • Organizacja imprez kulturalno-turystycznych dla mieszkańców, • Udostępnianie niezagospodarowanych obiektów społeczności lokalnej, • Poszerzenie oferty kulturalnej świetlic.
	<p>Wyrównanie szans kształcenia oraz stworzenie optymalnych warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie dostępu do nauki języków obcych, • Utworzenie oddziałów specjalnych przy placówkach oświatowych, • Zachęcanie młodzieży do udziału w życiu społecznym i publicznym gminy, • Rozszerzenie pozalekcyjnej oferty zajęć dla dzieci i młodzieży, • Współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu wykorzystania szansy na sfinansowanie ciekawych

		przedsięwzięć adresowanych do dzieci i młodzieży.
--	--	---

10. Finansowanie strategii

Podstawowym źródłem finansowania części działań zaplanowanych w Strategii są środki pochodzące z budżetu gminy Biskupiec. Jednakże z uwagi na ambitnie wytyczone cele oraz możliwość pozyskania środków z innych źródeł gmina będzie ubiegać się o dofinansowanie realizowanych przedsięwzięć z zewnętrznych środków finansowych. Władze Gminy przewidują pozyskanie środków finansowych z następujących źródeł:

- z budżetu państwa
- z programów pomocowych Unii Europejskiej
- z programów Rządu RP
- z Fundacji Zagranicznych
- z instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych
- z polskich fundacji i organizacji
- z rządowych programów wspierających integrację europejską
- od inwestorów lokalnych, krajowych i zagranicznych
- z wkładu prywatnego
- z innych źródeł.

Strategia zakłada, iż na dochody budżetu składać się będą:

- dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień
- subwencja ogólna (część oświatowa)
- dochody własne, do których zalicza się:
 - podatki i opłaty lokalne,
 - udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa,
 - dochody z majątku gminy,
 - odsetki od środków na rachunkach bankowych,
 - pozostałe dochody

Władze gminy będą ubiegać się o dofinansowanie zadań z zakresu rynku pracy, turystyki, edukacji, kultury, ochrony środowiska, infrastruktury technicznej i społecznej, ponadto będą wspierać przedsiębiorców aplikujących o środki pomocowe na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej. Gmina świadoma jest roli, jaką odegrają pozyskane fundusze w jej rozwój społeczno-gospodarczy. Dostrzega ogromną szansę na rozwój mieszkańców, sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz infrastruktury zarówno społecznej, jak i technicznej. Gmina liczy również na pozyskanie inwestorów zewnętrznych, co z kolei jest szansą na jeszcze szybszy rozwój oraz zwiększenie dochodów gminy z tytułu podatków i opłat lokalnych. Konsekwentna realizacja założeń Strategii, umiejętne wykorzystywanie lokalnych zasobów oraz wychwytywanie wszystkich pojawiających się w otoczeniu szans na pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych i zagranicznych na realizację zaplanowanych zadań z pewnością przyspieszy zarówno społeczny, jak i gospodarczy rozwój Gminy Biskupiec.

11. Monitoring i aktualizacja strategii

Monitoring strategii

Głównymi obszarami monitorowania strategii będą cele ogólne i szczegółowe. Wyniki monitoringu w formie corocznego sprawozdania będą podstawą do opracowania raportu ewaluacyjnego (zasady ewaluacji omówiono w dalszej części opracowania). Za proces monitorowania strategii odpowiada Wójt Gminy, który wyznaczy do tego pełnomocnika.

Monitoring to proces stałego kontrolowania, czy realizacja strategii przebiega zgodnie z założeniami, czy są osiągane cele i rezultaty określone w strategii oraz jak przebiega wydatkowanie środków przeznaczonych na poszczególne zamierzenia. Monitorowanie stanowi więc ważną część codziennego zarządzania. Służy dostarczaniu informacji, na podstawie których zarządzający mogą systematycznie dowiadywać się o występowaniu problemów i rozbieżności w realizacji planów i osiągnięciu celów.

Istotą prowadzenia monitoringu założeń strategicznych jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrealizowane. Jest nią również modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości. Kluczowym elementem monitorowania jest wypracowanie takich technik zbierania informacji oraz takich wskaźników, które będą jak najbardziej miarodajnie odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań. Monitoring będzie skutecznym narzędziem wdrażania założeń strategicznych tylko wówczas, gdy będzie kierował się następującymi zasadami:

- **zasada koncentracji na punktach strategicznych** – monitorowanie powinno skupiać się przede wszystkim na tych obszarach życia społeczno - gospodarczego, w których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia największych odchyłeń, mogących wywoływać zahamowania w realizacji założeń strategii lub ich zatrzymanie;
- **zasada aktualności** – informacje powinny być gromadzone, przekazywane i oceniane w sposób ciągły, który umożliwi podjęcie na czas działań korygujących oraz stosownych korekt w momencie aktualizacji strategii;
- **zasada wiarygodności** – informacja musi być wiarygodna i musi opierać się na niepodważalnych danych; niedokładne dane w systemie monitorowania oznaczają powstanie ryzyka podjęcia niewłaściwych działań korygujących;
- **zasada realizmu** – monitorowanie musi być zgodne z realiami realizowanych zadań; gmina wdrażając strategię powinna dostrzegać przede wszystkim te elementy procesu, które świadczą o wydajności i jakości dostarczanych produktów;
- **zasada elastyczności** – proces monitorowania musi być bardzo elastyczny i zapewniający szybkie reagowanie na zachodzące zmiany; także w przypadku zmian i korekt należy modyfikować system oceny w sposób dostosowany do zmieniających się oczekiwań w przyszłości;
- **zasada obiektywności** – monitorowanie prowadzone w oparciu o analizę wskaźników porównawczych daje możliwość prowadzenia obiektywnej oceny niezakłóconej subiektywnością wynikającą z przywiązania do własnych pomysłów i dążeń;
- **zasada koordynacji informacji** – monitorowanie musi być prowadzone w taki sposób, aby było skoordynowane z tokiem prowadzonych prac i jednocześnie nie wpływało na ich zahamowanie oraz nie przeszkadzało w realizacji podejmowanych działań; informacje płynące z prowadzonego monitoringu powinny docierać do wszystkich zainteresowanych tak, aby umożliwić im właściwe podejmowanie decyzji mających znaczenie strategiczne.

Narzędzia monitoringowe

Zgodnie z wydanym przez Komisję Europejską „Podręcznikiem zarządzania cyklem projektu”, system monitorowania strategii zawierać będzie następujące elementy:

- **Analiza celów projektu**

Podstawą monitorowania jest poprawne i przejrzyste planowanie. Wykorzysta się to podejście oparte o tzw. matrycę logiczną, która w należyty sposób porządkuje myślenie o związkach pomiędzy zakładanymi celami oraz działaniami i oczekiwanymi rezultatami wyrażonymi w formie mierzalnych wskaźników. W zaproponowanym układzie planowania opartym o cele ogólne, szczegółowe, przedsięwzięcia i operacje oraz odpowiednie wskaźniki możliwe jest pełne zastosowanie matrycy logicznej projektu. Podejście takie znacznie ułatwi monitorowanie.

- **Przegląd procedur wdrażania**

Służy on przede wszystkim jasnemu ustaleniu, „co jest robione przez kogo”. Dzięki dokonaniu takiego przeglądu uzyskuje się wyjaśnienie dotyczące roli, funkcji i odpowiedzialności poszczególnych wykonawców. Należy zarekomendować dokonywanie corocznego przeglądu procedur wewnętrznych wdrażania strategii.

- **Przegląd wskaźników**

Podstawą monitorowania strategii będzie analiza wskaźnikowa przyjętych kierunków działania we wszystkich celach szczegółowych wymienionych w strategii. Ustalanie wskaźników powinno odbywać się na etapie planowania zadań (zgodnie z przyjętymi wyżej założeniami np. w postaci planowania „matrycy logicznej projektu”). Na etapie planowania wskaźniki opisują cele projektu w obiektywnie mierzalnych kategoriach i służą do sprawdzania wykonalności (realności) tych celów. Na etapie realizacji, wskaźniki służą do weryfikacji rzeczywistych rezultatów. Warto podkreślić, że ustalając wskaźniki zadbać należy o możliwość obiektywnego ich sprawdzenia (mierzalności, „weryfikowalności”).

W procesie monitorowania przyjęto dwie metody sprawozdawcze:

- sprawozdania pisemne na temat postępów realizacji operacji w postaci okresowych streszczeń przygotowywanych przez poszczególnych wykonawców zawierających opis wykonywanych zadań poparty wskaźnikami (przykłady wskaźników przedstawiono na końcu podrozdziału oraz w załączniku do strategii - wzór formularza monitoringowego).
- spotkania służące przeglądowi postępu prac i osiągniętych rezultatów w stosunku do planów.

Dla miarodajnej oceny realizacji przyjętych założeń potrzebne będą konkretne dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników. Wskaźnik jest definiowany jako miernik wyznaczonego celu, zmobilizowanych zasobów, osiągniętego efektu, miernik jakości lub zmienna kontekstowa. Dzięki tym wskaźnikom można określić poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów. Wyniki zapisane w postaci wskaźników czy bezwzględnych informacji statystycznych mają także ważne znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian czy świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji. Należy jednak pamiętać, że muszą być one interpretowane łącznie. Pojedynczy wskaźnik czy liczba może dawać mylne, zbyt optymistyczne lub zbyt pesymistyczne wrażenie o stopniu zaawansowania wdrażania strategii. Analiza wartości poszczególnych wskaźników pozwala ocenić, na ile podejmowane działania zgodne są z zakładanymi celami.

Jednym z narzędzi służących do oceny efektów realizacji strategii może być również porównanie osiągniętych wyników z innymi obszarami. Porównanie efektów odzwierciedlanych w różnego rodzaju wskaźnikach może prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów, których wspólnym mianownikiem jest wydajność.

Najbardziej optymalnym rozwiązaniem jest to, aby wszystkie wskaźniki monitoringowe stosowane przy kontroli realizacji strategii były zestawiane dorocznie, najlepiej w formie sprawozdania monitoringowego, sporządzanego przez osobę odpowiedzialną ds. monitoringu bezpośrednio podlegającą wójtowi. Niniejsze sprawozdanie ułatwi w dalszej kolejności przygotowanie raportu ewaluacyjnego, którego zadaniem jest ocena postępów w realizacji strategii i podjęcie ewentualnej decyzji o aktualizacji strategii.

Organizacja procesu monitoringu

Sprawozdanie z monitoringu będzie sporządzone na koniec każdego roku. Jak wspomniano wyżej za proces monitorowania strategii odpowiada Wójt, który powoła stanowisko odpowiedzialne za monitoring (pełnomocnik). Osoba ta przygotowuje corocznie sprawozdanie z monitoringu, wykorzystując do tego analizy dokumentów projektów, formularz z listą wskaźników oraz przeprowadzając wywiady. W procesie zbierania danych niezbędnych do przeprowadzania raportu oddelegowany zostanie dodatkowo pracownik, który wyniki analizy dostarczy osobie odpowiedzialnej za monitoring strategii. Gotowe sprawozdanie z monitoringu zostanie przedłożone dla Wójta celem jego zatwierdzenia bądź skierowania do dalszych niezbędnych poprawek. Zatwierdzone sprawozdanie Wójt przedłoży Radzie Gminy. Ponadto o planowanym złożeniu informacji poinformowani będą mieszkańcy obszaru za pośrednictwem wywieszanych w ogólnodostępnych miejscach (tablice informacyjne) oraz zamieszczanych na stronie internetowej zawiadomień o sesji, mającej w programie tę informację.

W dalszej kolejności Wójt w oparciu o sprawozdanie z monitoringu przygotowuje raport ewaluacyjny, który może być podstawą do aktualizacji założeń strategii uwzględniając jej nowe potrzeby.

Przykładowe wskaźniki, które mogą być zastosowane w procesie monitoringu realizacji strategii (lista otwarta). Zastosowano podział na wskaźniki produktów i rezultatów.

Wskaźniki produktu (*output indicators*) odnoszą się do przedsięwzięć. Mierzone są w jednostkach rzeczowych lub monetarnych (np. długość zbudowanych linii kolejowych, liczba przedsiębiorstw, którym udzielono finansowego wsparcia itd.).

Wskaźniki rezultatu (*result indicators*) odnoszą się do bezpośrednich i natychmiastowych efektów programu dla bezpośrednich beneficjentów. Dostarczają informacji na temat zmian m.in. w zachowaniu, potencjale lub działalności beneficjentów. Mogą być to wskaźniki rzeczowe (liczba osób przeszkolonych, liczba wypadków samochodowych, itd.) lub finansowe (mobilizacja zasobów sektora prywatnego, spadek kosztów transportu itd.).

Aktualizacja strategii

Podstawowe zasady aktualizacji strategii

Podstawą do podjęcia decyzji o przygotowaniu aktualizacji strategii będzie raport z monitoringu. Gmina powinna na bieżąco reagować na zmiany dotyczące ważnych aspektów jej działania. Aktualizacji dotyczyć będą przede wszystkim cele sformułowane w strategii (w oparciu o wyniki ewaluacji postępów w realizacji strategii). Strategia jest dokumentem określającym cele i zamierzenia na wiele lat (2014 - 2020). Z tego też względu proces zaktualizowania założeń strategicznych stawia przed zespołem zadanie kompleksowego prześledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych oraz uwzględnienia ich w przesuwanym się horyzoncie czasowym zgodnie z kolejnymi latami programowania. Ze względu na dużą zmienność i trudną przewidywalność trendów gospodarczych strategia, jako najważniejszy dokument rozwoju, powinna być niezwykle elastyczna i otwarta na korekty. Tylko odpowiednio wczesne reagowanie na pojawiające się szanse i zagrożenia zapewni jednostce silną pozycję i stanowić będzie o jej atrakcyjności na szczeblu ponadlokalnym.

Potrzeba aktualizacji

Potrzeba stworzenia spójnego systemu aktualizacji strategii rozwoju ma służyć przede wszystkim zapewnieniu efektywnego i oszczędnego wydatkowania publicznych środków finansowych. Dzięki dostosowywaniu zakładanych w niej pierwotnie celów, priorytetów i działań do nowych warunków, jak i analizowania postępów w realizacji dotychczasowych założeń, możliwa jest szczegółowa ocena prawidłowości i efektywności wdrażanych zadań oraz sprawne i elastyczne reagowanie na zmiany zachodzące w sferze gospodarczej i społecznej. Przystąpienie do aktualizacji strategii można będzie wyjaśnić następującymi przesłankami:

- Niektóre zapisane w Strategii elementy mogą stracić swoją aktualność, inne wymagają nowej redakcji. Celem merytorycznym prac nie jest zbudowanie odmiennej od dotychczasowej Strategii, lecz na jej bazie dokonanie aktualizacji.
- Strategia będzie, w większym niż dotychczas stopniu, programem działania, stanowiącym podstawę do efektywnego zarządzania obszarem.
- Strategia ma pełnić funkcję informacyjną i promocyjną – powinna informować potencjalnych inwestorów o kierunkach rozwoju obszaru, ukazywać walory środowiska przyrodniczego, gospodarczego i kulturalnego gminy.
- Ze Strategii, w większym stopniu, powinna wynikać hierarchia celów, które gmina chce zrealizować w długofalowym okresie.
- Strategia powinna mieć charakter społeczny, partnerski – kluczem do powodzenia jej realizacji jest szeroko rozumiany udział opinii społecznej mieszkańców.

Ponadto każda strategia powinna być strategią proinnowacyjną i prorozwojową. Wśród najistotniejszych faktów oraz trendów współczesności, do których trzeba się dostosowywać i które warto wykorzystać planując przyszły rozwój obszaru, wymienić można przede wszystkim:

- wzrost roli konkurencji na rynku - obok tradycyjnej konkurencji pomiędzy firmami rozwija się konkurencja na poziomie gmin, powiatów i regionów, - poszczególne jednostki walczą ze sobą o inwestorów i dostęp do programów pomocowych, subwencji oraz grantów. Konkuruje też o turystów w sferze obsługi ruchu turystycznego, starają się zwiększać atrakcyjność turystyczną swoich terenów, kreują produkty turystyczne;
- zjawisko automatyzacji procesów produkcyjnych, wraz z którym zmniejsza się masowe zatrudnienie osób oraz jednocześnie wzrasta zapotrzebowanie na wąskie grono wysoce wykwalifikowanej kadry specjalistycznej,
- intensywny wzrost znaczenia ochrony środowiska w życiu społeczno-gospodarczym - ekologia staje się wymogiem koniecznym nie tylko dla ochrony zasobów przyrodniczo - środowiskowych, ale pełni także rolę skutecznego narzędzia w marketingu, wszystko co ekologiczne staje się „trendy”;
- wzrost znaczenia współpracy w rozmaitych obszarach społeczno-gospodarczych - zawierają się partnerstwa pomiędzy specyficznymi jednostkami nastawione na tworzenie wspólnych markowych produktów, coraz częściej wskazuje się na istotne znaczenie rozwoju zintegrowanego, zaczyna dominować przekonanie, że motorem rozwoju mogą być nie tylko przedsiębiorstwa, ale i samorządy wraz z ich ofertą inwestycyjną oraz zasobami rekreacyjno - turystycznymi i przyrodniczo – historycznymi;
- przeobrażenie rynku pracy i form zatrudnienia; pracę na pełen etat zaczyna wypierać praca na czas określony, wzrasta rola samozatrudnienia; zachodzące zmiany wymagają przygotowania osób poszukujących pracy do panujących trendów, przekonania absolwentów i bezrobotnych do sensu podejmowania prac dorywczych czy też łączenia różnych form zarobkowania; ważną rolę zaczyna odgrywać inwestowanie w kapitał ludzki, specjalistyczne szkolenia i szybkie reagowanie na potrzeby rynku pracy zwracają się najszybciej.

Organizacja procesu aktualizacji

Określone w niniejszym dokumencie założenia i wskazówki mają charakter uniwersalny, a ich realizacja wymaga nie tylko dostosowywania samej struktury zapisów strategicznych istotnych dla obszaru, ale też uwzględniania ich w projektowaniu kolejnych budżetów, planów inwestycyjnych i innych dokumentów o charakterze programowym i planistycznym. Wymaga ponadto czynnego zaangażowania wszystkich jednostek realizujących zadania publiczne, które w zakresie swoich kompetencji realizują i będą realizować poszczególne cele strategiczne. Zasady aktualizacji strategii są zatem ważnym elementem mechanizmu wpływającego na wytyczanie głównych kierunków rozwoju obszaru gminy.

Strategia rozwoju powinna podlegać aktualizacji nie rzadziej niż co dwa lata. Dla przeprowadzenia kompleksowego i szczegółowego procesu aktualizacji wymagane będzie powołanie przez wójta zespołu zadaniowego ds. aktualizacji strategii, na który składać się będą wydelegowani pracownicy Urzędu Gminy. Zespół pełnić będzie następujące funkcje:

- koncepcyjną,
- monitoringowo - wnioskodawczą,
- wewnętrznej dystrybucji informacji,
- promocyjną,
- kooperacyjną,
- prewencyjną,
- doradczą.

Wójt Gminy Biskupiec, powołując zespół ds. aktualizacji strategii rozwoju, ustala tryb działania i regulamin jego pracy. Członkowie w trakcie prac nad nowelizacją strategii powinni posiłkować się m.in. sprawozdaniami z realizacji celów i priorytetów strategii (raportem ewaluacyjnym), które zostały opracowane i zaprezentowane w okresie poprzedzającym aktualizację. Wypracowana wersja projektu aktualizacji musi zostać poddana wszechstronnym konsultacjom przeprowadzonym przy udziale lokalnej społeczności. Jak mówi unijna zasada partnerstwa społecznego, treść tego typu dokumentu należy poddać pełnym konsultacjom ze strony podmiotów publicznych i prywatnych. Dlatego pracownicy Urzędu (wydelegowani później do zespołu ds. aktualizacji strategii rozwoju) co kwartał w ramach monitoringu strategii przeprowadzać będą z mieszkańcami obszaru konsultacje społeczne, na których to będą oni mogli zgłaszać swoje uwagi celem późniejszej ewaluacji i w konsekwencji aktualizacji strategii (o ile oczywiście zajdzie taka potrzeba). Ponadto mieszkańcy obszaru gminy będą mogli kontaktować się z pracownikami bezpośrednio w Urzędzie Miasta lub poprzez stronę internetową, na której będą mogli składać swoje wnioski i uwagi celem późniejszej aktualizacji strategii.

Mechanizmem „zaproszenia” środowiska do prac aktualizacyjnych mogą być ogłoszenia w mediach, informujące o możliwości zgłaszania uwag do nowelizowanej strategii. Wszelkie czynności związane z „public relations” należą do zespołu ds. aktualizacji strategii rozwoju, którego członkowie powinni być odpowiedzialni za:

- przygotowanie krótkich publikacji prasowych na temat prac nad aktualizacją strategii,
- przygotowanie treści folderu promocyjnego (i innych publikacji o podobnym charakterze – ulotek, broszur, reklam, informatorów) dotyczącego aktualizacji strategii rozwoju,
- projektowanie i wykonywanie czynności związanych z promocją strategii realizowanych „przy okazji” innych działań promocyjnych prowadzonych przez Urząd Miasta,
- nagłośnienie procedur wdrożeniowych w każdy dostępny członkom zespołu sposób (we własnym środowisku zawodowym, politycznym, społecznym itp.).

Wypracowana aktualizacja strategii, poddana konsultacjom społecznym, uwzględniająca wniesione poprawki i pozytywnie zaopiniowana na wszystkich Komisjach, powinna być skierowana na posiedzenie sesji Rady Miasta celem uchwalenia. Wykonanie podjętej uchwały należy do Wójta.

Bariery utrudniające prace nad aktualizacją strategii rozwoju

Barier ujawniających się wraz z rozpoczęciem prac nad każdą aktualizacją strategii rozwoju może być bardzo wiele. Najczęściej są to konfiguracje kilku barier pojawiających się w tym samym czasie, które dotyczą z reguły płaszczyzny edukacyjnej, organizacyjnej, finansowej i psychologicznej.

Nie jest żadnym odkryciem, że w środowiskach lokalnych nadal poważnym ograniczeniem jest brak dostatecznej wiedzy o tym, czym jest planowanie strategiczne, jakie wynikają z niego korzyści, jakie zasady należy stosować przy programowaniu czy też, jakie warunki należy spełnić, aby nowelizowana strategia została skutecznie wdrożona w życie. Planowanie strategiczne nie ma także w naszych warunkach długoletnich tradycji, przez co nawet po dogłębnym zapoznaniu się z jego zasadami jedną z poważnych barier staje się niewielki bagaż doświadczeń i brak wykształconych umiejętności. Dodatkowo bariera ta może być potęgowana obawami przed zmianami, trudnościami, niepowodzeniami lub porażką.

Poważnym problemem w procesie aktualizowania dokumentów strategicznych może być konieczność zapewnienia ich szeroko pojętego społecznienia. Może ono przebiegać różnie w różnych obszarach strategicznych (np. inaczej w obszarze turystyki, inaczej w obszarze rolnictwa), nie mniej metodą „małych kroków”, poprzez doskonalenie wyników dotychczasowych prac i wzbudzanie zaufania po stronie środowiska lokalnego można uzyskiwać pożądane efekty. Należy jednak pamiętać, aby od samego początku prac stworzyć ścisłą więź pomiędzy Urzędem Miasta i Gminy i mieszkańcami obszaru – dzięki temu możliwe będzie harmonijne sprzężenie lokalnych zasobów i urzeczywistnienie koncepcji planowanych zmian strategicznych. W trakcie spotkań konsultacyjnych ze społecznością lokalną należy stosować nowoczesne techniki i metody komunikacji grupowej, umożliwiające partnerski charakter dyskusji (metoda „burzy mózgów” itp.).

Barierą wpływającą niekorzystnie na nowelizowanie strategii rozwoju jest także sama niechęć do szerokiego zaangażowania się w ten proces. W trakcie debaty nad podjęciem decyzji o przystąpieniu do rozpoczęcia prac może pojawić się grupa oponentów, twierdzących, że:

- będzie to kolejne opracowanie na półkę,
- do tej pory mieliśmy pierwotną wersję strategii i co nam to dało?,
- inni radzą sobie bez aktualizowania strategii,
- bez aktualizowania strategii też wiemy, co robić,
- jest dużo więcej bieżących i ważniejszych problemów do rozwiązania.

W odniesieniu do przytoczonych wyżej przykładowych argumentów, należy mieć w zanadru listę rzeczowych kontrargumentów, przemawiających za i wskazujących na niepodważalne korzyści wynikające z cyklicznego aktualizowania kierunków rozwoju obszaru. Przede wszystkim przeciwnikom czy też wątpięcym w celowość aktualizowania strategii należy wyjaśnić, iż tylko takie podejście do problematyki rozwoju przygotowuje społeczność do stawiania czoła szybko zmieniającej się rzeczywistości i zobilizuje ją do aktywnego udziału w życiu społeczno - gospodarczym. Okresowe aktualizowanie strategii pozwoli także na rozwiązywanie problemów lokalnych we właściwy sposób i we właściwej kolejności, umożliwi przewidzenie części z nich zanim jeszcze się pojawią i odpowiednie zareagowanie. Świadome podejście do spraw programowania zapewni też maksymalne wykorzystanie silnych stron i szans rozwojowych obszaru, minimalizację zagrożeń oraz podniesie poziom wiarygodności Urzędu wobec partnerów zewnętrznych i inwestorów.

Okresowe aktualizowanie strategii rozwoju niesie ze sobą wiele korzyści i błędem byłoby odstępowanie od tej procedury. Możliwości poprawy efektywności gospodarowania i warunków życia mieszkańców gminy należy więc poszukiwać nawet wtedy, gdy okoliczności (zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne) temu nie sprzyjają.